

Preciōčeni tekst Zakona o parničnom postupku obuhvata sljedeće propise:

1. Zakon o parničnom postupku ("Sluūbeni list Republike Crne Gore", br. 022/04 od 02.04.2004),
2. Odluka Ustavnog suda Republike Crne Gore U br. 78/04 i 102/04, od 6. aprila 2005. godine ("Sluūbeni list Republike Crne Gore", br. 028/05 od 05.05.2005),
3. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Sluūbeni list Republike Crne Gore", br. 076/06 od 12.12.2006),
4. Zakon o izmjenama Zakona i drugih propisa zbog ustavne promjene u nazivu drûave ("Sluūbeni list Crne Gore", br. 073/10 od 10.12.2010),
5. Zakon o arbitraûi ("Sluūbeni list Crne Gore", br. 047/15 od 18.08.2015),
6. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Sluūbeni list Crne Gore", br. 048/15 od 21.08.2015),
7. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o parničnom postupku ("Sluūbeni list Crne Gore", br. 051/17 od 03.08.2017),
8. Odluka Ustavnog suda Crne Gore U-I br. 29/15, od 29. septembra 2017. godine ("Sluūbeni list Crne Gore", br. 075/17 od 09.11.2017),
9. Odluka Ustavnog suda Crne Gore U-I br. 1/16, od 26. juna 2018. godine ("Sluūbeni list Crne Gore", br. 062/18 od 21.09.2018),
10. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Sluūbeni list Crne Gore", br. 034/19 od 21.06.2019),
11. Ispravka Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Sluūbeni list Crne Gore", br. 042/19 od 26.07.2019),
12. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Sluūbeni list Crne Gore", br. 076/20 od 28.07.2020), u kojima je naznačen njihov dan stupanja na snagu.

ZAKON

O PARNIČNOM POSTUPKU

("Sluūbeni list Republike Crne Gore", br. 022/04 od 02.04.2004, 028/05 od 05.05.2005, 076/06 od 12.12.2006, "Sluūbeni list Crne Gore", br. 073/10 od 10.12.2010, 047/15 od 18.08.2015, 048/15 od 21.08.2015, 051/17 od 03.08.2017, 075/17 od 09.11.2017, 062/18 od 21.09.2018, 034/19 od 21.06.2019, 042/19 od 26.07.2019, 076/20 od 28.07.2020)

DIO PRVI

OPÄTE ODREDBE

GLAVA PRVA

OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim zakonom određuju se pravila postupka na osnovu kojih sud raspravlja i odlučuje u sporovima iz ličnih i porodičnih odnosa, iz radnih odnosa, kao i iz imovinskih i drugih građanskopravnih odnosa fizičkih i pravnih lica, osim ako su neki od navedenih sporova posebnim zakonom stavljeni u nadleûnost drugog drûavnog organa.

Član 2

U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.

Sud ne moûe odbiti da odlučuje o zahtjevu za koji je nadleûan.

Član 3

Stranka za tuûbu i svaku drugu parničnu radnju treba da ima pravni interes.

Član 4

Stranke mogu slobodno raspolagati zahtjevima koje su stavile u toku postupka.

Stranke se mogu odreći svog zahtjeva, priznati zahtjev protivnika i poravnati se.

Sud neće da uvañi raspolaganja stranaka koja su u suprotnosti sa prinudnim propisima i moralom.

Član 5

Sud odlučuje o tuñbenom zahtjevu na osnovu usmenog, neposrednog i javnog raspravljanja.

Izuzetno od odredbe stava 1 ovoga člana, sud o tuñbenom zahtjevu odlučuje na osnovu pisano izvedenih pravnih radnji i posredno izvedenih dokaza, ako zakon tako određuje.

Sud će isključiti javnost na glavnoj raspravi samo u slučajevima određenim zakonom.

Član 6

Sud će svakoj stranci da pruñi mogućnost da se izjasni o zahtjevima i navodima protivne stranke.

Samo kad je to ovim zakonom određeno, sud je ovlaöen da odluči o zahtjevu o kome protivnoj stranci nije bila pruñena mogućnost da se izjasni.

Član 7

Parnični postupak vodi se na jeziku koji je u sluñbenoj upotrebi u sudu.

Stranke i drugi učesnici u postupku koji ne razumiju ili ne govore jezik koji je u sluñbenoj upotrebi u sudu imaju pravo da se sluñe svojim jezikom ili jezikom koji razumiju.

Član 8

Stranke su duñne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i da predloûe dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Sud je ovlaöen da utvrdi i činjenice koje stranke nijesu iznijele i izvede dokaze koje stranke nijesu predloûile, ako iz rezultata rasprave i dokazivanja proizlazi da stranke idu za tim da raspolaûu zahtjevima kojima ne mogu raspologati (član 4 stav 3).

Svoju odluku sud ne moûe zasnovati na činjenicama i dokazima o kojima strankama nije pruñena mogućnost da se izjasne.

Član 9

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud po svom uvjerenju, na osnovu savjesne i briûljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, kao i na osnovu rezultata cjelokupnog postupka.

Član 10

Stranke, umjeñači, kao i njihovi zastupnici duñni su da pred sudom govore istinu i da savjesno koriste prava koja su im priznata ovim zakonom.

Član 11

Sud je duñan da nastoji da se postupak sproveđe bez odugovlačenja, u razumnom roku, sa öto manje troökova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Ako stranke, umjeñači, njihovi zakonski zastupnici i punomoñnici, sa namjerom da naökode drugome ili s ciljem koji je u suprotnosti sa dobrim običajima, savjesnoöcu i poütenjem, zloupotrebjavaju prava koja su im priznata ovim zakonom, sud moûe izreći novčanu kaznu ili druge mjere koje su određene ovim zakonom.

Član 12

Stranku koja nema kvalifikovanog punomoñnika (advokat ili lice sa poloûenim pravosudnim ispitom) i koja se iz neznanja ne koristi pravima koja joj pripadaju po ovom zakonu, sud će da upozori koje parnične radnje moûe preduzeti.

Član 13

Brioe se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, "Sl. list RCG", br. 76/06)

Član 14

Kad odluka suda zavisi od prethodnog rjeëenja pitanja da li postoji neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju joë nije donio odluku sud ili drugi nadleûni organ (prethodno pitanje), sud moûe sam rijeëiti to pitanje, ako posebnim propisima nije drukčije određeno.

Odluka suda o prethodnom pitanju ima pravno dejstvo samo u parnici u kojoj je to pitanje rijeëeno.

Član 15

U parničnom postupku sud je u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinioca vezan za pravosnaûnu presudu suda kojom se optuûeni oglaöava krivim.

Član 16

U prvostepenom postupku i postupku po predlogu za ponavljanje postupka sudi sudija pojedinac.

U drugostepenom postupku sudi vijeće od trojice sudija.

U postupku po reviziji i zahtjevu za zaötitu zakonitosti sudi vijeće od pet sudija.

Kad odlučuje o sukobu nadleûnosti i o određivanju mjesne nadleûnosti odlučuje vijeće od trojice sudija.

Član 17

Ako za pojedine radnje nije zakonom određen oblik u kome se mogu preduzeti, stranke preuzimaju parnične radnje pisano van ročiôta ili usmeno na ročiôtu.

GLAVA DRUGA

NADLEÉNOST SUDA

ZAJEDNIČKE ODREDBE

Član 18

Sud po prijemu tuûbe ocjenjuje da li je nadleûan.

Ocenjivanje nadleûnosti vröi se na osnovu navoda u tuûbi i na osnovu činjenica koje su sudu poznate.

Ako se u toku postupka promijene okolnosti na kojima je zasnovana nadleûnost suda, sud koji je bio nadleûan u vrijeme podnoëenja tuûbe ostaje i dalje nadleûan i ako bi zbog tih promjena bio nadleûan drugi sud iste vrste.

Član 19

Sud u toku cijelog postupka, po sluûbenoj duûnosti, pazi da li rjeöavanje spora spada u sudske nadleûnosti.

Kad sud u toku postupka utvrdi da za rjeöavanje spora nije nadleûan sud nego neki drugi organ, oglasiće se nenadleûnim, ukinuće sprovedene radnje u postupku i odbaciće tuûbu.

Kad sud u toku postupka utvrdi da za rjeöavanje spora nije nadleûan domaći sud, oglasiće se nenadleûnim, ukinuće sprovedene radnje u postupku i odbaciti tuûbu, osim u slučajevima u kojima nadleûnost domaćeg suda zavisi od pristanka tuûnenog, a tuûeni je dao svoj pristanak.

Član 20

Sud u toku prvostepenog postupka, po sluûbenoj duûnosti, pazi na svoju stvarnu nadleûnost.

Član 21

Ako su stranke za rjeöavanje određenog spora ugovorile arbitraûu, sud kojem je podnesena tuûba u istom sporu između istih stranaka na prigovor tuûnenoga oglasiće se nenadleûnim, ukinuće sprovedene radnje u postupku i odbaciti tuûbu, osim ako nađe da ugovor o arbitraûi nije punovaûan (član 474), da je prestao da vaûi ili da se ne moûe ispuniti.

Prigovor iz stava 1 ovog člana tuûeni moûe da podnese najkasnije u odgovoru na tuûbu.

Član 22

Do donoëenja odluke o glavnoj stvari sud će rjeöenjem da obustavi parnični postupak, ako utvrdi da bi postupak trebalo sprovesti po pravilima vanparničnog postupka. Postupak će se po pravosnaûnosti rjeöenja nastaviti po pravilima vanparničnog postupka pred nadleûnim sudom.

Radnje koje je sproveo parnični sud (uviðaj, vjeötačenje, sasluöavanje svjedoka i dr.), kao i odluke koje je donio taj sud, nijesu bez vaûnosti samo zbog toga öto su preduzete u parničnom postupku i ne moraju se ponovo provoditi.

Član 23

Sud se moûe, povodom prigovora tuûnenoga, oglasiti mjesno nenadleûnim, ako je prigovor podnesen najkasnije u odgovoru na tuûbu.

Sud se moûe oglasiti, po sluûbenoj duûnosti, mjesno nenadleûnim samo kad postoji iskljuçiva mjesna nadleûnost nekog drugog suda, ali najkasnije do podnoëenja odgovora na tuûbu.

Sud će po prigovoru iz stava 1 ovog člana da odluči najkasnije na pripremnom ročiōtu, odnosno na prvom ročiōtu za glavnu raspravu, ako pripremno ročiōte nije odrūano.

Član 24

Po pravosnaūnosti rjeōenja kojim se sud oglasio nenađeūnim (čl. 20 i 23) sud će, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana, ustupiti predmet nadleūnom sudu.

Sud kome je predmet ustupljen kao nadleūanom postupiće kao da je kod njega bio pokrenut postupak.

Parnične radnje nenađeūnog suda (uviđaj, vjeötačenje, sasluoanje svjedoka i dr.) nijesu bez vaūnosti zato öto ih je preduzeo nenađeūni sud i ne moraju se ponovo provoditi.

Član 25

Ako sud kome je predmet ustupljen kao nadleūanom smatra da je nadleūan sud koji mu je predmet ustupio ili neki drugi sud, dostaviće, u roku od tri dana, predmet sudu koji treba da rijeōi sukob nadleūnosti, osim ako nađe da mu je predmet ustupljen zbog očigledne omaöke, a trebalo je da bude ustupljen nekom drugom суду, u kom slučaju će ustupiti predmet drugom суду i o tome obavijestiti суд koji mu je predmet ustupio.

Kad je povodom ūalbe protiv odluke prvostepenog suda kojom se on oglasio mjesno nenađeūnim odluku donio drugostepeni sud, za tu odluku vezan je u pogledu nadleūnosti i суд kome je predmet ustupljen, ako je drugostepeni суд koji je odluku donio nadleūan za rjeōavanje sukoba nadleūnosti između tih sudova.

Odluka drugostepenog suda o stvarnoj nenađeūnosti prvostepenog suda vezuje svaki суд kome kasnije isti predmet bude ustupljen, ako je drugostepeni суд nadleūan za rjeōavanje sukoba nadleūnosti između tih sudova.

Član 26

Dok se ne rijeōi sukob nadleūnosti, суд kome je predmet ustupljen duūan je da preduzima one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odlaganja.

Protiv rjeōenja kojim se odlučuje o sukobu nadleūnosti nije dozvoljena ūalba.

Član 27

Svaki суд vrói radnje u postupku na svom području, ali ako postoji opasnost zbog odlaganja суд će preduzeti izvrōenje pojedinih radnji i na području drugog suda. O tome će se obavijestiti суд na čijem području radnju treba preduzeti.

Član 28

U pogledu nadleūnosti sudova Crne Gore za suđenje strancima koji uūivaju imunitet i za suđenje stranim drûavama i međunarodnim organizacijama vaûe pravila međunarodnog prava.

NADLEÉNOST SUDOVA U SPOROVIMA S MEĐUNARODNIM ELEMENTOM

Član 29

Sud Crne Gore (u daljem tekstu: domaći sud) je nadleūan za suđenje kad je njegova nadleūnost u sporu s međunarodnim elementom izričito određena zakonom ili međunarodnim ugovorom. Ako u zakonu ili međunarodnom ugovoru nema izričite odredbe o nadleūnosti domaćeg suda za određenu vrstu sporova, domaći sud je nadleūan za suđenje u toj vrsti sporova i kad njegova nadleūnost proizlazi iz odredaba zakona o mjesnoj nadleūnosti domaćeg suda.

STVARNA NADLEÉNOST

Član 30

U parničnom postupku sudovi sude u granicama svoje stvarne nadleūnosti određene zakonom.

UTVRĐIVANJE VRIJEDNOSTI PREDMETA SPORA

Član 31

Tuūilac je duūan da u imovinsko pravnim sporovima u tuûbi naznači vrijednost predmeta spora.

Kao vrijednost predmeta spora uzima se u obzir samo vrijednost glavnog zahtjeva.

Kamate, parnični troökovi, ugovorna kazna i ostala sporedna traûenja ne uzimaju se u obzir ako ne čine glavni zahtjev.

Član 32

Ako se zahtjev odnosi na buduća davanja koja se ponavljaju, vrijednost predmeta spora računa se po njihovom zbiru, ali najviše do iznosa koji odgovara zbiru davanja za vrijeme od pet godina.

Član 33

Ako jedna tuđba protiv istog tuđenog obuhvata više zahtjeva koji se zasnivaju na istom činjeničnom i pravnom osnovu, vrijednost se određuje po zbiru vrijednosti svih zahtjeva.

Ako zahtjevi u tuđbi proizilaze iz raznih osnova ili pojedine zahtjeve ističu različiti tuđioci ili su pojedini zahtjevi istaknuti protiv različitih tuđenih, vrijednost se određuje prema vrijednosti svakog pojedinog zahtjeva, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Član 34

Kad se spor vodi o postojanju zakupnog odnosa ili odnosa korićenja stana, odnosno poslovnih prostorija, vrijednost se računa prema jednogodišnjoj zakupnini, osim ako je zakupni odnos zaključen na kraće vrijeme.

Član 34a

Ako se tuđbeni zahtjev odnosi na utvrđenje prava svojine ili drugih stvarnih prava na nepokretnostima, utvrđenje niötavosti ili poništaj ugovora, koji imaju za predmet nepokretnost, vrijednost predmeta spora određuje se prema trtišnoj vrijednosti nepokretnosti ili njenog dijela u mjestu gdje se nepokretnost nalazi.

Član 35

Ako se tuđbom zahtjeva samo davanje obezbjeđenja za izvjesno potrauivanje ili ustanavljanje založnog prava, vrijednost predmeta spora određuje se prema iznosu potrauivanja koje treba obezbijediti. Ako predmet zaloge ima manju vrijednost od potrauivanja koje treba obezbijediti, kao vrijednost predmeta spora uzeće se vrijednost predmeta zaloge.

Član 36

Ako se tuđbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos, ali tuđilac u tuđbi navede da pristaje da umjesto ispunjenja tog zahtjeva primi određeni novčani iznos, kao vrijednost predmeta spora uzeće se taj iznos.

U drugim slučajevima kad se tuđbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos, mjerodavna je vrijednost predmeta spora koju je tuđilac naznačio u tuđbi.

Član 37

Ako tuđilac nije u tuđbi naznačio vrijednost predmeta spora ili ako je očigledno suviše visoko ili suviše nisko naznačio vrijednost predmeta spora, sud će, po službenoj dužnosti ili po prigorovu tuđenog, najkasnije na pripremnom ročiotu, a ako pripremno ročioće nije održano onda na glavnoj raspravi, prije početka raspravljanja o glavnoj stvari, brzo i na pogodan način utvrditi, odnosno provjeriti tačnost označene vrijednosti. Sud o tome odlučuje rješenjem, protiv kojeg uvalba nije dozvoljena.

MJESNA NADLEŽNOST

1. Opća mjesna nadležnost

Član 38

Ako zakonom nije određena isključiva mjesna nadležnost nekog drugog suda, za suđenje je nadležan sud koji je opće mjesno nadležan za tuđenog.

U slučajevima predviđenim u ovom zakonu za suđenje je, pored suda opće mjesne nadležnosti, nadležan i drugi određeni sud.

Član 39

Za suđenje je opće mjesno nadležan sud na čijem području tuđeni ima prebivaliote.

Ako tuđeni nema prebivaliote, opće mjesno nadležan je sud na čijem području tuđeni ima boraviote.

Ako tuđeni pored prebivaliota ima i boraviote u nekom drugom mjestu, a prema okolnostima može se pretpostaviti da će u tom mjestu duže vrijeme da boravi, opće mjesno nadležan je i sud boraviota tuđenog.

Član 40

Za suđenje u sporovima protiv Crne Gore, opôte mjesno nadleûan je sud na čijem području tuûilac ima prebivaliôte, odnosno sjediôte.

Ako tuûilac nema prebivaliôte, za suđenje u sporovima protiv Crne Gore opôte mjesno nadleûan je sud na čijem području tuûilac ima boraviôte.

Ako tuûilac nema prebivaliôte ili boraviôte, odnosno sjediôte u Crnoj Gori, za suđenje u sporovima protiv Crne Gore, nadleûan je sud koji je opôte mjesno nadleûan za tuûenog.

Za suđenje u sporovima protiv jedinice lokalne samouprave, kao i drugog oblika teritorijalne organizacije opôte mjesno nadleûan je sud na čijem se području nalazi sjediôte njene skupotîne.

Za suđenje u sporovima protiv pravnog lica opôte mjesno nadleûan je sud na čijem se području nalazi njegovo sjediôte. U slučaju sumnje, kao sjediôte smatraće se mjesto u kojem se nalaze njegovi organi upravljanja.

Član 41

Za suđenje u sporovima protiv drûavljanina Crne Gore koji stalno ûivi u inostranstvu, gdje je upućen na sluûbu ili na rad od strane drûavnog organa ili pravnog lica, opôte mjesno nadleûan je sud njegovog posljednjeg prebivaliôta u Crnoj Gori.

2. Posebne mjesne nadleûnosti

2.1. Isključiva mjesna nadleûnost

Nadleûnost u sporovima o nepokretnostima

Član 42

Za suđenje u sporovima o pravu svojine i drugim stvarnim pravima na nepokretnosti, u sporovima zbog smetanja posjeda na nepokretnosti, kao i u sporovima iz zakupnih odnosa na nepokretnosti isključivo je nadleûan sud na čijem području se nepokretnost nalazi.

Ako se nepokretnost nalazi na području viôe sudova, nadleûan je svaki od tih sudova.

Nadleûnost za sporove iz odnosa sa vojnim jedinicama

Član 43

U sporovima protiv Crne Gore iz odnosa sa vojnim jedinicama isključivo je nadleûan sud na čijem se području nalazi sjediôte komande vojne jedinice.

Nadleûnost za sporove u izvrönom i stečajnom postupku

Član 44

Za suđenje u sporovima koji nastaju u toku i povodom postupka izvröenja, odnosno u toku i povodom stečajnog postupka isključivo je mjesno nadleûan sud na čijem se području nalazi sud koji sprovodi postupak izvröenja, odnosno stečajni postupak, odnosno sud na čijem se području nalazi sjediôte javnog izvröitelja koji određuje i sprovodi izvröenje.

Član 45

U sporovima u kojima je nad tuûiocem i tuûenim pokrenut stečajni postupak mjesno je nadleûan sud pred kojim je protiv jedne od stranaka prije pokrenut stečajani postupak.

Izuzetno od odredbe stava 1 ovog člana, o izlučnim i razlučnim pravima, o postojanju ili nepostojanju potraûivanja prema stečajnom duûniku, te o pobijanju pravnih radnji stečajnog duûnika mjesno je nadleûan sud na čijem se području nalazi sjediôte stečajnog duûnika.

2.2. Nadleûnost po izboru tuûioca

Nadleûnost u bračnim sporovima

Član 46

Za suđenje u sporovima radi utvrđivanja postojanja ili nepostojanja braka, poniôtaja braka ili razvoda braka (bračni sporovi) nadleûan je, pored suda opôte mjesne nadleûnosti, i sud na čijem području su bračni drugovi imali posljednje zajedniôko prebivaliôte.

Nadleûnost u sporovima o utvrđivanju ili osporavanju očinstva ili materinstva

Član 47

U sporovima radi utvrđivanja ili osporavanja očinstva ili materinstva dijete moûe podići tuûbu bilo pred sudom opôte mjesne nadleûnosti, bilo pred sudom na čijem području ima prebivaliôte, odnosno boraviôte.

Nadleûnost u sporovima za zakonsko izdrûavanje

Član 48

Za suđenje u sporovima za zakonsko izdrûavanje, ako je tuûilac lice koje traûi izdrûavanje, nadleûan je, pored suda opôte mjesne nadleûnosti, i sud na čijem području tuûilac ima prebivaliôte, odnosno boraviôte.

Nadleûnost u sporovima za naknadu ötete

Član 49

Za suđenje u sporovima o vanugovornoj odgovornosti za ötetu, pored suda opôte mjesne nadleûnosti, nadleûan je i sud na čijem je području ötetna radnja izvrœena ili sud na čijem je području ötetna posljedica nastupila.

Ako je öteta nastala uslijed smrti ili teoke tjelesne povrede, nadleûan je, pored suda iz stava 1 ovog člana, i sud na čijem području tuûilac ima prebivaliôte, odnosno boraviôte.

Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primjenjivaće se i u sporovima protiv organizacije za osiguranje radi naknade ötete trećim licima na osnovu propisa o neposrednoj odgovornosti organizacije za osiguranje, a odredba stava 1 ovog člana i u sporovima o regresnim zahtjevima po osnovu naknade ötete protiv regresnih duûnika.

Nadleûnost u sporovima radi zaötite prava na osnovu garancije proizvoðača

Član 50

Za suđenje u sporovima za zaötitu prava na osnovu garancije protiv proizvoðača koji je dao garanciju nadleûan je, pored suda opôte mjesne nadleûnosti za tuûenog, i sud opôte mjesne nadleûnosti za prodavca koji je prilikom prodaje stvari uručio kupcu pisani garanciju proizvoðača.

Nadleûnost u sporovima iz radnih odnosa

Član 51

Ako je u sporu iz radnog odnosa tuûilac zaposleni, za suđenje je nadleûan, pored suda koji je opôte mjesno nadleûan za tuûenog, i sud na čijem se području rad obavlja ili se obavlja, odnosno sud na čijem bi se području rad morao obavljati, kao i sud na čijem je području zasnovan radni odnos.

Nadleûnost po mjestu gdje se nalazi dio pravnog lica

Član 52

Za suđenje u sporovima protiv pravnog lica čiji se dio nalazi van njegovog sjediôta, ako spor proizlazi iz pravnog odnosa tog dijela pravnog lica, pored suda opôte mjesne nadleûnosti, nadleûan je i sud na čijem se području nalazi taj dio pravnog lica.

Nadleûnost po mjestu plaćanja

Član 53

Za suđenje u sporovima imoca mjenice ili čeka protiv potpisnika nadleûan je, pored suda opôte mjesne nadleûnosti, i sud mjesta plaćanja.

Nadleûnost u sporovima iz nasljednopravnih odnosa

Član 54

Dok ostavinski postupak nije pravosnaûno zavrœen, za suđenje u sporovima iz nasljednopravnih odnosa, kao i u sporovima o potraûivanjima povjerioca prema ostaviocu, pored suda opôte mjesne nadleûnosti, mjesno je nadleûan i sud na čijem se području nalazi sud koji sprovodi ostavinski postupak.

Nadleûnost u sporovima zbog smetanja posjeda na pokretnim stvarima

Član 55

Za sporove zbog smetanja posjeda na pokretnim stvarima nadleûan je, pored suda opôte mjesne nadleûnosti, i sud na čijem se području dogodilo smetanje.

Nadleûnost u sporovima iz ugovornih odnosa**Član 56**

U sporovima radi utvrđivanja postojanja ili nepostojanja ugovora, radi izvröenja ili raskidanja ugovora, kao i u sporovima radi naknade ötete usljet neizvröenja ugovora, pored suda opôte mjesne nadleûnosti, mjesno nadleûan je i sud mjesta gdje je po sporazumu stranaka tuûeni duûan da izvröi ugovor.

2.3. Pomoćna mjesna nadleûnost**Nadleûnost za suparničare****Član 57**

Ako je jednom tuûbom tuûeno viôe lica (član 197 stav 1 tačka 1), a za njih ne postoji mjesna nadleûnost istog suda, nadleûan je sud koji je mjesno nadleûan za jednog od tuûenih, a ako među njima ima glavnih i sporednih obveznika, sud koji je mjesno nadleûan za koga od glavnih obveznika.

Nadleûnost u bračnim sporovima**Član 58**

Ako je u bračnim sporovima domaći sud nadleûan zato öto su bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivaliöte u Crnoj Gori, odnosno zato öto tuûilac ima prebivaliöte u Crnoj Gori, mjesno nadleûan je sud na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivaliöte, odnosno sud na čijem području tuûilac ima prebivaliöte.

Nadleûnost u imovinsko pravnim odnosima bračnih drugova**Član 59**

Ako je u sporovima o imovinskim odnosima bračnih drugova domaći sud nadleûan zato öto se imovina bračnih drugova nalazi u Crnoj Gori ili zato öto tuûilac u vrijeme podnoöenja tuûbe ima prebivaliöte ili boraviöte u Crnoj Gori, mjesno nadleûan je sud na čijem području tuûilac ima prebivaliöte ili boraviöte u vrijeme podnoöenja tuûbe.

Nadleûnost u sporovima o utvrđivanju ili osporavanju očinstva ili materinstva**Član 60**

Ako je u sporovima radi utvrđivanja očinstva ili materinstva domaći sud nadleûan za to öto tuûilac ima prebivaliöte u Crnoj Gori, mjesno nadleûan je sud na čijem području tuûilac ima prebivaliöte.

Nadleûnost u sporovima za zakonsko izdrûavanje**Član 61**

Ako je u sporovima za zakonsko izdrûavanje s međunarodnim elementom domaći sud nadleûan zato öto tuûilac ima prebivaliöte u Crnoj Gori, mjesno nadleûan je sud na čijem području tuûilac ima prebivaliöte.

Ako nadleûnost domaćeg suda u sporovima o zakonskom izdrûavanju postoji zato öto tuûeni ima imovinu u Crnoj Gori iz koje se moûe naplatiti izdrûavanje, mjesno nadleûan je sud na čijem se području nalazi ta imovina.

Nadleûnost za lica za koja nema suda opôte mjesne nadleûnosti u Crnoj Gori**Član 62**

Tuûba o imovinsko pravnim zahtjevima protiv lica za koje nema suda opôte mjesne nadleûnosti u Crnoj Gori moûe se podnijeti svakom domaćem sudu na čijem se području nalazi kakva imovina tog lica ili predmet koji se tuûbom traûi.

Ako nadleûnost domaćeg suda postoji zato öto je obaveza nastala za vrijeme boravka tuûenog u Crnoj Gori, mjesno nadleûan je sud na čijem je području obaveza nastala.

U sporovima protiv lica za koje u Crnoj Gori nema suda opöte mjesne nadleûnosti, za obaveze koje treba ispuniti u Crnoj Gori, tuûba se moûe podnijeti sudu na čijem području tu obavezu treba ispuniti.

Nadleûnost po mjestu gdje se nalazi zastupniotvo stranog lica u Crnoj Gori

Član 63

U sporovima protiv fizičkog ili pravnog lica koje ima sjediöte u inostranstvu, u pogledu obaveza koje su zasnovane u Crnoj Gori ili se moraju ispuniti u Crnoj Gori, tuûba se moûe podnijeti domaćem sudu na čijem se području nalazi njegovo stalno zastupniotvo za Crnu Goru ili sjediöte organa kome je povjereno da vröi njegove poslove.

3. Uzajamna nadleûnost za tuûbe protiv stranih drûavljava

Član 64

Ako u stranoj drûavi naö drûavljanin moûe biti tuûen pred sudom koji po odredbama ovog zakona ne bi bio mjesno nadleûan, za suđenje u toj građanskopravnoj stvari ista nadleûnost će vaûiti i za suđenje drûavljaninu te strane drûave pred domaćim sudem.

4. Određivanje mjesne nadleûnosti od strane viöeg suda

Član 65

Ako nadleûni sud uslijed izuzeća sudije ili iz drugih razloga ne moûe da postupa, izvijestiće o tome neposredno viöi sud, koji će odrediti da u tom predmetu postupa drugi stvarno nadleûan sud sa njegovog područja.

Član 66

Vrhovni sud moûe, na predlog stranke ili nadleûnog suda, odrediti da u pojedinom predmetu postupa drugi stvarno nadleûan sud, ako je očigledno da će se tako laköe sprovesti postupak ili ako za to postoje drugi vaûni razlozi.

Član 67

Ako je za suđenje nadleûan domaći sud, ali se po odredbama ovog zakona ne moûe utvrditi koji je sud mjesno nadleûan, Vrhovni sud će, na predlog stranke, odrediti koji će stvarno nadleûan sud biti mjesno nadleûan.

5. Sporazum o mjesnoj nadleûnosti

Član 68

Ako zakonom nije određena isključiva mjesna nadleûnost nekog suda, stranke se mogu sporazumjeti da im u prvom stepenu sudi sud koji nije mjesno nadleûan, pod uslovom da je taj sud stvarno nadleûan.

Ako je zakonom određeno da su za suđenje u određenom sporu mjesno nadleûna dva ili viöe domaćih sudova, stranke se mogu sporazumjeti da im u prvom stepenu sudi jedan od tih sudova ili neki drugi stvarno nadleûan sud.

Ovaj sporazum vaûi samo ako je pisano sastavljen i ako se tiče određenog spora ili viöe sporova koji svi proističu iz određenog pravnog odnosa.

Ispravu o sporazumu tuûilac mora priloûiti uz tuûbu.

GLAVA TREĆA

IZUZEĆE

Član 69

Sudija ne moûe da sudi, ako:

- 1) je sam stranka, zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke, ako je sa strankom u odnosu sa ovlaöenika, saobveznika ili regresnog obveznika ili ako se u istom predmetu treba da sasluöa ili ako je sasluöan kao svjedok;
- 2) mu je stranka ili zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, a u pobočnoj liniji do čevrtog stepena ili mu je bračni, odnosno vanbračni drug ili srodnik po tazbini do drugog stepena, bez obzira da li je brak prestao ili nije;
- 3) je staralac, usvojilac ili usvojenik stranke, njenog zakonskog zastupnika ili punomoćnika;

- 4) je u istom predmetu učestvovao u donođenju odluke nižeg suda ili drugog organa ili je učestvovao u postupku alternativnog rješavanja sporova;
- 5) je postupao u predmetu u kome je zaključeno sudsko poravnanje, a tuđom se traži poništaj tog poravnjanja;
- 5a) između sudije i stranke teče parnica;
- 6) je akcionar ili član privrednog društva koje je stranka u postupku;
- 6a) je u stečajnom postupku kao stečajni sudija donio odluku povodom koje je došlo do spora;
- 7) postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost.

Član 70

Sudija, čim sazna da postoji koji od razloga za izuzeće iz člana 69 tač. 1 do 6a ovog zakona, dužan je da prekine svaki rad na tom predmetu i da o tome obavijesti predsjednika suda.

Ako sudija smatra da postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost (član 69 tačka 7), obavijestiće o tome predsjednika suda koji će da odluči o izuzeću. Do donođenja rješenja predsjednika suda, sudija može preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

Član 71

Izuzeće mogu da traže i stranke.

Stranka može da podnese zahtjev za izuzeće sudije čim sazna da postoji razlog za izuzeće, a najkasnije do završetka raspravljanja pred prvostepenim sudom, a ako nije bilo raspravljanja do donođenja odluke.

Zahtjev za izuzeće sudije višeg suda stranka može da podnese do donođenja odluke o pravnom lijeku, a ako se pred višim sudom održava rasprava, do završetka rasprave.

Član 72

Stranke mogu tražiti izuzeće samo sudije koji sudi u određenom sporu, odnosno predsjednika suda koji o zahtjevu treba da odluči.

Nije dopušten zahtjev za izuzeće:

- 1) kojim se uopšteno traži izuzeće svih sudija nekog suda ili svih sudija koji bi mogli suditi u nekom predmetu;
- 2) o kojem je već odlučeno;
- 3) u kojem nije obrazložen razlog zbog kojeg se traži izuzeće.

Zahtjev iz stava 2 ovog člana odbaciće sudija pred kojim se vodi postupak, odnosno predsjednik suda čije se izuzeće traži.

Protiv rješenja iz stava 3 ovog člana nije dozvoljena posebna žalba.

Član 73

O zahtjevu stranke za izuzeće sudije odlučuje predsjednik suda, osim u slučajevima iz člana 72 stav 2 ovog zakona.

Ako stranka traži izuzeće predsjednika suda, odluku o izuzeću donosi predsjednik neposredno višeg suda.

O zahtjevu stranaka za izuzeće predsjednika Vrhovnog suda odlučuje Opšta sjednica tog suda.

Prije donođenja rješenja o izuzeću uzeće se izjava od sudije čije se izuzeće traži, a po potrebi izvršiće se i drugi izviđaji.

Protiv rješenja kojim se usvaja zahtjev za izuzeće nije dozvoljena žalba, a protiv rješenja kojim se zahtjev odbija nije dozvoljena posebna žalba.

Član 74

Kad sudija sazna da je podnijet zahtjev za njegovo izuzeće dužan je da odmah obustavi svaki rad na odnosnom predmetu, a ako je u pitanju izuzeće iz člana 69 tačka 7 ovog zakona može, do donođenja rješenja o zahtjevu, preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

Izuzetno od odredbe stava 1 ovog člana sudija može odlučiti da nastavi sa postupkom, ako ocijeni da je zahtjev za izuzeće očigledno neosnovan i da je podnijet radi sprječavanja ili ometanja suda u preduzimanju određenih radnji, odnosno radi odgovlašenja postupka.

Ako zahtjev za izuzeće bude usvojen, radnje koje su preduzete i odluke koje su donesene u smislu stava 2 ovog člana ukinuće sudija koji će preuzeti vođenje postupka.

Član 75

Odredbe o izuzeću suda primjenjuju se shodno i na zapisničare.

O izuzeću zapisničara odlučuje suda.

GLAVA ČETVRTA

STRANKE I NJIHOVI ZASTUPNICI

Član 76

Stranka u postupku može da bude svako fizičko i pravno lice.

Posebnim propisima određuje se ko, osim fizičkih i pravnih lica, može biti stranka u postupku.

Parnični sud može, izuzetno, s pravnim dejstvom u određenoj parnici, da prizna svojstvo stranke i onim oblicima udruživanja koji nemaju stranačku sposobnost u smislu odredaba st. 1 i 2 ovog člana, ako utvrdi da, s obzirom na predmet spora, u suštini ispunjavaju bitne uslove za sticanje stranačke sposobnosti, a naročito ako raspolažu imovinom na kojoj se može sprovesti izvršenje.

Protiv rješenja iz stava 3 ovog člana kojim se priznaje svojstvo stranke u parnici nije dozvoljena posebna žalba.

Član 77

Stranka koja je potpuno poslovno sposobna može sama da vrati radnje u postupku (parnična sposobnost).

Punoljetno lice kome je djelimično ograničena poslovna sposobnost parnično je sposobno u granicama svoje poslovne sposobnosti.

Maloljetnik koji nije stekao potpunu poslovnu sposobnost parnično je sposoban u granicama u kojima mu se priznaje poslovna sposobnost.

Član 78

Stranku koja nema parničnu sposobnost zastupa njen zakonski zastupnik.

Zakonski zastupnik određuje se zakonom ili aktom nadležnog državnog organa.

Zastupnik pravnog lica određuje se zakonom ili općim aktom pravnog lica.

Član 79

U toku cijelog postupka sud će, po službenoj dužnosti, da pazi da li lice koje se pojavljuje kao stranka može biti stranka u postupku i da li je parnično sposobno, da li parnično nesposobnu stranku zastupa njen zakonski zastupnik i da li zakonski zastupnik ima posebno ovlašćenje kad je ono potrebno.

Član 80

Zakonski zastupnik može, u ime stranke, preduzimati sve radnje u postupku, ali ako je za podnošenje ili povlačenje tuče, za priznanje, odnosno za odricanje od tužbenog zahtjeva, za zaključenje poravnjanja ili za preduzimanje drugih radnji u postupku, posebnim propisima određeno da zastupnik mora imati posebno ovlašćenje, on može te radnje preduzimati samo ako ima takvo ovlašćenje.

Lice koje se pojavljuje kao zakonski zastupnik dužno je da, na zahtjev suda, dokazuje da je zakonski zastupnik. Kad je za preduzimanje određenih radnji u postupku potrebno posebno ovlašćenje, zakonski zastupnik je dužan da dokazuje da ima takvo ovlašćenje.

Kad sud ustanovi da zakonski zastupnik lica pod starateljstvom ne pokazuje potrebnu pažnju u zastupanju obavijestiće o tome organ starateljstva. Ako bi uslijed propuštanja zastupnika mogla nastati oteta za lice pod starateljstvom, sud će zastati s postupkom i predložiti da se odredi drugi zakonski zastupnik.

Član 81

Kada sud utvrdi da lice koje se pojavljuje kao stranka ne može biti stranka u postupku, a taj se nedostatak može otkloniti, pozvaće tužioca da izvrati potrebne ispravke u tužbi ili će preduzeti druge mjeru da bi se postupak mogao nastaviti sa licem koje može biti stranka u postupku.

Kada sud utvrdi da stranka nema zakonskog zastupnika ili da zakonski zastupnik nema posebno ovlašćenje kad je ono potrebno, zatražiće da nadležni organ starateljstva postavi staraca parnično nesposobnom licu, odnosno pozvaće zakonskog zastupnika da pribavi posebno ovlašćenje ili će da preduzme druge mjeru koje su potrebne da bi parnično nesposobna stranka bila pravilno zastupana.

Sud može odrediti stranci rok za otklanjanje nedostataka iz st. 1 i 2 ovog člana. Dok se ne otklone ovi nedostaci, u postupku se mogu preduzimati samo one radnje zbog čijeg odlaganja bi moglo da nastanu otetne posljedice za stranku.

Ako se navedeni nedostaci ne mogu otkloniti ili ako određeni rok bezuspješno protekne, sud će rješenjem ukinuti radnje sprovedene u postupku, ukoliko su zahvaćene ovim nedostacima i odbaciće tužbu ako su nedostaci takve prirode da sprečavaju dalje vođenje parnice.

Protiv rješenja kojim se naređuju mјere za uklanjanje nedostataka nije dozvoljena ualba.

Član 82

Ako se u toku postupka pred prvostepenim sudom pokaže da bi redovan postupak oko postavljanja zakonskog zastupnika tuženom trajao dugo, zbog čega bi mogle da nastanu otetne posljedice za jednu ili obje stranke, sud će tuženom postaviti privremenog zastupnika.

Pod uslovom iz stava 1 ovog člana sud će postaviti tuženom privremenog zastupnika, naročito u slučajevima, ako:

- 1) tuženi nije parnično sposoban, a nema zakonskog zastupnika;
- 2) postoje suprotni interesi tuženog i njegovog zakonskog zastupnika;
- 3) obje stranke imaju istog zakonskog zastupnika.

Sud će postaviti tuženom privremenog zastupnika i u slučajevima, ako:

- 1) je boraviće tuženog nepoznato, a tuženi nema punomoćnika;
- 2) se tuženi ili njegov zakonski zastupnik, koji nemaju punomoćnika, nalaze u inostranstvu, a dostavljanje se nije moglo izvršiti.

Protiv rješenja iz st. 1 i 2 ovog člana nije dozvoljena ualba.

O postavljanju privremenog zastupnika sud će da obavijesti organ starateljstva, kao i stranke kad je to moguće.

Član 83

Sud će, shodnom primjenom člana 82 ovog zakona, postaviti privremenog zastupnika pravnom licu i privrednom društvu koje nema svojstvo pravnog lica.

Član 84

Sud postavlja privremenog zastupnika iz reda advokata ili drugih stručno osposobljenih lica.

Privremenog zastupnika iz reda advokata sud postavlja po redoslijedu sa spiska Advokatske komore Crne Gore.

U slučajevima iz člana 82 st. 2 i 3 ovog zakona tužilac je dužan da položi iznos troškova privremenog zastupnika.

Ako tužilac ne položi iznos troškova za postavljenje privremenog zastupnika, u roku koji mu sud odredi, tužba će se smatrati povučenom.

Član 85

Privremeni zastupnik ima u postupku za koji je postavljen sva prava i dužnosti zakonskog zastupnika.

Ta prava i dužnosti privremeni zastupnik vrši sve dok se tuženi ili njegov punomoćnik ne pojavi pred sudom, odnosno dok organ starateljstva ne obavijesti sud da je postavio staraoca.

Član 86

Ako je privremeni zastupnik postavljen tuženome iz razloga navedenih u članu 82 stav 3 tač. 1 i 2 ovog zakona, sud će, u roku od osam dana, objaviti oglas u "Službenom listu Crne Gore" i na oglasnoj tabli suda, a po potrebi i na drugi pogodan način.

Oglas treba da sadrži: označenje suda koji je postavio privremenog zastupnika; zakonski osnov; ime tuženog kome se postavlja zastupnik; predmet spora; ime zastupnika i njegovo zanimanje i boraviće, kao i upozorenje da će zastupnik zastupati tuženog u postupku sve dok se tuženi ili njegov punomoćnik ne pojavi pred sudom, odnosno dok organ starateljstva ne obavijesti sud da je postavio staraoca.

Član 87

Lice koje nije parnično sposobno prema zakonu države čiji je državljanin, a parnično je sposobno prema zakonu Crne Gore, može samo preduzimati radnje u postupku. Njegov zakonski zastupnik može preduzimati radnje u postupku samo dok to lice ne izjavlji da samo preduzima vođenje parnice.

GLAVA PETA

PUNOMOĆNICI

Član 88

Stranke mogu da preduzimaju radnje u postupku lično ili preko punomoćnika, ali sud može pozvati stranku koja ima punomoćnika da se pred sudom lično izjasni o činjenicama koje treba utvrditi u parnici.

Stranka koju zastupa punomoćnik može uvijek doći pred sud i davati izjave pored svog punomoćnika.

Član 89

Punomoćnik može biti lice koje je potpuno poslovno sposobno, osim lica koja se bave nadripisarstvom.

Ako se kao punomoćnik pojavi lice za koje postoji sumnja da se bavi nadripisarstvom, sud će takvom licu rješenjem uskratiti dalje zastupanje i o tome će odmah obavijestiti stranku.

Šalba protiv rješenja o uskraćivanju zastupanja ne zadržava izvršenje rješenja.

Član 89a

Reviziju i predlog iz člana 397b stav 1 ovog zakona stranka podnosi preko punomoćnika koji je advokat.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, stranka može sama podnijeti reviziju i predlog iz stava 1 ovog člana ako ima položen pravosudni ispit, odnosno za nju reviziju i predlog može podnijeti kao punomoćnik lice koje je u skladu sa ovim ili drugim zakonom ovlašćeno da je zastupa u tom svojstvu iako nije advokat ako ima položen pravosudni ispit.

Stranka, odnosno njen punomoćnik iz stava 2 ovog člana, dužni su da uz reviziju i predlog iz stava 1 ovog člana prilože ovjerenu fotokopiju potvrde o položenom pravosudnom ispitu.

Član 90

Radnje u postupku koje punomoćnik preduzima u granicama punomoćja imaju isto pravno dejstvo kao da ih je preduzela sama stranka.

Član 91

Stranka može da izmjeni ili da opozove izjavu svog punomoćnika na ročištu na kome je ta izjava data.

Ako je punomoćnik priznao neku činjenicu na ročištu na kome stranka nije prisustvovala ili je neku činjenicu priznao u podnesku, a stranka to priznanje kasnije izmjeni ili opozove, sud će cijeniti obje izjave u smislu člana 218 stav 3 ovog zakona.

Član 92

Obim punomoćja određuje stranka.

Stranka može ovlastiti punomoćnika da preduzima samo određene radnje ili da preduzima sve radnje u postupku.

Član 93

Ako je stranka izdala advokatu punomoćje za vođenje parnice, a nije bliže odredila ovlašćenja u punomoćju, advokat je na osnovu ovakvog punomoćja ovlašćen da:

- 1) vrati sve radnje u postupku, a naročito da podnese tužbu, da je povuče, da podnese odgovor na tužbu, da prizna tužbeni zahtjev ili da se odrekne tužbenog zahtjeva, da zaključi poravnanje, da podnese pravni lik i da se odrekne ili odustane od njega, kao i da zahtjeva izdavanje privremenih mjera obezbjeđenja;
- 2) stavlja zahtjev za izvršenje ili obezbjeđenje i da preduzima potrebne radnje u postupku povodom takvog zahtjeva;
- 3) od protivne stranke primi dosuđene troškove;
- 4) prenese punomoćje na drugog advokata ili da ovlasti drugog advokata na preduzimanje samo pojedinih radnji u postupku.

Za podnošenje predloga za ponavljanje postupka advokatu je potrebno posebno punomoćje, ako je od pravosnažnosti odluke proteklo više od šest mjeseci.

Advokata može zamijeniti advokatski pripravnik koji je kod njega zaposlen i to samo pred sudom prvog stepena.

Član 94

Ako stranka u punomoćju nije bliže odredila ovlašćenja, punomoćnik koji nije advokat može, na osnovu ovakvog punomoćja, da vrati sve radnje u postupku, ali mu je uvijek potrebno izričito ovlašćenje za povlačenje tužbe, za priznanje ili za odricanje od tužbenog zahtjeva, za zaključenje poravnanja, za odricanje ili odustanak od pravnog lika i za prenošenje punomoćja na drugo lice, kao i za podnošenje vanrednih pravnih likova.

Punomoćnik stranke koja je pravno lice, i kada nije advokat, može bez izričitog ovlašćenja da vrati radnje iz stava 1 ovog člana.

Član 95

Stranka izdaje punomoćje u pisanoj formi ili usmeno na zapisnik kod suda.

Stranka koja nije pismena ili nije u stanju da se potpiće staviće na pisano punomoćje, umjesto potpisa, otisak prsta. Ako se u ovom slučaju punomoćje izdaje licu koje nije advokat, potrebno je prisustvo dvojice svjedoka koji će se potpisati na punomoćju.

Ako posumnja u istinitost pisanog punomoćja, sud može rješenjem odrediti da se podnese ovjereno punomoćje. Protiv ovog rješenja nije dozvoljena žalba.

Član 96

Punomoćnik je dužan da, pri prvoj radnji u postupku, podnese punomoćje.

Sud može dozvoliti da radnje u postupku za stranku privremeno izvrši lice koje nije podnijelo punomoćje, ali će istovremeno da naredi tom licu da naknadno, u određenom roku, podnese punomoćje ili odobrenje stranke za izvršene parnične radnje.

Do isteka roka za podnošenje punomoćja sud će odložiti donošenje odluke. Ako taj rok bezuspješno protekne, sud će ukinuti parnične radnje koje je to lice preduzelo i nastaviće postupak, ne uzimajući u obzir radnje koje je izvršilo lice bez punomoćja.

Sud je dužan da, u toku cijelog postupka, pazi da li je lice koje se pojavljuje kao punomoćnik ovlašćeno za zastupanje. Ako sud utvrdi da lice koje se pojavljuje kao punomoćnik nije ovlašćeno za zastupanje, ukinuće parnične radnje koje je to lice preduzelo, ako te radnje stranka nije naknadno odobrila.

Član 97

Stranka može u svako vrijeme da opozove punomoćje, a punomoćnik ga može u svako vrijeme otkazati.

Opozivanje, odnosno otkaz punomoćja mora se saopštiti sudu pred kojim se vodi postupak, pisano ili usmeno na zapisnik.

Opozivanje, odnosno otkaz punomoćja važi za protivnu stranku od časa kada joj je saopšteno.

Poslije otkaza punomoćja, punomoćnik je dužan da još sedam dana vrši radnje za lice koje mu je izdalо punomoćje, ako je potrebno da od njega otkloni kakvu otetu koja bi u to vrijeme mogla nastati.

Član 98

Punomoćje prestaje smrću fizičkog lica koje je izdalо punomoćje, proglašenjem tog lica za umrlo ili gubitkom poslovne sposobnosti.

Ako je punomoćniku fizičkog lica dato ovlašćenje da može da preduzima sve radnje u postupku, a stranka odnosno njen zakonski zastupnik umre ili postane poslovno nesposoban ili ako zakonski zastupnik bude razrijeđen dužnosti, punomoćnik je ovlašćen da preduzima radnje u postupku koje ne trpe odlaganje.

Član 98a

Punomoćje koje je izdalо pravno lice prestaje prestankom tog pravnog lica ili nastupanjem pravnih posljedica otvaranja stečajnog postupka ili postupka likvidacije.

Po otvaranju postupka stečaja ili likvidacije, punomoćnici moraju da imaju punomoćje koje je izdao stečajni upravnik, odnosno likvidator.

GLAVA ÄESTA

JEZIK U POSTUPKU

Član 99

Stranke i drugi učesnici u postupku imaju pravo da, u postupku pred sudom, upotrebljavaju svoj jezik ili jezik koji razumiju.

Ako se postupak ne vodi na jeziku stranke, odnosno drugih učesnika u postupku obezbijediće im se, na njihov zahtjev, usmeno prevođenje na njihov jezik ili jezik koji razumiju svih podnesaka i pisanih dokaza, kao i onoga što se na ročištu iznosi.

Stranke i drugi učesnici u postupku poučiće se o pravu da usmeni postupak pred sudom prate na svom jeziku posredstvom tumača. U zapisniku će se zabilježiti da im je data pouka, kao i izjave stranaka, odnosno učesnika. Prevođenje obavlja tumač.

Član 100

Pozivi, odluke i druga sudska pismena upućuju se strankama i drugim učesnicima u postupku na jeziku koji je u službenoj upotrebi u sudu.

Ako je u sudu u službenoj upotrebi i neki od jezika nacionalnih manjina, sud će na tom jeziku da dostavi sudska pismena onim strankama i učesnicima u postupku koji su pripadnici te nacionalne manjine i u postupku se služe tim jezikom.

Član 101

Stranke i drugi učesnici u postupku upućuju sudu tužbe, ualbe i druge podneske na jeziku koji je u službenoj upotrebi u sudu.

Stranke i drugi učesnici u postupku mogu upućivati sudu svoje podneske i na jeziku nacionalnih manjina koji nije u službenoj upotrebi u sudu, ako je to u skladu sa zakonom.

Član 102

Tročkovi prevodenja na jezik nacionalnih manjina, koji nastaju primjenom odredaba Ustava i ovog zakona o pravu pripadnika nacionalnih manjina na upotrebu svog jezika, kao i tročkovi prevodenja na znakovni jezik, padaju na teret sredstava suda.

GLAVA SEDMA

PODNEŠCI

Član 103

Tužba, odgovor na tužbu, pravni lijekovi i druge izjave, predlozi i saopštenja koji se daju van rasprave podnose se pisano (podnesci). Smatra se da pisano formu ispunjavaju i podnesci upućeni telegramom, telefaksom i elektronskom poštovom. Podnesci se smatraju potpisanim ako je u njima označen podnositelj.

Podnesci moraju biti razumljivi i da sadrže sve što je potrebno da bi se po njima moglo postupiti. Oni naročito treba da sadrže: oznaku suda, ime i prezime (naziv pravnog lica), prebivalište ili boravište (sjedište pravnog lica) stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika, ako ih imaju, predmet spora, sadržinu izjave i potpis podnositoca.

Ako izjava sadrži kakav zahtjev, stranka treba u podnesku da navede činjenice na kojima zasniva zahtjev, kao i dokaze kad je to potrebno.

Izuzetno od odredbe stava 1 ovog člana podnesci koji se dostavljaju elektronskom poštovom moraju biti ovjereni naprednim elektronskim potpisom.

Član 104

Podnesci sa prilozima koje treba dostaviti protivnoj stranci predaju se sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku.

Član 105

Isprave koje se prilaže uz podnesak podnose se u izvorniku, ovjerenom prepisu ili kao fotokopija koja mora biti ovjerena.

Ako stranka priloži ispravu u izvorniku, sud će takvu ispravu zadržati, a protivnoj stranci dozvoliti da je razgleda. Kad prestane potreba da se takva isprava drži u sudu, vratiti će se podnositoci na njegov zahtjev, ali sud može tražiti od podnositoca da spisima priloži prepis ili fotokopiju isprave.

Ako je isprava priložena u prepisu ili fotokopiji, sud će na zahtjev protivne stranke pozvati podnositoca da podnese sudu ispravu u izvorniku, a protivnoj stranci dozvoliti da je pregleda. Kad je to potrebno, sud će odrediti rok u kome se isprava mora predati, odnosno pregledati.

Protiv ovih rješenja nije dozvoljena ualba.

Član 106

Ako je podnesak nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi sud po njemu mogao da postupa, sud će vratiti podnesak radi ispravke ili dopune. Sud će uputiti stranku o tome da treba ispraviti ili dopuniti i odrediće rok za ispravku ili dopunu podnesaka, koji ne može biti duži od osam dana.

Ako podnesak vezan za rok bude ispravljen, odnosno dopunjeno i predat sudu u roku određenom za dopunu ili ispravku smatraće se da je podnesen sudu onog dana kad je prvi put bio podnesen.

Smatraće se da je podnesak povučen, ako ne bude vraćen sudu u određenom roku, a ako bude vraćen bez ispravke, odnosno dopune odbaciće se.

Ako je podnesak koji je umjesto stranke podnio punomoćnik koji je advokat, Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa Crne Gore, organ opštine nadležan za zaštitu imovinsko-pravnih interesa opštine, odnosno državnog tužilac, nerazumljiv ili nepotpun, sud će ga odbaciti.

Ako podneseći ili prilozi nijesu podnijeti u dovoljnom broju primjeraka, sud će pozvati podnosioca da ih u određenom roku podnese. Ako podnosioc ne postupi po ovom nalogu, sud će podnesak odbaciti.

GLAVA OSMA

ROKOVI I ROČIÄTA

ROKOVI

Član 107

Ako rokovi nijesu određeni zakonom, određuje ih sud, s obzirom na okolnosti slučaja.

Rok koji sud odredi može se produžiti na predlog zainteresovanog lica, ako za to postoje opravdani razlozi.

Predlog se mora podnijeti prije proteka roka čije se produženje traži.

Protiv rješenja o produženju roka nije dozvoljena žalba.

Član 108

Rokovi se računaju na dane, mjeseci i godine.

Ako je rok određen na dane, u rok se ne uračunava dan kad je izvršeno dostavljanje ili saopštenje, odnosno dan u koji pada događaj od kada treba računati trajanje roka, već se za početak roka uzima prvi naredni dan.

Rokovi određeni na mjesec, odnosno na godine završavaju se protekom onog dana posljednjeg mjeseca, odnosno godine koji po svom broju odgovara danu kad je rok otpočeo. Ako nema tog dana u posljednjem mjesecu, rok se završava posljednjem danu tog mjeseca.

Ako posljednji dan roka pada na dan državnog praznika ili u nedjelju ili u neki drugi dan kad sud ne radi, rok ističe protekom prvog narednog radnog dana.

Član 109

Kad je podnesak vezan za rok, smatra se da je podnesen u roku, ako je prije nego što rok istekne predat nadležnom sudu.

Ako je podnesak upućen preko poštne preporučenom poštijkom ili telegrafskim putem, dan predaje pošti smatra se kao dan predaje suda kome je upućen, a ako je podnesak upućen telefaksom dan predaje se smatra dan prijema telefaksa u sudu.

Ako je podnesak upućen telegrafskim putem, smatraće se da je podnesen u roku, ako naknadno podnesak iste sadržine bude predat sudu ili bude upućen sudu preporučenom poštijkom u roku od tri dana od dana predaje telegrama pošti.

Ako je podnesak upućen elektronskom poštom, kao vrijeme predaje suda smatra se vrijeme koje je naznačeno na verifikaciji naprednog elektronskog potpisa.

Za lice u službi Vojske Crne Gore koja se nalaze u službi u vojnim jedinicama u mjestima u kojima ne postoji redovna pošta, dan predaje podneska vojnoj jedinici smatra se kao dan predaje sudu.

Za lice lične slobode dan predaje podneska upravi organa uprave nadležnog za izvršenje krivičnih sankcija ili ustanove u kojoj se nalaze smatra se kao dan predaje sudu.

Ako je podnesak koji je vezan za rok predat ili upućen nenadležnom sudu prije isteka roka, a stigne nadležnom sudu poslije isteka roka, smatraće se da je na vrijeme podnijet, ako se njegovo podnošenje nenadležnom sudu može pripisati neznanju ili očiglednoj omašći podnosioca.

Odredbe st. 1 do 7 ovog člana primjenjuju se i na rok u kome se po posebnim propisima mora podići tužba, kao i na rok zastarjelosti potraživanja ili nekog drugog prava.

ROČIÄTA

Član 110

Ročioče određuje sud kad je to zakonom propisano ili kada to zahtijevaju potrebe postupka.

Protiv rješenja o određivanju ročiota nije dozvoljena ualba.

Sud će na ročioće pozvati stranke i ostala lica čije prisustvo smatra potrebnim. Uz poziv će se stranci dostaviti podnesak koji je dao povod za određivanje ročiota, a u pozivu će se naznačiti mjesto, prostorija i vrijeme održavanja ročiota. Ako se uz poziv ne dostavlja podnesak, u pozivu će se navesti stranke, predmet spora, kao i radnja koja će se na ročioto izvröiti.

Sud će u pozivu naročito upozoriti na zakonske posljedice izostanka sa ročiota.

Stranka koja je pristupila sudu poslije početka ročiota ne može zahtijevati da se ponove radnje preduzete u njenoj odsutnosti.

Član 111

Ročioće se, po pravilu, održava u sudske zgrade.

Sud može odlučiti da se ročioće održi van sudske zgrade kad nađe da je to nužno ili da će se na taj način uötedjeti u vremenu ili u troökovima postupka.

Član 111a

Sud može rješenjem stranci i licu koje stranka ovlasti, uz saglasnost protivne stranke, dozvoliti da u vrijeme održavanja ročiota vrói parnične radnje van mesta na kojem se održava ročioće, ako je obezbijedena elektronska komunikacija između mesta održavanja ročiota i mesta preuzimanja parničnih radnji, putem zvučnog i vizuelnog prenosa (videokonferencija).

Na način iz stava 1 ovog člana, sud može odlučiti da se izvodi i dokaz saslušavanjem stranaka, svjedoka i vještaka.

Protiv rješenja iz st. 1 i 2 ovog člana, ualba nije dozvoljena.

POVRAĆAJ U PREDAËNJE STANJE

Član 112

Ako stranka propusti ročioće ili rok za preuzimanje neke radnje u postupku i uslijed toga izgubi pravo na preuzimanje te radnje, sud će toj stranci, na njen predlog, da dozvoli da naknadno izvrói tu radnju (povraćaj u predaënje stanje), ako ocijeni da postoje opravdani razlozi koji se nijesu mogli predvidjeti ili izbjegći.

Razlog za povraćaj u predaënje stanje ne može biti bitna povreda odredaba parničnog postupka zbog koje se može pobijati presuda u skladu sa članom 367 ovog zakona.

Kad se dozvoli povraćaj u predaënje stanje parnica se vraća u ono stanje u kome se nalazila prije propuštanja i ukidaju se sve odluke koje je sud zbog propuštanja donio.

Član 113

Predlog za povraćaj u predaënje stanje podnosi se sudu kod koga je trebalo izvröiti propuštenu radnju.

Predlog se mora podnijeti u roku od osam dana, računajući od dana kad je prestao razlog koji je prouzrokovao propuštanje, a ako je stranka tek kasnije saznala za propuštanje, od dana kad je za to saznala.

Poslije proteka 60 dana od dana propuštanja ne može se traüiti povraćaj u predaënje stanje.

Ako se povraćaj u predaënje stanje predlaže zbog propuštanja roka, predlagač je dužan da, istovremeno sa podnošenjem predloga, izvrói i propuštenu radnju.

Član 114

Neće se dozvoliti povraćaj u predaënje stanje, ako je propušten rok za stavljanje predloga da se dozvoli povraćaj u predaënje stanje ili ako je propušteno ročioće određeno povodom predloga za povraćaj u predaënje stanje.

Član 115

Predlog za povraćaj u predaënje stanje, po pravilu, ne utiče na tok parnice, ali sud može odlučiti da se postupak prekine do pravosnaûnosti rješenja o predlogu.

Ako je podnijet predlog za povraćaj u predaënje stanje, a pred viëim sudom je u toku postupak povodom ualbe, prvostepeni sud će o podnijetom predlogu obavijestiti viëi sud.

Član 116

Neblagovremene i nedozvoljene predloge za povraćaj u predaënje stanje sud će odbaciti rješenjem.

Po predlogu za povraćaj u pređaönje stanje sud će zakazati ročioće kada stranka to izričito traći, osim ako su činjenice na kojima se predlog zasniva opötepozname ili ako se povraćaj predlaže iz očigledno neopravdanog razloga ili ako za donoëenje odluke o predlogu ima dovoljno dokaza u spisima.

GLAVA DEVETA

ZAPISNICI

Član 117

Zapisnik se sastavlja o radnjama preduzetim na ročiotu.

Zapisnik se sastavlja i o vaûnijim izjavama ili saopötenjima koje stranke ili drugi učesnici daju van ročiota. O manje vaûnijim izjavama ili saopötenjima neće se sastaviti zapisnik, nego će se staviti sluûbena biljeöka na spisu.

Zapisnik piëe zapisniËar.

Član 118

U zapisnik se unosi: naziv i sastav suda; mjesto gdje se vröi radnja; dan i čas kad se vröi radnja; naznaËenje predmeta spora i imena prisutnih stranaka ili trećih lica i njihovih zakonskih zastupnika, odnosno punomoËnika.

Zapisnik treba da sadrûi bitne podatke o sadrûini preduzete radnje. U zapisnik o glavnoj raspravi naroËito će se unijeti: da li je rasprava bila javna ili je javnost bila iskljuËena; sadrûina izjava stranaka, njihovi predlozi, dokazi koje su ponudile, dokazi koji su izvedeni, uz navođenje sadrûine iskaza svjedoka i vjeËtaka; odluke suda donijete na ročiotu, kao i izvornik odluke nakon zakljuËenja glavne rasprave.

Član 119

Zapisnik se mora voditi uredno i u njemu se ne smije niöta brisati, dodati ili mijenjati. Precrtana mjesta moraju ostati čitka.

Član 120

Zapisnik se sastavlja na naËin öto sudija diktira zapisniËaru öta će da unese u zapisnik. Po ovlaËenju sudije, učesnici u postupku mogu sadrûinu svoje izjave diktirati u zapisnik.

Stranke imaju pravo da proËitaju zapisnik ili da zahtijevaju da im se proËita, kao i da stave svoje prigovore na sadrûinu zapisnika.

To pravo imaju i druga lica čija je izjava unijeta u zapisnik, ali samo u pogledu onog dijela zapisnika koji sadrûi njihovu izjavu.

Ispravke ili dodaci u pogledu sadrûine zapisnika koje treba izvröiti povodom prigovora stranaka ili drugih lica ili po sluûbenoj duûnosti unijeće se na kraju zapisnika. Na zahtjev ovih lica unijeće se i prigovori koji nijesu usvojeni.

Član 121

RoËioće pred sudom moûe se tonski snimati.

O tonskom snimanju rjeËenjem odluËuje sud po sluûbenoj duûnosti ili na predlog stranaka.

Protiv rjeËenja iz stava 2 ovog člana ûalba nije dozvoljena.

Tonski snimak roËiota dostavlja se strankama.

Tonski snimak roËiota dio je spisa predmeta.

Član 121a

Tonski snimak roËiota prenijeće se u pisani oblik u formi zapisnika saËinjenog u skladu sa članom 118 ovog zakona koji mora da sadrûi sve öto je snimljeno u tonskom snimku, u roku od osam dana od dana tonskog snimanja.

Stranka moûe zahtijevati zapisnik iz stava 1 ovog člana, u skladu sa ovim zakonom, u roku od osam dana od dana saËinjanja zapisnika.

Ako se zapisnik iz stava 1 ovog člana i tonski snimak roËiota u bitnome razlikuju, stranka ima pravo da podnese prigovor, u roku od osam dana od dana dostavljanja zapisnika. Prigovor mora biti obrazloûen.

Sud će po prigovoru iz stava 3 ovog člana, u roku od tri dana, rjeËenjem prihvati prigovor i zapisnik izmijeniti ili prigovor odbiti. Protiv ovog rjeËenja nije dozvoljena posebna ûalba.

TehniËki uslovi, naËin snimanja, čuvanja i prenosa tonskog snimka roËiota ureðuju se Sudskim poslovnikom.

Član 121b

Ročiote pred sudom moće se bilježiti stenografski.

Odredbe čl. 121 i 121a ovog zakona, shodno se primjenjuju na stenografske zabilježoke.

Član 122

Zapisnik potpisuju sudija, zapisničar, stranke, odnosno njihovi zakonski zastupnici ili punomoćnici i tumač.

Svjedok i vještak potpisuju svoj iskaz na zapisniku kad se njihovo saslušanje vrati pred zamoljenim sudjom.

Nepismeno lice ili lice koje se ne može potpisati staviće na zapisnik otisak prsta, a zapisničar će ispod otiska upisati njegovo ime i prezime.

Ako se koja stranka, njen zakonski zastupnik ili punomoćnik, svjedok ili vještak uđalji prije potpisivanja zapisnika ili neće da potpiše zapisnik, to će se zabilježiti u zapisniku i naveće se razlog nepotpisivanja.

Član 123

U postupku po pravnim lijekovima, o vijećanju i glasanju sastavlja se poseban zapisnik. Ako je kod višeg suda u postupku po pravnom lijeku odluka donijeta jednoglasno, neće se sastaviti zapisnik, već će se na izvorniku odluke staviti bilježka o vijećanju i glasanju.

Zapisnik o vijećanju i glasanju sadrži tok glasanja i odluku koja je donijeta.

Izdvojena mišljenja priključuju se zapisniku o vijećanju i glasanju, ako nijesu unijeta u zapisnik.

Zapisnik, odnosno bilježku o glasanju potpisuju svi članovi vijeća i zapisničar.

Zapisnik o vijećanju i glasanju zatvorice se u poseban omot. Ovaj zapisnik može razgledati samo viši sud kad rješava o pravnom lijeku i, u tom slučaju, zapisnik će se ponovo zatvoriti u poseban omot i na omotu naznačiti da je zapisnik razgledan.

GLAVA DESETA

DONOŠENJE ODLUKA

Član 124

Sud donosi odluke na ročištu ili van ročišta.

Sud donosi odluke u obliku presude ili rješenja.

O tužbenom zahtjevu sud odlučuje presudom, a u postupku zbog smetanja posjeda rješenjem.

U postupku izdavanja platnog naloga rješenje kojim se usvaja tužbeni zahtjev donosi se u obliku platnog naloga.

Odluka o trojčkovima u presudi smatra se rješenjem.

Član 125

Odluke vijeća donose se poslije vijećanja i glasanja.

U prostoriji u kojoj se vrati vijećanje i glasanje mogu biti prisutni samo članovi vijeća i zapisničar.

Član 126

Predsjednik vijeća rukovodi vijećanjem i glasanjem i glasa posljednji. On se stara da se sva pitanja svestrano i potpuno razmotre.

Za svaku odluku vijeća potrebna je većina glasova.

Članovi vijeća ne mogu odbiti da glasaju o pitanjima koja postavi predsjednik vijeća. Član vijeća koji je pri glasanju o nekom ranijem pitanju ostao u manjini ne može se uzdržati od glasanja o pitanju o kojem se odlučuje kasnije.

Ako se u pogledu pojedinih pitanja o kojima se odlučuje glasovi podijele na više različitih mišljenja, tako da ni jedno od njih nema većinu, pitanja će se razdvojiti i glasanje će se ponavljati sve dok se ne postigne većina. Ako se u pogledu visine novčane sume ili količine glasovi podijele na više različitih mišljenja, ponovo će se raspravljati o razlozima za svako mišljenje, pa ako se i nakon toga ne može postići većina, glasovi dati za najveću novčanu sumu ili količinu dodaće se glasovima datim za najbližu manju novčanu sumu ili količinu, dok se ne postigne većina.

GLAVA JEDANAESTA

DOSTAVLJANJE PISMENA I RAZMATRANJE SPISA

NAČIN DOSTAVLJANJA

Član 127

Pismena se dostavljaju preko poôte, a mogu se dostavljati preko ovlaöčenog sluûbenog lica suda, ovlaöčenog pravnog lica registrovanog za obavljanje poslova dostavljanja, neposredno u sudu ili na drugi način propisan zakonom.

Dostavljanje moûe da se vrôi i elektronskim putem, u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronska uprava.

Dostavljanje iz stava 2 ovog člana smatra se izvröenim ako se na taj način dostavljanja moûe obezbijediti povratni podatak da je primalac primio pismeno, u skladu sa posebnim propisom.

Povratni podatak iz stava 3 ovog člana predstavlja elektronski zapis o danu i času kad je uređaj za elektronski prenos podataka zabiljeòio da je pismeno poslato primaocu, naziv poöljaoca i primaoca i naziv pismena. Odötampani elektronski zapis predstavlja potvrdu o prijemu pismena dostavljenog elektronskim putem.

Član 127a

Dostavljanje fizièkim licima vrôi se na adresu navedenu u tuûbi, odnosno na adresu prebivaliøta ili boraviøta upisanu kod organa drûavne uprave nadleûnog za voðenje registra prebivaliøta i boraviøta.

Član 128

Dostavljanje drûavnim organima i pravnim licima vrôi se predajom pismena licu ovlaöčenom za prijem pismena ili zaposlenom koji se zatekne u kancelariji, odnosno poslovnim prostorijama.

Dostava pravnom licu moûe se izvröiti i dijelu pravnog lica, ako spor proizilazi iz pravnog odnosa tog dijela.

Kad pismeno treba dostaviti drûavnom tuûiocu ili nadleûnom organu opötine, dostavljanje se vrôi predajom pismena njegovoj pisarnici. Kao dan dostavljanja smatra se dan predaje pismena pisarnici.

Dostavljanje po odredbama st. 1 i 2 ovog člana vrôi se i kad su stranke navedene u tom stavu za svog punomoènika odredile lice koje je kod njih zaposleno, odnosno ako su za punomoènika odredile lice koje kod njih nije zaposleno, a nijesu dostavile njegovu adresu.

Član 129

Pripadnicima Vojske Crne Gore, pripadnicima policije i licima zaposlenim u drumskom, ûeljeznièkom, rijeènom, pomorskom i vazduönom saobraèaju, dostavljanje poziva moûe se vröiti i preko nadleûne komande, odnosno neposrednog starjeöine, organa, ustanove i drugog pravnog lica u kojima su zaposleni, a po potrebi na ovaj način im se moûe vröiti dostavljanje i ostalih pismena.

Član 130

Kad dostavljanje treba izvröiti licima ili ustanovama u inostranstvu ili strancima koji uûivaju imunitet, dostavljanje će se izvröiti diplomatskim putem, ako u meðunarodnom ugovoru ili u ovom zakonu (član 143) nije öto drugo određeno.

Ako se dostavljanje pismena treba izvröiti drûavljanima Crne Gore u inostranstvu, dostavljanje se moûe izvröiti preko nadleûnog konzularnog predstavnika ili diplomatskog predstavnika Crne Gore koji vröi konzularne poslove u odnosnoj stranoj drûavi. Ovakvo dostavljanje punovaûno je samo ako lice kome se pismeno dostavlja pristane da ga primi.

Član 131

Dostava pravnom licu koje ima sjediöte u inostranstvu moûe se izvröiti i putem njegovog zastupniöta, odnosno predstavniöta u Crnoj Gori.

Član 132

Licima liöenim slobode dostavljanje se vröi preko uprave organa uprave nadleûnog za izvröenje kriviènih sankcija ili ustanove u kojoj se lice liöeno slobode nalazi.

Dostavljanje se smatra izvröenim predajom pismena adresatu.

Član 133

Kad stranka ima zakonskog zastupnika, odnosno punomoènika dostavljanje se vröi zakonskom zastupniku, odnosno punomoèniku.

Ako stranka ima viöe zakonskih zastupnika, odnosno punomoènika dovoljno je da se dostavljanje izvröi jednom od njih.

Na način iz st. 1 i 2 ovog člana dostavljanje se vröi i licu ovlaöćenom za prijem pismena, privremenom zastupniku i zastupniku imenovanom za prijem pismena. Smatra se da je podnesak uručen stranci kad je uručen licu ovlaöćenom za prijem pismena, privremenom zastupniku, odnosno zastupniku imenovanom za prijem pismena.

Član 134

Dostavljanje advokatu kao punomoćniku moûe se izvröiti i predajom pismena licu koje obavlja poslove u njegovoj advokatskoj kancelariji.

Ako advokat obavlja poslove u svom stanu, shodno se primjenjuje član 135a stav 1 ovog zakona.

Član 135

Dostava se vröi svakim danom od 7,00 do 21,00 čas u stanu ili na radnom mjestu lica kojem se dostava ima izvröiti ili u sudu kad se to lice tamo zatekne.

Ako se dostava ne moûe izvröiti na adresi i u vrijeme iz stava 1 ovog člana moûe se izvröiti u svako vrijeme i na svakom mjestu.

Član 135a

Ako se lice kome pismeno treba dostaviti ne zatekne u svom stanu, dostavljanje se vröi predajom pismena nekome od njegovih odraslih članova domaćinstva koji je duûan da primi pismeno, a ako se oni ne zateknu u stanu, pismeno će se predati susjedu, ako on na to pristane. Time se dostavljanje smatra izvröenim.

Ako se dostavljanje vröi na radnom mjestu, a lice kome pismeno treba dostaviti ne zatekne se na radnom mjestu, dostavljanje se moûe izvröiti drugom licu koje se zatekne na radnom mjestu, ako ono pristane da primi pismeno.

Predaja pismena drugom licu nije dopuötena, ako to lice ucestvuje kao protivna stranka u parničnom postupku u kojem je stranka lice kome pismeno treba dostaviti.

Lice kome je, u skladu sa st. 1 i 2 ovog člana, pismeno dostavljeno umjesto licu kome je pismeno upućeno duûno je da pismeno preda tom licu.

Član 136

Tuûba, odgovor na tuûbu, poziv za ročioće, platni nalog, presuda i rjeënje protiv kojih je dozvoljena posebna ualba, pravni lijek, dostaviće se lično stranci, odnosno njenom zakonskom zastupniku, odnosno punomoćniku. Ostala pismena dostaviće se lično kad je to ovim zakonom izričito propisano ili kad sud smatra da je zbog priloûenih isprava u izvorniku ili iz drugog razloga potrebna veća opreznost.

Ako se lice kome se pismeno mora lično dostaviti ne zatekne tamo gdje dostavljanje treba da se izvröi, pod uslovom da je adresa tačna, dostavljač će mu ostaviti u poötanskom sandučetu ili na drugom vidnom mjestu obavjeotenje da pismeno moûe preuzeti u sudu, u roku od 30 dana od dana ostavljanja obavjeotenja.

U slučaju iz stava 2 ovog člana, kopija pismena se ističe na oglasnoj tabli suda.

Po proteku roka iz stava 2 ovog člana, smatra se da je dostavljanje izvröeno.

Obavjeotenje iz stava 2 ovog člana sadrûi: ime i prezime lica kome je dostavljanje pokuöano, poslovnu oznaku predmeta na koji se odnosi pismeno, naziv pismena koje se dostavlja, svojstvo tog lica u postupku, datum i čas kad je dostavljanje pokuöano, adresu na kojoj je dostavljanje pokuöano, uputstvo da to lice pismeno moûe da preuzme u sudu u roku od 30 dana, uz navođenje naziva i adrese suda i da će pismeno biti istaknuto na oglasnoj tabli suda, kao i upozorenje da će se po proteku ostavljenog roka smatrati da je dostavljanje izvröeno.

Ako pismeno iz stava 1 ovog člana treba dostaviti drûavnim organima i pravnim licima, dostavljanje se vröi u skladu sa članom 128 ovog zakona.

Član 137

Briöe se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, "Sl. list CG", br. 34/19)

Član 138

Kad lice kome je pismeno upućeno, odnosno odrasli član njegovog domaćinstva, odnosno ovlaöćeno lice ili zaposleni u drûavnom organu ili pravnom licu, bez zakonitog razloga, odbije da primi pismeno, dostavljač će ga ostaviti u stanu ili u prostorijama gdje odnosno lice radi ili će pismeno staviti na vrata stana ili prostorije. Na dostavnici će zabiljeûiti dan, čas i razlog odbijanja prijema, kao i mjesto gdje je pismeno ostavljeno i time se smatra da je dostavljanje izvröeno.

Član 139

Briöe se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, "Sl. list CG", br. 34/19)

Član 140

Ako se dostavljanje subjektu upisanom u registar ne može izvröiti na adresi koja je navedena u registru, dostavljanje se vröi isticanjem pismena na oglasnoj tabli suda, a dostavljanje će se smatrati izvröenim nakon isteka roka od osam dana od dana isticanja na oglasnoj tabli suda.

Odredbe stava 1 ovog člana primjenjivaće se i na fizička lica koja su radi obavljanja određene djelatnosti upisana u odgovarajući registar u skladu sa zakonom (preduzetnici, notari, advokati i dr.), kad se tim licima dostavljanje vröi u vezi sa tom djelatnoöću.

Član 141

Briöe se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, "Sl. list CG", br. 34/19)

PROMJENA ADRESE

Član 142

Ako stranka ili njen zastupnik u toku postupka ili prije isteka roka od öest mjeseci nakon pravosnaûnog okončanja postupka promijene adresu na koju se dostava obavlja duûni su o tome odmah da obavijeste sud.

Ako protiv pravosnaûne odluke u roku iz stava 1 ovog člana bude izjavljena revizija, taj se rok produûava sve dok ne protekne öest mjeseci od dostave stranci odluke po reviziji kojom se revizija odbacuje, odbija ili pobijana odluka preinačava.

Ako je protiv pravosnaûne odluke prije isteka roka iz stava 1 ovog člana podnesen predlog za ponavljanje postupka, taj se rok produûava do isteka roka od öest mjeseci nakon pravosnaûnosti prvostepene odluke u tom postupku protiv koje nije izjavljena úalba, odnosno do isteka roka od öest mjeseci od dostave stranci drugostepene odluke.

Ako povodom vanrednog pravnog lijeka pravosnaûna odluka bude ukinuta i predmet vraćen na ponovno suđenje, smatraće se da rok iz stava 1 ovog člana nije ni počeo teći.

Ako stranka ili njen zastupnik ne obavijeste odmah sud o promjeni adrese, sud će odrediti da se dalje dostave u parnici vröe stavljanjem pismena na oglasnu tablu suda, sve dok stranka ili njen zastupnik ne obavijeste sud o svojoj novoj adresi.

Dostava iz stava 5 ovog člana smatra se izvröenom nakon proteka osam dana od dana stavljanja pismena na oglasnu tablu suda.

Kad punomoćnik za primanje pismena do isteka rokova iz st. 1 do 3 ovog člana promijeni svoju adresu, a o tome ne obavijesti sud, sud će stranci, na njen troök, imenovati zastupnika za primanje pismena preko kojeg će se vröiti dostava, dok ne primi obavještenje stranke o postavljanju novog punomoćnika.

PUNOMOĆNIK I ZASTUPNIK ZA PRIMANJE PISMENA

Član 143

Tuûilac ili njegov zastupnik koji se nalaze u inostranstvu, a nemaju punomoćnika na teritoriji Crne Gore duûni su, već prilikom podnoëenja tuûbe, da imenuju punomoćnika za primanje pismena u Crnoj Gori. Ako oni tako ne postupe, sud će tuûiocu da imenuje, na njegov troök, zastupnika za primanje pismena i preko toga zastupnika pozvati njega ili njegovog zastupnika da u određenom roku imenuju punomoćnika za primanje pismena. Ako tuûilac ili njegov zastupnik ne imenuju punomoćnika za primanje pismena u određenom roku, sud će tuûbu odbaciti i rjeëenje o odbacivanju dostaviti tuûiocu ili njegovom zastupniku preko postavljenog zastupnika za primanje pismena.

Tuûenog ili njegovog zastupnika koji se nalaze u inostranstvu, a nemaju punomoćnika na teritoriji Crne Gore sud će, već prilikom dostave prvog pismena pozvati da u primjerenu roku postave punomoćnika za primanje pismena u Crnoj Gori, uz upozorenje da će u suprotnom sud tuûenom, na njegov troök, postaviti i zastupnika za primanje pismena i preko toga zastupnika obavijestiti tuûenog, odnosno njegovog zastupnika o tom postavljenju.

Stranci koja opozove punomoćnika za primanje pismena i istovremeno ne postavi drugog takvog punomoćnika sud će dostavu izvröiti stavljanjem pismena na oglasnu tablu suda, sve dok ta stranka ne postavi drugog punomoćnika za primanje pismena.

Ako punomoćnik za primanje pismena otkaûe punomoćje, a stranka ne imenuje drugog punomoćnika u roku od 30 dana od dana kada je sud obavijeßen o otkazu punomoćnika, sud će stranci, na njen troök, imenovati zastupnika za primanje pismena, vröti sve dostave preko imenovanog zastupnika dok ne primi obavještenje stranke o postavljanju novog punomoćnika.

Sredstva za pokriće troökova postavljenog zastupnika tuûioca ili tuûenog za primanje pismena duûan je da poloûi tuûilac. Ukoliko tuûilac ne poloûi iznos troökova, tuûba će se odbaciti.

Odredbe o postavljanju zastupnika za primanje pismena za tuûenu stranku shodno će se primjenjivati i za obavještenje trećeg lica o parnici, kao i za imenovanje prethodnika.

Član 144

Ako viôe lica zajednički tuûe, a nemaju zajedničkog zakonskog zastupnika, odnosno punomoćnika, sud ih moûe pozvati da u određenom roku imenuju zajedničkog punomoćnika za primanje pismena. Istovremeno, sud će da obavijesti tuûioce koga će od njih smatrati zajedničkim punomoćnikom za primanje pismena, ako oni sami ne imenuju takvog punomoćnika.

Odredba stava 1 ovog člana primjenjivaće se i kad su viôe lica tuûena kao jedinstveni suparničari.

UTVRĐIVANJE ADRESE

Član 145

Stranka je duûna da saopôti sudu adresu protivne stranke kojoj pismo treba lično dostaviti.

Ako sud nije u mogućnosti da uruči pismo na adresi iz stava 1 ovog člana, po sluûbenoj duûnosti će pribaviti od organa drûavne uprave nadleûnog za vođenje registra prebivaliôta i boraviôta, adresu prebivaliôta, odnosno boraviôta stranke kojoj pismo treba lično dostaviti i izvröiće dostavljanje na pribavljenoj adresi, u skladu sa čl. 136 i 138 ovog zakona.

Organ drûavne uprave nadleûan za vođenje registra prebivaliôta i boraviôta duûan je da stranci koja ima pravni interes saopôti, odnosno dostavi adresu lica kome treba izvröiti dostavljanje. Pravni interes dokazuje se potvrdom suda o podnojenju tuûbe ili o vođenju parničnog postupka koji je u toku.

DOSTAVNICA

Član 146

Potvrdu o izvröenom dostavljanju (dostavnici) potpisuju primalac i dostavljač. Primalac će na dostavnici slovima sam napisati dan prijema.

Ako je primalac nepismen ili nije u stanju da se potpioe, dostavljač će ispisati njegovo ime i prezime i slovima dan prijema i staviće napomenu zaoto primalac nije stavio svoj potpis.

Ako primalac odbije da potpioe dostavnici, dostavljač će to zabiljeûiti na dostavnici i ispisati slovima dan predaje, pa je time dostavljanje izvröeno.

Ako je dostavljanje izvröeno po odredbi člana 136 stav 2 ovog zakona, na dostavnici će se naznačiti datum i mjesto ostavljanja obavještenja iz člana 136 stav 5 ovog zakona (poûtansko sanduče ili drugo vidno mjesto).

Kad je po odredbama ovog zakona pismo predato drugom licu, a ne onome kome je pismo trebalo da se dostavi, na dostavnici će dostavljač naznačiti odnos ta dva lica.

Ako je na dostavnici netačno naznačen datum dostavljanja, smatraće se da je dostavljanje izvröeno onog dana kad je pismo predato.

Ako je dostavnica nestala, dostavljanje se moûe dokazivati i na drugi način.

DOSTAVA OD STRANE STRANAKA

Član 147

Dostavu podneska protivnoj strani, osim pismena koja se imaju lično dostaviti, moûe, uz saglasnost suda, da izvröi i sama stranka.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, stranka će jedan primjerak dostaviti protivnoj stranci u skladu sa odredbama ovog zakona o dostavljanju, a jedan primjerak će predati sudu, uz dokaz da je dostava drugoj strani već izvröena.

Dostava izvröena na način iz stava 2 ovog člana smatra se urednom dostavom.

RAZMATRANJE I PREPISIVANJE SPISA

Član 148

Stranke imaju pravo da razmatraju i prepisuju spise parnice u kojoj učestvuju.

Ostalim licima koja imaju opravdan interes moûe se dozvoliti razmatranje i prepisivanje pojedinih spisa.

Kad je postupak u toku, dozvolu daje sudija, odnosno predsjednik vijeća, a kad je postupak zavröen, predsjednik suda, odnosno zaposleni u sudu koga on odredi.

GLAVA DVANAESTA

TROäKOVI POSTUPKA

PARNIČNI TROäKOVI

Član 149

Parnične troökove sačinjavaju izdaci učinjeni u toku ili povodom postupka.

Parnični troökovi obuhvataju i nagradu za rad advokata i drugih lica kojima zakon priznaje pravo na nagradu.

Član 150

Svaka stranka prethodno sama snosi troökove koje je prouzrokovala svojim radnjama.

Član 151

Kad stranka predloüi izvođenje dokaza duüna je da, po nalogu suda, unaprijed poloüi iznos potreban za podmirenje troökova koji će nastati povodom izvođenja dokaza.

Sud će odustati od izvođenja dokaza, ako iznos potreban za podmirenje troökova ne bude poloüen u roku koji sud odredi.

Izuzetno od odredbe stava 2 ovog člana, ako sud po sluûbenoj duûnosti odredi izvođenje dokaza radi utvrđivanja činjenica u vezi sa primjenom člana 4 stav 3 ovog zakona, a stranke ne poloûe određeni iznos, troökovi za izvođenje dokaza isplatiće se iz sredstava suda.

Član 152

Stranka koja u cjelini izgubi parnicu duüna je da protivnoj stranci i njenom umjeöaču naknadi troökove.

Ako stranka djelimično uspije u parnici, sud moûe, s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka snosi svoje troökove ili da jedna stranka naknadi drugoj i umjeöaču srazmjeran dio troökova.

Sud moûe da odluci da jedna stranka naknadi sve troökove koje su protivna stranka i njen umjeöač imali, ako protivna stranka nije uspjela samo u srazmjerne neznatnom dijelu svog zahtjeva, a zbog tog dijela nijesu nastali posebni troökovi.

Prema rezultatu dokazivanja sud će odlučiti da li će troökove iz člana 151 stav 3 ovog zakona snositi jedna ili obje stranke ili će ti troökovi pasti na teret sredstava suda.

Član 152a

Kad drûavni tuûilac ucestvuje u postupku kao stranka, ima pravo na naknadu troökova u skladu sa ovim zakonom, ali ne i pravo na nagradu.

Član 152b

Odredbe ovog zakona o troökovima postupka primjenjuju se i na stranke koje zastupa Zaötitnik imovinsko-pravnih interesa Crne Gore, odnosno nadleûni organ opötine.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, troökovi postupka obuhvataju i iznos troökova koji bi se stranci priznalo na ime nagrade advokatu.

Sredstva dosuđena po osnovu troökova iz st. 1 i 2 ovog člana prihod su budûeta Crne Gore, odnosno opötine.

Član 153

Pri odlučivanju koji će se troökovi naknaditi stranci, sud će uzeti u obzir samo one troökove koji su bili potrebni radi vođenja parnice. O tome koji su troökovi bili potrebni, kao i o visini troökova odlučuje sud ocjenjujući briûljivo sve okolnosti.

Nagrade i naknade advokata odmjeriće se po vaûećoj tarifi.

Član 154

Stranka je duüna da, nezavisno od ishoda parnice, naknadi protivnoj stranci troökove koje je prouzrokovala svojom krivicom ili slučajem koji se njoj dogodio.

Sud može odlučiti da zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke nadoknadi protivnoj stranci troökove koje je prouzrokovao svojom krivicom.

O zahtjevima za naknadu troökova iz st. 1 i 2 ovog člana sud je dužan da odluči rješenjem, nezavisno od odluke o glavnoj stvari.

Član 155

Ako tuženi nije dao povod za tužbu i ako je u odgovoru na tužbu, odnosno na pripremnom ročiću, a ako se ne održava pripremno ročioće onda na glavnoj raspravi, prije nego što se upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, priznao tužbeni zahtjev, tužilac će naknaditi tužbenom parnične troökove.

Član 156

Tužilac koji povuče tužbu dužan je da protivnoj stranci naknadi parnične troökove, osim ako je povlačenje tužbe uslijedilo odmah poslije ispunjenja zahtjeva od strane tuženog.

Stranka koja odustane od pravnog lijeka dužna je da protivnoj stranci naknadi troökove nastale povodom pravnog lijeka.

Član 157

Sudsko poravnanje sadrži i sporazum o troökovima.

Ako stranke ne postignu sporazum, svaka stranka snosi svoje troökove.

Troökovi poravnajanje koje je bilo pokušano, a nije uspjelo ulaze u parnične troökove.

Član 158

Ako u izlučnoj parnici bude usvojen tužbeni zahtjev za izlučenje stvari, a sud utvrdi da je tuženi kao povjerilac u izvršnom postupku imao opravdanih razloga da smatra da ne postoje prava trećih lica na ovim stvarima, odrediće da svaka stranka snosi svoje troökove.

Član 159

Suparničari snose troökove na jednake djelove.

Ako postoji znatna razlika u pogledu njihovog udjela u predmetu spora, sud će, prema srazmjeri tog udjela, odrediti koliki će dio troökova naknaditi svaki od suparničara.

Za troökove prouzrokovane posebnim parničnim radnjama pojedinih suparničara ostali suparničari ne odgovaraju.

Suparničari koji su solidarno odgovorni za obavezu iz glavne stvari odgovaraju solidarno i za troökove dosuđene protivnoj strani.

Član 160

Za slučaj da imenovani prethodnik preuzeme ulogu tuženoga, prвobitno tuženi ne može zahtjev za naknadu tih troökova da istakne u parnici iz koje je istupio.

Prethodnik može, ukoliko u parnici uspije, da troökove prвobitno tuženog traži kao dio svojih troökova.

Ako se parnica okonča nepovoljno po novog tuženog, on je dužan da tužiocu naknadi troökove koje je svojom djelatnoću prouzrokovao prвobitno tuženi.

Član 161

O naknadi troökova odlučuje sud na određeni zahtjev stranke.

Stranka je dužna da u zahtjevu određeno navede troökove za koje traži naknadu, uz dostavljanje dokaza za učinjene izdatke, ukoliko oni već ne postoje u spisima.

Zahtjev za naknadu troökova stranka je dužna da stavi najkasnije do završetka raspravljanja koje prethodi odlučivanju o troökovima, a ako se radi o donošenju odluke bez prethodnog raspravljanja, stranka je dužna da zahtjev za naknadu troökova stavi u predlogu o kome sud treba da odluči.

O zahtjevu za naknadu troökova sud će odlučiti u presudi ili rješenju kojim se završava postupak pred tim sudom.

U toku postupka sud će posebnim rješenjem odlučiti o naknadi troökova samo kad pravo na naknadu troökova ne zavisi od odluke o glavnoj stvari.

U slučaju iz člana 156 ovog zakona, ako do povlačenja tužbe ili odustanka od pravnog lijeka nije došlo na raspravi, zahtjev za naknadu troökova može se staviti u roku od 15 dana po prijemu obavještenja o odustanku.

Član 162

Pri donođenju djelimične presude ili međupresude sud može izreći da se odluka o troökovima ostavlja za kasniju presudu.

Član 163

Kad sud odbaci ili odbije pravni lijek, odlučiće i o troökovima nastalim u postupku povodom tog pravnog lijeka.

Kad sud preinači odluku protiv koje je podnesen pravni lijek ili ukine tu odluku i odbaci tužbu, odlučiće o troökovima cijelog postupka.

Kad se ukine odluka protiv koje je podnesen pravni lijek i predmet vratí na ponovno suđenje, ostaviće se da se o troökovima postupka povodom pravnog lijeka odluci u konačnoj odluci.

Sud može da postupi po odredbi stava 3 ovog člana i kad odluku protiv koje je podnesen pravni lijek samo djelimično ukine.

Član 164

Odluka o troökovima sadržana u presudi može se napadati samo užalom na rješenje, ako se istovremeno ne napada i odluka o glavnoj stvari.

Ako jedna stranka napada presudu samo u pogledu troökova, a druga u pogledu glavne stvari, vići sud će jednom odlukom odlučiti o oba pravna lijeka.

TROÖKOVI U POSTUPKU ZA OBEZBJEĐENJE DOKAZA

Član 165

Troökove postupka za obezbjeđenje dokaza snosi stranka koja je podnijela predlog za obezbjeđenje dokaza. Ona je dužna da naknadi i troökove protivnoj stranci, odnosno postavljenom privremenom zastupniku.

Ove troökove stranka može naknadno ostvarivati kao dio parničnih troökova, prema uspjehu u parnici.

OSLOBOĐENJE OD PLAĆANJA TROÖKOVA POSTUPKA

Član 166

Sud će osloboditi od plaćanja troökova postupka stranku koja prema svom opötem imovnom stanju nije u mogućnosti da snosi ove troökove bez otete po nužno izdržavanje sebe i svoje porodice.

Oslobođenje od plaćanja troökova postupka obuhvata oslobođenje od plaćanja taksa i oslobođenje od polaganja predujma za troökove svjedoka, vještaka, uviđaja i sudske oglase.

Sud može osloboditi stranku samo od plaćanja taksa, ako bi plaćanjem taksa bila znatno umanjena sredstva iz kojih se izdržava stranka i članovi njene porodice.

Rješenje o oslobađanju plaćanja troökova postupka sud donosi u roku od osam dana od podnođenja zahtjeva.

Član 167

Rješenje o oslobađanju od plaćanja troökova postupka iz člana 166 ovog zakona donosi prvostepeni sud na predlog stranke.

Uz predlog za oslobađanje od plaćanja troökova postupka stranka je dužna da navede činjenice i podnese dokaze kojima se te činjenice potvrđuju.

Prilikom donođenja rješenja o oslobađanju od plaćanja troökova postupka sud će brižljivo ocijeniti sve okolnosti, a naročito će uzeti u obzir vrijednost predmeta spora, broj lica koje stranka izdržava i prihode koje imaju stranka i članovi njene porodice.

Imovno stanje stranke iz člana 166 stav 1 ovog zakona, sud cijeni na osnovu kriterijuma propisanih zakonom kojim se uređuje besplatna pravna pomoć, za lice slabog imovnog stanja.

Činjenice i dokaze iz stava 2 ovog člana, sud može da provjeri preko službe za besplatnu pravnu pomoć u tom sudu.

Kad je to potrebno i sam sud može, po službenoj dužnosti, pribaviti potrebne podatke i obavještenja o imovnom stanju stranke koja traži oslobađanje, a može o tome saslušati i protivnu stranku.

Protiv rješenja suda kojim se usvaja predlog stranke za oslobađanje od troökova postupka, nije dozvoljena užalba.

Član 168

Kada stranka prema svom opötem imovnom stanju nije u mogućnosti da snosi troökove kvalifikovanog punomoćnika, prvostepeni sud će na njen zahtjev da odredi da je zastupa punomoćnik, ako je to nuñno radi zaötite opravdanog interesa stranke.

Stranka kojoj je postavljen punomoćnik oslobađa se od plaćanja stvarnih izdataka i nagrade postavljenom punomoćniku.

Za punomoćnika se postavlja kvalifikovani punomoćnik, koga imenuje predsjednik prvostepnog suda.

Postavljeni punomoćnik moûe, iz opravdanih razloga, trañiti da bude razrijeoen, a o tome odlučuje sudija koji sudi u predmetu. Protiv odluke suda kojom se punomoćnik razrijeëava nije dozvoljena ûalba.

Član 169

Kad je stranka potpuno oslobođena od plaćanja troökova postupka (član 166 stav 2), kao i u slučaju iz člana 168 stav 1 ovog zakona iz sredstava suda isplatiće se predujam za troökove svjedoka, vjeotaka, uviđaja i izdavanja sudskog oglasa i stvarni izdaci i nagrada postavljenog punomoćnika.

Član 170

Rjeëenje o oslobođanju od plaćanja troökova i o postavljanju punomoćnika prvostepeni sud moûe u toku postupka ukinuti, ako utvrdi da je stranka u stanju da snosi troökove postupka. Tom prilikom sud će da rijeëi da li će stranka potpuno ili djelimično naknaditi i one troökove i takse od kojih je ranije bila oslobođena, kao i stvarne izdatke i nagradu postavljenog punomoćnika.

Prvenstveno se imaju naknaditi iznosi isplaćeni iz sredstava suda.

Član 171

Takse i troökovi isplaćeni iz sredstava suda, kao i stvarni izdaci i nagrada postavljenog punomoćnika čine dio parničnih troökova.

O naknadi ovih troökova od strane protivne stranke koja je oslobođena od plaćanja troökova postupka sud će da odluči po odredbama o naknadi troökova.

Takse i troökove isplaćene iz sredstava suda naplaćuje, po sluûbenoj duûnosti, prvostepeni sud od stranke koja je duûna da ih naknadi.

Ako je protivna stranka koja je oslobođena od plaćanja troökova postupka obavezana da nadoknadi parnične troökove, a utvrdi se da nije u stanju da te troökove plati, sud moûe naknadno odrediti da troökove iz stava 1 ovog člana plati u cjelini ili djelimično stranka koja je oslobođena od plaćanja troökova postupka iz onoga öto joj je dosuđeno. Time se ne dira u pravo ove stranke da za ono öto je platila traûi nadoknadu od protivne stranke.

GLAVA TRINAESTA

PRAVNA POMOĆ

Član 172

Sudovi su duûni da jedan drugome ukazuju pravnu pomoć u parničnom postupku.

Ako zamoljeni sud nije nadleûan da izvrëi radnju za koju je zamoljen, ustupiće molbu nadleûnom суду, odnosno drugom drûavnom organu i o tome će da obavijesti sud od koga je primio molbu.

Član 173

Sudovi će ukazivati pravnu pomoć inostranim sudovima u slučajevima predviđenim međunarodnim ugovorom, kao i kad postoji uzajamnost u ukazivanju pravne pomoći. U slučaju sumnje o postojanju uzajamnosti, obavjeëtenje daje Ministarstvo pravde.

Sud će uskratiti pravnu pomoć inostranom судu, ako se traûi izvrëenje radnje koja je protivna javnom poretku. U takvom slučaju sud nadleûan za pruûanje pravne pomoći dostaviće, po sluûbenoj duûnosti, predmet Vrhovnom судu radi donoëenja konačne odluke.

Odredba člana 172 stava 2 ovog zakona vaûi i za postupanje s molbom inostranog suda.

Član 174

Sudovi ukazuju pravnu pomoć inostranim sudovima na način predviđen u domaćem zakonu. Radnja koja je predmet molbe inostranog suda moûe se izvrëiti i na način koji zahtijeva inostrani sud, ako takav postupak nije protivan javnom poretku.

Član 175

Ako međunarodnim ugovorom nije öto drugo određeno, sudovi će uzimati u postupak molbe za pravnu pomoć inostranih sudova samo ako su dostavljene diplomatskim putem i ako su molba i prilozi sastavljeni na jeziku koji je u sluûbenoj upotrebi u sudu ili ako je priloûen ovjereni prevod na tom jeziku.

Član 176

Ako međunarodnim ugovorom nije öto drugo određeno, molbe domaćih sudova za pravnu pomoć dostavljaju se inostranim sudovima diplomatskim putem. Molbe i prilozi moraju biti sastavljeni na jeziku zamoljene drûave ili uz njih mora biti priloûen njihov ovjereni prevod na tom jeziku.

GLAVA ČETRNAESTA

NEPOäTOVANJE SUDA

Član 177

Sud će tokom postupka kazniti novčanom kaznom do 1.000 eura stranku, zakonskog zastupnika, punomoćnika ili umjeðača koji su svojim parničnim radnjama teûe zloupotrijebili prava priznata ovim zakonom.

Ako je radnjom iz stava 1 ovog člana nekom od učesnika nanijeta öteta sud će oötećeniku na njegov zahtjev da dosudi naknadu ötete.

Član 178

Novačnom kaznom do 1.000 eura sud će kazniti stranku ili drugog učesnika u postupku koji u podnesku vrijeda sud.

Ako lice koje uèestvuje u postupku ili lice koje je prisutno na raspravi vrijeda sud ili druge učesnike u postupku, ometa rad ili se ne pokorava naredbama sudije za odrûavanje reda, sudija će ga opomenuti. Ako opomena bude bezuspjeôna, sudija će opomenuto lice udaljiti iz sudnice ili kazniti novčanom kaznom do 1.000 eura, a moûe ga i udaljiti i kazniti novčanom kaznom.

Ako stranka ili njen punomoćnik budu udaljeni iz sudnice, rociote će se odrûati i bez njihovog prisustva. Ako punomoćnik i u daljem toku postupka izvröi radnju iz st. 1 i 2 ovog člana, sud mu moûe uskratiti zastupanje.

Kad sud kazni novčanom kaznom ili udalji iz sudnice advokata ili advokatskog pripravnika kao punomoćnika, odnosno uskrati im zastupanje, obavijestiće o tome Advokatsku komoru Crne Gore.

Član 179

Sud će novčanom kaznom do 500 eura kazniti punomoćnika za primanje pismena koji protivno odredbama člana 142 ovog zakona ne obavijesti sud o promjeni adresi.

Sud će, na zahtjev stranke, naređiti punomoćniku za primanje pismena da nadoknadi troökove öto ih je prouzrokovao neopravdanim nedostavljenjem obavjeðenja o promjeni adresi.

Član 180

Lica koja ometaju dostavu pismena, svjesno onemogućavaju ili oteûavaju primjenu odredaba ovog zakona o dostavi sud će kazniti novčanom kaznom do 500 eura.

Sud će, na zahtjev stranke, naređiti licu iz stava 1 ovog člana da nadoknadi troökove koje je svojim ponašanjem iz stava 1 ovog člana prouzrokovala.

Član 181

Ako svjedok koji je uredno pozvan ne dođe, a izostanak ne opravda ili se bez odobrenja ili opravdanog razloga udalji sa mjesta gdje treba da bude saslu an, sud će naređiti da se prinudno dovede i da podmiri troökove dovođenja i kazniće ga novčanom kaznom do 500 eura.

Ako svjedok dođe i, nakon öto je upozoren na posljedice, uskrati svjedočenje ili odgovor na pojedino pitanje, a sud ocijeni da su razlozi uskraćivanja neopravdani, kazniće ga novčanom kaznom do 500 eura, a ako i poslije toga odbije da svjedoči moûe ga zatvoriti. Zatvor traje sve dok svjedok ne pristane da svjedoči ili dok njegovo saslu anje ne postane nepotrebno, a najduûe 30 dana.

Sud će, na zahtjev stranke, da naredi svjedoku da nadoknadi troökove öto ih je prouzrokovao svojim neopravdanim izostankom, odnosno neopravdanim odbijanjem da svjedoči.

Ako svjedok naknadno opravda svoj izostanak, sud će opozvati svoje rješenje o kazni, a može svjedoka sasvim ili djelimično osloboditi naknade troškova. Sud može opozvati svoje rješenje o kazni i kad svjedok naknadno pristane da svjedoči.

Član 182

Sud će novčanom kaznom do 500 eura kazniti vještaka koji neopravdano ne dostavi svoj nalaz i mišljenje u ostavljenom roku ili neopravdano ne dođe na ročioće iako je uredno pozvan.

Sud će novčanom kaznom iz stava 1 ovog člana kazniti i vještaka koji bez opravdanog razloga odbije vještačenje.

Sud će, na zahtjev stranke, naređiti vještaku da naknadi troškove što ih je prouzrokovao neopravdanim nedostavljanjem nalaza i mišljenja, neopravdanim izostankom, odnosno neopravdanim odbijanjem da vještači.

Rješenje o kazni sud može opozvati uz uslove iz člana 181 stav 4 ovog zakona.

Odredbe ovog člana shodno se primjenjuju i na tumače.

Član 183

Ako lice koje je novčano kažnjeno u skladu sa ovim zakonom ne plati kaznu u određenom roku, rješenje o kazni izvršiće se u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak izvršenja.

Član 184

Šalba protiv rješenja iz čl. 177, 178, 179 stav 1, 181 stav 1 i 182 stav 1 ovog zakona ne odlaže izvršenje rješenja.

Šalba protiv rješenja iz čl. 181 stav 2 i 182 stav 2 ovog zakona ne zadržava izvršenje rješenja, osim ako se u toj šalbi pobija i odluka suda kojom nijesu prihvaćeni razlozi svjedoka za uskraćivanje svjedočenja ili odgovora na pojedino pitanje, odnosno razlozi vještaka za uskraćivanje vještačenja.

Član 185

Ako lice koje zastupa Crnu Goru, odnosno nadležni organ opštine ili u postupku preduzima radnju po njihovom ovlašćenju narušava red, sud će obavijestiti o tome nadležni organ Crne Gore, odnosno opštine, a može odložiti ročioće i od nadležnog organa Crne Gore, odnosno organa opštine da zatraži da odredi drugo lice da učestvuje u parnici.

DIO DRUGI

TOK POSTUPKA

A. POSTUPAK PRED PRVOSTEPENIM SUDOM

GLAVA PETNAESTA

TUŠBA

Član 186

Parnični postupak pokreće se tužbom (za osudu na činidbu, utvrđujućom i preobražajnom).

SADRŽINA TUŠBE

Član 187

Tužba sadrži određeni zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih traženja, činjenice na kojima tužilac zasniva zahtjev, dokaze kojima se utvrđuju ove činjenice, kao i druge podatke koje mora imati svaki podnesak (član 103).

Sud će postupiti po tužbi i kad tužilac nije naveo pravni osnov tužbenog zahtjeva, a ako je tužilac naveo pravni osnov, sud nije vezan za njega.

Tužilac je dužan da priloži uz tužbu potvrdu o plaćenoj sudskoj taksi.

TUŠBA ZA UTVRĐENJE

Član 188

Tužilac može u tužbi da traži da sud samo utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave.

Ovakva tuûba moûe se podiîi kada je to posebnim propisima predviîeno, kad tuûilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave prije dospjelosti zahtjeva za činidbu iz istog odnosa.

Ako odluka o sporu zavisi od toga da li postoji ili ne postoji neko pravo ili pravni odnos, koji je u toku parnice postao sporan, tuûilac moûe, pored postojećeg zahtjeva, istaći i tuûbeni zahtjev da sud utvrdi da takav odnos postoji, odnosno da ne postoji, ako je sud pred kojim parnica teče nadleûan za takav zahtjev.

Isticanje zahtjeva u smislu stava 3 ovog člana neće se smatrati kao preinačenje tuûbe.

ISTICANJE VIËE TUéBENIH ZAHTJEVA U JEDNOJ TUéBI

Član 189

U jednoj tuûbi tuûilac moûe istaći viôe zahtjeva protiv istog tuûenog kad su svi zahtjevi povezani istim činjeničnim i pravnim osnovom. Ako zahtjevi nijesu povezani istim činjeničnim i pravnim osnovom, oni se mogu istaći u jednoj tuûbi protiv istog tuûenog samo kad je isti sud stvarno nadleûan za svaki od ovih zahtjeva i kad je za sve zahtjeve određena ista vrsta postupka, a sud ocijeni da isticanje takvih tuûbenih zahtjeva u jednoj tuûbi doprinosi ekonomičnosti postupka (kumulativno spajanje).

Tuûilac moûe dva ili viôe tuûbenih zahtjeva u međusobnoj vezi istaći u jednoj tuûbi i tako da sud usvoji sljedeći od tih zahtjeva ako nađe da onaj koji je ispred njega istaknut nije osnovan (eventualno spajanje).

Zahtjevi se mogu po stavu 2 ovog člana istaći u jednoj tuûbi samo ako je sud stvarno nadleûan za svaki od istaknutih zahtjeva i ako je za sve zahtjeve određena ista vrsta postupka.

Presudom kojom se usvaja prvi zahtjev prestaje teći parnica po eventualnom zahtjevu.

PROTIVTUéBA

Član 190

Tuûeni moûe u odgovoru na tuûbu, a najkasnije na pripremnom ročiotu, odnosno na prvom ročiotu za glavnu raspravu, ako pripremno ročiota nije odrûano, podnijeti protivtuûbu, ako:

- 1) je zahtjev protivtuûbe u vezi s tuûbenim zahtjevom (koneksna);
- 2) se ti zahtjevi mogu prebiti (kompenzaciona);
- 3) se protivtuûbom traûi utvrđenje nekog prava ili pravnog odnosa od čijeg postojanja ili nepostojanja zavisi u cjelini ili djelimično odluka o tuûbenom zahtjevu (prejudicijelna).

Protivtuûba se ne moûe podnijeti ako je za zahtjev iz protivtuûbe stvarno nadleûan sud druge vrste.

Nakon odrûavanja ročiota iz stava 1 ovog člana, protivtuûba se moûe podnijeti samo uz pristanak tuûioca.

U slučaju iz stava 1 tačka 1 ovoga člana sud moûe, ako to nalaûu razlozi ekonomičnosti, da odluci da razdvoji postupak po protivtuûbi.

PREINAČENJE TUéBE

Član 191

Tuûilac moûe da preinači tuûbu najkasnije do zakljuîenja pripremnog ročiota ili do početka glavne rasprave, ako pripremno ročite nije odrûano. U tom slučaju sud je duûan da ostavi tuûenom vrijeme potrebno da se moûe pripremiti za raspravljanje po preinačenoj tuûbi, ako za to nije imao dovoljno vremena.

Nakon odrûavanja pripremnog ročiota, a najkasnije do zakljuîenja glavne rasprave, sud moûe dopustiti preinačenje tuûbe samo ako ocijeni da preinačenje nije usmjereno na odugovlačenje postupka i ako tuûeni pristaje na preinačenje.

Smatra se da postoji pristanak tuûenog na preinačenje tuûbe ako se on upusti u raspravljanje o glavnoj stvari po preinačenoj tuûbi, a nije se prije toga protivio preinačenju.

Sud će u slučaju iz stava 2 ovog člana dopustiti preinačenje tuûbe i kad se tuûeni protivi preinačenju, ako tuûilac bez svoje krivice tuûbu nije mogao preinačiti ranije, a tuûeni je u mogućnosti da se upusti u raspravu po preinačenoj tuûbi bez odlaganja glavne rasprave.

Ako je tuûba preinačena na ročiotu na kome tuûeni nije prisutan, sud će odloûiti ročiote i dostaviti tuûenom prepis zapisnika sa tog ročioata.

Protiv rjeoîenja kojim se dopuîta preinačenje tuûbe nije dozvoljena posebna ûalba.

Član 192

Preinačenje tuûbe je promjena istovjetnosti tuûbenog zahtjeva, povećanje postojećeg ili isticanje drugog zahtjeva uz postojeći.

Ako tuûilac preinači tuûbu tako öto usljud okolnosti koje su nastale poslije podnojenja tuûbe zahtjeva iz istog činjeničnog osnova drugi predmet ili novčani iznos, tuûeni se takvom preinačenju ne moûe protiviti.

Tuûba nije preinačena ako je tuûilac promijenio pravni osnov tuûbenog zahtjeva, ako je smanjio tuûbeni zahtjev ili ako je promijenio, dopunio ili ispravio pojedine navode, tako da usljud toga tuûbeni zahtjev nije promijenjen.

Član 193

Tuûilac moûe, pod uslovima iz člana 191 ovog zakona, svoju tuûbu preinačiti i tako öto će umjesto prvobitno tuûenog tuûiti drugo lice.

Za preinačenje tuûbe u smislu stava 1 ovog člana potreban je pristanak lica koje treba da stupi u parnicu umjesto tuûenog, a ako se tuûeni već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je i pristanak tuûenog.

Lice koje stupa u parnicu umjesto tuûenog mora primiti parnicu u onom stanju u kakvom se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa.

POVLAČENJE TUéBE

Član 194

Tuûilac moûe povući tuûbu bez pristanka tuûenog prije nego öto tuûeni dostavi odgovor na tuûbu.

Tuûba se moûe povući i kasnije, sve do zaključenja glavne rasprave, ako tuûeni na to pristane. Ako se tuûeni u roku od osam dana od dana obaveještenja o povlačenju tuûbe ne izjasni o tome, smatraće se da je pristao na povlačenje.

Ako je tuûba povučena, sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da je tuûba povučena. To rješenje se dostavlja tuûenom samo ako mu je prethodno tuûba bila dostavljena.

Povučena tuûba smatra se kao da nije ni bila podnesena i moûe se ponovo podnijeti.

POSTOJANJE PARNICE

Član 195

Parnica počinje da teče dostavljanjem tuûbe tuûenom.

U pogledu zahtjeva koji je stranka postavila u toku postupka, parnica počinje da teče od časa kad je o tom zahtjevu obaveještena protivna stranka.

Dok parnica teče ne moûe se, u pogledu istog zahtjeva, pokrenuti nova parnica među istim strankama, a ako takva parnica bude pokrenuta, sud će tuûbu odbaciti.

Sud će u toku prvostepenog postupka, po sluûbenoj duûnosti, paziti da li već teče druga parnica o istom zahtjevu među istim strankama.

Član 196

Ako koja od stranaka otudi stvar ili pravo o kome teče parnica, to ne spriječava da se parnica među istim strankama dovrôi.

Lice koje je pribavilo stvar ili pravo o kome teče parnica moûe stupiti u parnicu na mjesto tuûioca, odnosno tuûenog samo ako na to pristane obje stranke.

U slučaju iz stava 1 ovog člana presuda dejstvuje u korist ili protiv sticaoca.

GLAVA äESNAESTA

SUPARNIČARI

Član 197

Viœ lica mogu jednom tuûbom tuûiti, odnosno biti tuûeni (suparničari), ako:

- 1) su u pogledu predmeta spora u pravnoj zajednici ili ako njihova prava, odnosno obaveze proističu iz istog činjeničnog i pravnog osnova (materijalno suparničarstvo);
- 2) su predmet spora zahtjevi, odnosno obaveze iste vrste koji se zasnivaju na bitno istovrsnom činjeničnom i pravnom osnovu i ako postoji stvarna i mjesna nadleûnost istog suda za svaki zahtjev i za svakog tuûenog (formalno suparničarstvo);

3) je to drugim zakonom određeno.

Do zaključenja pripremnog ročiota, odnosno ročiota za glavnu raspravu ako pripremno ročiote nije održano, može, pod uslovima iz stava 1 ovog člana, uz tužioca pristupiti novi tužilac ili tužba može biti prooirena na novog tuženog sa njegovim pristankom.

Lice koje pristupa tužbi, odnosno na koje se tužba prooira mora da primi parnicu u onom stanju u kome se ona nalazi kad ono u nju stupa.

Član 198

Tužilac može tužbom obuhvatiti dva ili više tuženih i tako što će tražiti da tužbeni zahtjev bude usvojen prema sljedećem tuženom za slučaj da bude pravosnažno odbijen prema onom koji je u tužbi naveden prije njega (suparničarstvo sa eventualno tuženim).

Na način predviđen u stavu 1 ovog člana tužilac može tužbom obuhvatiti dva ili više tuženih samo ako prema svakom od njih ističe isti zahtjev ili ako prema pojedinim od njih ističe različite zahtjeve koji su u međusobnoj vezi iako je isti sud stvarno i mjesno nadležan za svaki od zahtjeva.

Član 199

Lice koje u cjelini ili djelimično traži stvar ili pravo o kome između drugih lica već teče parnica može pred sudom pred kojim ta parnica teče tužiti obje stranke jednom tužbom, sve dok se postupak pravosnažno ne završi (glavno miješanje).

Ako sud odluči da zastane sa postupkom u prvoj parnici, presuda kojom je zahtjev glavnog umješača usvojen ima prejudicijelan značaj.

Član 200

Glavni dužnik i jemac mogu biti zajednički tuženi ako to nije u suprotnosti sa sadržinom ugovora o jemstvu.

Član 201

Svaki suparničar je u parnici samostalna stranka i njegove radnje ili propuštanja ne koriste, niti otete drugim suparničarima.

Član 202

Ako se po zakonu ili zbog prirode pravnog odnosa spor može riješiti samo na jednak način prema svim suparničarima (jedinstveni suparničari), oni se smatraju kao jedna parnična stranka, tako da se u slučaju ako pojedini suparničari propuste koju parničnu radnju, dejstvo parničnih radnji koje su izvršili drugi suparničari proteže i na one koji te radnje nijesu preduzeli.

Ako suparničari preduzmu različite parnične radnje u postupku sud će uzeti u obzir onu radnju koja je za njih najpovoljnija.

Član 203

Ako rokovi za izvršenje određene parnične radnje za pojedine jedinstvene suparničare ističu u različito vrijeme, tu parničnu radnju može svaki suparničar preuzeti sve dok ma i za jednog od njih još teče rok za preuzimanje te radnje.

Član 204

Svaki suparničar ima pravo da podnosi predloge koji se tiču toka parnice.

GLAVA SEDAMNAESTA

UČEĆE TREĆIH LICA U PARNICI

UČEĆE UMJEŠAČA

Član 205

Lice koje ima pravni interes da u parnici koja teče među drugim licima jedna od stranaka uspije može se pridružiti toj stranci.

Umješač može stupiti u parnicu u toku cijelog postupka sve do pravosnažnosti odluke o tužbenom zahtjevu, kao i u toku postupka nakon podnijetog vanrednog pravnog lijeka.

Izjavu o stupanju u parnicu umješač može dati na ročištu ili podneskom.

Podnesak umjeoča dostavlja se obijema parničnim strankama, a ako je izjava umjeoča data na ročiotu, prepis odnosnog dijela zapisnika dostaviće se samo onoj stranci koja je sa ročioča izostala.

Član 206

Svaka stranka može osporiti umjeoču pravo da učestvuje u postupku i predložiti da se umjeoč odbije.

Do pravosnažnosti rješenja kojim se odbija učeće umjeoča, umjeoč može učestvovati u postupku i njegove parnične radnje ne mogu se isključiti.

Protiv odluke suda kojom prihvata učeće umjeoča nije dozvoljena posebna uvalba.

Član 207

Umjeoč mora primiti parnicu u onom stanju u kojem se nalazi u trenutku kad se umijeoč u parnicu. U daljem toku parnice on je ovlažen da stavlja predloge i da preduzima ostale parnične radnje u rokovima u kojima bi te radnje mogla da preduzima stranka kojoj se pridružio.

Ako je umjeoč stupio u parnicu do pravosnažnosti odluke o tužbenom zahtjevu, ovlažen je da podnese i vanredni pravni lijek.

Ako umjeoč podnese pravni lijek, primjerak istog podneska dostaviće se i stranci kojoj se pridružio.

Parnične radnje umjeoča imaju za stranku kojoj se pridružio pravno dejstvo, ako nijesu u suprotnosti sa njenim radnjama, osim ako je stranka izričito osporila te parnične radnje.

Po pristanku parničnih stranaka umjeoč može stupiti u parnicu kao stranka umjesto stranke kojoj se pridružio.

Član 207a

Sud u kasnijoj parnici po tužbi stranke protiv umjeoča koji je uz nju učestvovao u prethodnoj parnici ne može presuditi protivno ranije donesenoj odluci, osim kad usvoji prigovor nesavjesnog vođenja spora.

Stranka koja je u prethodnoj parnici bila umjeoč, ima pravo da istakne prigovor da je stranka iz prethodne parnice, uz koju je učestovala kao umjeoč, nesavjesno vodila prethodnu parnicu ili da je sud propustio da joj dostavlja pozive, podneske ili odluke.

Sud može da usvoji prigovor iz stava 2 ovog člana, samo ako stranka koja je bila umjeoč u prethodnoj parnici, dokaže da:

- 1) u vrijeme stupanja u tu parnicu nije bila blagovremeno obaviještena o parnici i time bila spriječena da preduzima radnje koje bi dovele do povoljnijeg ishoda te parnice;
- 2) je stranka iz parnice uz koju je učestovala kao umjeoč, namjerno ili iz grube nepažnje, propustila da preduzme parnične radnje koje bi dovele do povoljnijeg ishoda te parnice, a za mogućnost njihovog preduzimanja kao umjeoč u toj parnici nije znala ili nije mogla da zna;
- 3) je stranka iz te parnice svojim parničnim radnjama sprječavala da nastupi dejstvo radnji njenog umjeoča.

Ako stranka iz stava 1 ovog člana koja je u prethodnoj parnici bila umjeoč uspije sa prigovorom iz stava 2 ovog člana, sud će da dozvoli da stranke ponovo raspravljaju o činjeničnim i pravnim pitanjima o kojima je raspravljeno u prethodnoj parnici.

Odredbe st. 1, 2 i 3 ovog člana shodno se primjenjuju na imenovanog prethodnika iz člana 209 ovog zakona i na treće lice obaviješteno o parnici iz člana 210 ovog zakona.

Član 208

Ako pravno dejstvo presude treba da se odnosi i na umjeoča, on ima položaj jedinstvenog suparničara (član 202).

Umjeoč s položajem jedinstvenog suparničara može podnijeti vanredni pravni lijek i u parnici u kojoj do nastupanja pravosnažnosti odluke o tužbenom zahtjevu nije učestvovao kao umjeoč.

Član 208a

Odredbe ovog zakona o stranačkoj i parničnoj sposobnosti i zastupanju stranaka, kao i o podnescima stranaka i dostavi strankama shodno se primjenjuju i na umjeoča.

IMENOVANJE PRETHODNIKA

Član 209

Lice koje je tuženo kao držalac neke stvari ili korisnik nekog prava, a tvrdi da stvar drži ili pravo vrói u ime trećeg lica može najkasnije na pripremnom ročiotu, a ako ovo nije održano, onda na glavnoj raspravi, prije nego što se

upusti u raspravljanje o glavnoj stvari, pozvati preko suda to treće lice (prethodnika) da umjesto njega stupi kao stranka u parnicu.

Pristanak tuâiocu da na mjesto tuâenog u parnicu stupi prethodnik potreban je samo, ako tuâilac protiv tuâenog ističe i takve zahtjeve koji ne zavise od toga da li tuâeni u ime prethodnika drûi stvar ili vröi pravo.

Ako prethodnik koji je uredno pozvan ne dođe na ročiole ili odbije da stupi u parnicu, tuâeni se ne moûe protiviti da se upusti u parnicu.

OBAVJEÄTENJE TREĆEG LICA O PARNICI

Član 210

Ako tuâilac ili tuâeni treba da neko treće lice obavijeste o otpočetoj parnici da bi se time zasnovalo izvjesno građansko-pravno dejstvo, oni mogu, sve dok se parnica pravosnaûno ne dovröi, to učiniti podneskom preko parničnog suda, u kome će navesti razlog obaveještenja i u kakvom se stanju nalazi parnica.

Stranka koja je treće lice obavijestila o parnici ne moûe zbog toga traûiti prekid otpočete parnice, produûenje rokova ili odlaganje ročioata.

GLAVA OSAMNAESTA

PREKID, OBUSTAVA I ZASTOJ POSTUPKA

Član 211

Postupak se prekida:

- 1) kad stranka umre;
- 2) kad stranka izgubi parničnu sposobnost, a nema punomoćnika u toj parnici;
- 3) kad zakonski zastupnik stranke umre ili prestane njegovo ovlaöenje za zastupanje, a stranka nema punomoćnika u toj parnici;
- 4) kad stranka koja je pravno lice prestane postojati, odnosno kad nadleûni organ pravosnaûno odluči o zabrani rada;
- 5) kad nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka;
- 6) kada nastupe pravne posljedice otvaranja postupka likvidacije;
- 7) kad uslijed rata ili drugih uzroka prestane rad u sudu;
- 8) kad je to drugim zakonom određeno.

Član 212

Osim slučajeva posebno predviđenih u ovom zakonu, prekid postupka sud će odrediti:

- 1) ako je odlučio da sam ne rjeôava o prethodnom pitanju (član 14);
- 2) ako se stranka nalazi na području koje je zbog vanrednih događaja (poplava i sl.) odsjećeno od suda.

Sud moûe odrediti prekid postupka, ako odluka o tuâbenom zahtjevu zavisi od toga da li je učinjeno krivično djelo za koje se goni po sluâbenoj duûnosti, ko je učinilac i da li je on odgovoran, a naročito kad se pojavi sumnja da je svjedok ili vjeôtak dao laûan iskaz ili da je isprava upotrijebljena kao dokaz laûna.

Član 213

Prekid postupka ima za posljedicu da prestaju teći svi rokovi određeni za vröenje parničnih radnji.

Za vrijeme trajanja prekida postupka sud ne moûe preduzimati nikakve radnje u postupku, ali ako je prekid nastupio poslije zaključenja glavne rasprave, sud moûe na osnovu te rasprave donijeti odluku.

Parniâne radnje koje je jedna stranka preduzela dok traje prekid postupka nemaju prema drugoj stranci nikakvo pravno dejstvo. Njihovo dejstvo počinje tek poôto postupak bude nastavljen.

Član 214

Postupak koji je prekinut iz razloga navedenih u članu 211 tač. 1 do 4 ovog zakona nastaviće se kad nasljednik ili staralac zaostavötine, novi zakonski zastupnik, pravni sljedbenici pravnog lica preuzmu postupak ili kad ih sud na predlog protivne strane pozove da to uâine.

Postupak koji je prekinut iz razloga navedenog u članu 211 tačka 5 ovog zakona nastaviće se kad se ispune uslovi propisani zakonom kojim se uređuje stečajni postupak.

Ako je sud prekinuo postupak iz razloga navedenih u članu 212 stav 1 tačka 1 i stav 2 ovog zakona, postupak će se nastaviti kad se pravosnaûno zavröi postupak pred sudom ili drugim nadleûnim organom ili kad sud nađe da viœe ne postoje razlozi da se čeka na njegov zavröetak.

U svim ostalim slučajevima prekinuti postupak nastaviće se na predlog stranke čim prestanu razlozi prekida.

Rokovi koji su uslijed prekida postupka prestali da teku počinju za zainteresovanu stranku teći iznova od dana kad joj sud dostavi rjeöenje o nastavljanju postupka.

Stranci koja nije stavila predlog za nastavljanje postupka rjeöenje o nastavljanju postupka dostavlja se po odredbama člana 136 ovog zakona.

Član 215

éalba protiv rjeöenja kojim se utvrđuje (član 211) ili određuje (član 212) prekid postupka ne zadrûava izvröenje rjeöenja.

Ako je sud na ročiötu odbio predlog za prekid postupka i odlučio da se postupak odmah nastavi protiv tog rjeöenja nije dozvoljena posebna úalba.

Član 216

Postupak se obustavlja kad stranka umre ili prestane da postoji, ako se u sporu odlučuje o pravima koja ne prelaze na njene nasljednike, odnosno pravne sljedbenike.

U slučajevima iz stava 1 ovog člana rjeöenje o obustavi postupka dostavlja se protivnoj stranci, nasljednicima, odnosno pravnim sljedbenicima stranke, nakon öto oni budu utvrđeni.

Sud će nasljednicima umrle stranke, na predlog protivne stranke ili po sluûbenoj duûnosti, postaviti privremenog zastupnika kome će dostaviti rjeöenje o obustavi postupka, ako ocijeni da bi ostavinski postupak mogao duûe trajati.

Rjeöenje o obustavi postupka koje je donijeto zbog toga öto je pravno lice prestalo da postoji dostaviće se protivnoj stranci i pravnom sljedbeniku pravnog lica ukoliko on postoji.

Do pravosnaûnosti rjeöenja o obustavi postupka u pogledu rokova za preduzimanje pravnih radnji, prava stranaka i radnji suda shodno se primjenjuju odredbe o prekidu postupka.

Član 216a

Sud će zastati sa postupkom u slučajevima propisanim ovim zakonom.

Rjeöenjem o zastoju postupka sud određuje trajanje zastoja.

Protiv rjeöenja o zastoju postupka nije dozvoljena posebna úalba.

Sud će nastaviti postupak po sluûbenoj duûnosti kad prestanu razlozi koji su izazvali zastoj postupka zbog kojih je donijeto rjeöenje o zastoju postupka.

Kad zastane sa postupkom, sud moûe da preduzima samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

Zastoj postupka ne utiče na rokove za preduzimanje parničnih radnji.

GLAVA DEVETNAESTA

DOKAZI I IZVOĐENJE DOKAZA

OPÄTE ODREDBE

Član 217

Svaka stranka je duûna da iznese činjenice i predloûi dokaze na kojima temelji svoj zahtjev ili kojim pobija navode i dokaze protivne stranke.

Dokazivanje obuhvata sve činjenice koje su vaûne za donoöenje odluke.

Sud rjeöava koji će se dokazi izvesti radi utvrđivanja odlučnih činjenica.

Član 218

Ne treba dokazivati činjenice koje su opötepoznate, niti činjenice koje su sudu poznate u vröenju njegove funkcije.

Ne treba dokazivati činjenice koje je stranka priznala pred sudom u toku parnice, ali sud moûe narediti da se dokazuju i ovakve činjenice, ako smatra da stranka njihovim priznanjem ide za tim da raspolaûe zahtjevom kojim ne moûe raspolagati (član 4 stav 3).

Sud će, uzimajući u obzir sve okolnosti, cijeniti da li će uzeti za priznati ili osporenu činjenicu koju je stranka prvo priznala, a poslije potpuno ili djelimično porekla ili ograničila priznanje dodavanjem drugih činjenica.

Činjenice čije postojanje zakon pretpostavlja ne treba dokazivati, ali se može dokazivati da ove činjenice ne postoje, ako zakonom nije öto drugo određeno.

Član 219

Ako sud na osnovu izvedenih dokaza (član 9) ne može sa sigurnoöću da utvrdi neku činjenicu, o postojanju činjenice zaključiće primjenom pravila o teretu dokazivanja.

Stranka koja tvrdi da ima neko pravo snosi teret dokazivanja činjenice koja je bitna za njegov nastanak ili ostvarivanje, ako zakonom nije drukčije određeno.

Stranka koja osporava postojanje nekog prava snosi teret dokazivanja činjenice koja je spriječila njegov nastanak ili ostvarivanje ili uslijed koje je ono prestalo da postoji, ako zakonom nije drukčije određeno.

Član 220

Ako se utvrdi da stranci pripada pravo na naknadu öete, na novčani iznos ili na zamjenljive stvari, ali se visina iznosa, odnosno količina stvari ne može utvrditi ili bi se mogla utvrditi samo sa nesrazmernim teokoćama, sud će o ovom odlučiti po slobodnoj ocjeni.

Član 220a

Ako je potpuno razjaönjenje okolnosti od kojih zavisi odluka o nekim od više istaknutih tužbenih zahtjeva u istoj tužbi, koji su beznačajni u odnosu na ukupan iznos svih istaknutih zahtjeva, povezano sa teokoćama koje su nesrazmjerne u odnosu na vaunost istaknutih zahtjeva, sud može o tim zahtjevima da odluči po slobodnoj ocjeni uzimajući u obzir već razjaönjene okolnosti slučaja i prikupljene dokaze, a naročito isprave koje su stranke priloüile, kao i njihove iskaze ako ih je sud sasluoao.

Član 220b

U sporovima čija vrijednost predmeta spora u postupku pred osnovnim sudovima ne prelazi 1.000 eura, odnosno u postupku pred privrednim sudovima 7.000 eura, sud može, ako ocijeni da bi utvrđivanje činjenica vaunih za rjeenje spora moglo biti povezano sa nesrazmernim teokoćama i troškovima, postojanje tih činjenica da utvrdi po slobodnoj ocjeni uzimajući u obzir već razjaönjene okolnosti slučaja i prikupljene dokaze, a naročito isprave koje su stranke priloüile, kao i njihove iskaze ako je sud izveo dokaz sasluoanju stranaka.

Član 221

Dokazi se izvode na glavnoj raspravi.

Sud može odlučiti da se određeni dokazi izvedu pred drugim sudom (zamoljeni sud). U tom slučaju zapisnici o izvedenim dokazima pročitaće se na glavnoj raspravi.

Kad sud odluči da se neki dokaz izvede pred zamoljenim sudom, u zamolnici za izvođenje dokaza opisće se stanje stvari prema podacima iz spisa predmeta i posebno će se naznačiti o kojim okolnostima treba naročito voditi računa prilikom izvođenja dokaza.

O ročiotu za izvođenje dokaza pred zamoljenim sudom obavijestiće se i stranke.

Zamoljeni sud pri izvođenju dokaza ima sva ovlaöenja koja ima sud kada se dokazi izvode na glavnoj raspravi.

Protiv rjeenja suda kojim se izvođenje dokaza povjerava zamoljenom суду nije dozvoljena posebna ualba.

Član 222

Ako se prema okolnostima može pretpostaviti da neki dokaz neće moći da se izvede u razumnom roku ili ako dokaz treba da se izvede u inostranstvu, sud će u rjeenju o izvođenju dokaza da odredi rok do kog će se čekati izvođenje dokaza.

Kad određeni rok protekne rasprava će se sprovesti bez obzira öto određeni dokaz nije izveden.

UVIĐAJ

Član 223

Uviđaj se preduzima kad je za utvrđivanje neke činjenice ili za razjaönjenje neke okolnosti potrebno neposredno opauanje suda.

Uviđaj se može vröti i uz sudjelovanje vjeotaka.

Član 224

Ako se stvar koju treba razgledati ne može donijeti u sud ili bi njeno donošenje prouzrokovalo znatne troškove, sud će izvröiti uvidaj na licu mjesta, o čemu će sastaviti zapisnik.

Član 225

Ako treba razgledati stvar koja se nalazi kod jedne od stranaka ili kod trećeg lica, shodno će se primjenjivati odredbe ovog zakona o pribavljanju isprava od stranaka ili trećih lica.

ISPRAVE

Član 226

Isprava koju je u propisanom obliku izdao državni organ u granicama svoje nadležnosti, odnosno ustanova i drugo pravno lice u okviru zakonom povjerenog javnog ovlašćenja (javna isprava) dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje.

Istu dokaznu snagu imaju i druge isprave koje su posebnim propisima u pogledu dokazne snage izjednačene sa javnim ispravama.

Dozvoljeno je dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito utvrđene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena.

Ako sud posumnja u autentičnost isprave, može zatražiti da se o tome izjasni organ od koga bi trebalo ona da potiče.

Član 227

Ako međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno, inostrane javne isprave koje su propisno ovjerene imaju, pod uslovom uzajamnosti, istu dokaznu snagu kao i domaće javne isprave.

Član 228

Stranka je dužna da sama podnese ispravu na koju se poziva za dokaz svojih navoda.

Uz ispravu sastavljenu na stranom jeziku podnosi se i prevod ovjeren od strane stalnog sudskog tumača.

Ako se isprava nalazi kod državnog organa ili pravnog lica kojima je povjerenovo vršenje javnog ovlašćenja, a sama stranka ne može izdejstvovati da se isprava predala ili pokaže, sud će na predlog stranke pribaviti ovu ispravu.

Član 229

Kad se jedna stranka poziva na ispravu i tvrdi da se ona nalazi kod druge stranke, sud će ovu stranku pozvati da podnese ispravu, ostavljajući joj za to određeni rok.

Stranka ne može da uskrati podnošenje isprave, ako se ona sama u parnici pozvala na tu ispravu za dokaz svojih navoda ili ako je riječ o ispravi koju je po zakonu dužna da predala ili pokaže ili ako se isprava s obzirom na njenu sadržinu smatra zajedničkom za obje stranke.

U pogledu prava stranke da uskrati podnošenje drugih isprava shodno će se primjenjivati odredbe čl. 233 i 234 ovog zakona.

Kad stranka koja je pozvana da podnese ispravu poriče da se isprava kod nje nalazi, sud može radi utvrđivanja ove činjenice da izvodi dokaze.

Sud će, s obzirom na sve okolnosti, po svom uvjerenju cijeniti od kakvog je značaja što stranka koja drži ispravu neće da postupi po rješenju suda kojim joj se nalaže da podnese ispravu ili protivno uvjerenju suda poriče da se isprava kod nje nalazi.

Protiv odluke suda iz stava 1 ovog člana nije dozvoljena posebna žalba.

Član 230

Sud može, na predlog stranke, narediti trećem licu da podnese ispravu koja služi kao dokaz za utvrđivanje neke odlučne činjenice. Treće lice može da uskrati podnošenje isprave shodno odredbama čl. 233 i 234 ovog zakona.

Prije nego što doneše odluku kojom trećem licu nalaže da podnese ispravu, sud će pozvati treće lice da se o tome izjasni.

Kad treće lice osporava svoju dužnost da podnese ispravu koja se kod njega nalazi, sud će odlučiti da li je treće lice dužno da podnese ispravu.

Kad treće lice poriče da se isprava nalazi kod njega, sud može radi utvrđivanja ove činjenice da izvodi dokaze.

Pravosnaûno rjeœenje o duûnosti trećeg lica da podnese ispravu moûe se izvröiti preko nadleûnog suda po pravilima izvrönog postupka.

Treće lice ima pravo na naknadu troökova koje je imalo u vezi sa podnoœenjem isprava. Odredbe člana 242 ovog zakona shodno će se primjenjivati i u ovom slučaju.

SVJEDOCI

Član 231

Svako lice koje se poziva kao svjedok duûno je da se odazove pozivu, a ako ovim zakonom nije drukčije određeno, duûno je i da svjedoči.

Kao svjedoci mogu se sasluöati samo lica koja su sposobna da daju obavjeœtenja o činjenicama koje se dokazuju.

Dijete se moûe sasluöati kao svjedok, ako sud na osnovu nalaza nadleûnog organa ili stručnog lica ocijeni da je sposobno da svjedoči.

Član 232

Ne moûe se sasluöati kao svjedok lice koje bi svojim iskazom povrijedilo duûnost čuvanja drûavne, sluûbene ili vojne tajne, dok ga nadleûni organ ne osloboodi od te duûnosti.

Član 233

Svjedok moûe da uskrati svjedočenje:

- 1) o onome öto mu je stranka kao svom punomoćniku povjerila;
- 2) o onome o čemu se stranka ili drugo lice svjedoku kao vjerskom ispovjedniku ispovijedilo;
- 3) o činjenicama koje je svjedok saznao kao advokat, ljekar ili u vröenju nekog drugog poziva ili neke druge djelatnosti, ako postoji obaveza da se kao tajna čuva ono öto se saznalo u vröenju tog poziva ili djelatnosti.

Sud će da upozori ova lica da mogu uskratiti davanje iskaza.

Član 234

Svjedok moûe uskratiti odgovor na pojedina pitanja, ako za to postoje vaûni razlozi, a naročito ako bi svojim odgovorom na ta pitanja izloûio teôkoj sramoti, znatnoj imovinskoj öteti ili krivičnom gonjenju sebe ili svoje srodnike po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno, svog bračnog, odnosno vanbračnog druga ili srodnike po tazbini do drugog stepena zaključno i onda kad je brak prestao, kao i svog staraoca ili staranika, usvojioца ili usvojenika.

Sud će da upozori svjedoka da moûe uskratiti davanje odgovora na postavljeno pitanje.

Član 235

Svjedok ne moûe zbog opasnosti od kakve imovinske ötete da uskrati svjedočenje o pravnim poslovima pri kojima je bio prisutan kao pozvani svjedok, o radnjama koje je u pogledu spornog odnosa preuzeo kao pravni prethodnik ili zastupnik jedne od stranaka, o činjenicama koje se tiču imovinskih odnosa uslovjenih porodičnom ili bračnom vezom, o činjenicama koje se tiču rođenja, sklapanja braka ili smrti, kao i kad je na osnovu posebnih propisa duûan da podnese prijavu ili da da izjavu.

Član 236

Opravdanost razloga za uskraćivanje svjedočenja ili odgovora na pojedina pitanja ocjenjuje sud pred kojim svjedok treba da svjedoči. Ako je potrebno prethodno će se o tome sasluöati stranke.

Protiv rjeœenja suda iz stava 1 ovog člana stranke nemaju pravo na posebnu ûalbu, a svjedok moûe ovo rjeœenje pobijati u ûalbi protiv rjeœenja o novčanoj kazni ili o zatvoru zbog toga öto je uskratio svjedočenje ili odgovor na pojedino pitanje (član 181 stav 2).

Član 237

Stranka koja predlaûe da se određeno lice sasluöa kao svjedok mora prethodno da naznači o čemu ono treba da svjedoči i da navede njegovo ime i prezime, zanimanje i boraviće.

Član 238

Pozivanje svjedoka vröi se dostavljanjem pisanog poziva u kome se navodi prezime, ime, zanimanje pozvanog, vrijeme i mjesto dolaska, predmet po kome se poziva i nazna enje da se poziva kao svjedok. U pozivu će se svjedok upozoriti na posljedice neopravdanog izostanka (član 181) i na pravo na naknadu troökova (član 242).

Pozivanje kao svjedoka maloljetnog lica, koje nije navrilo 16 godina ūivota, vrói se preko roditelja, odnosno zakonskog zastupnika.

Svjedoci koji se zbog starosti, bolesti ili teókih tjelesnih mana ne mogu odazvati pozivu sasluoáce se u svom stanu, odnosno prostorijama u kojima borave.

Član 239

Svjedoci se sasluoáavaju pojedinačno i bez prisustva svjedoka koji će se kasnije sasluoáavati. Svjedok je duúan da odgovore daje usmeno.

Svjedok će se prethodno opomenuti da je duúan da govori istinu i da ne smije niota prećutati, a zatim će se upozoriti na posljedice davanja laúnog iskaza.

Zatim će se svjedok pitati za ime i prezime, ime oca, zanimanje, boravióte, mjesto rođenja, godine starosti i njegov odnos sa strankama.

Član 240

Poslije opótih pitanja svjedok se poziva da iznese sve öto mu je poznato o činjenicama o kojima treba da svjedoči, a zatim mu se mogu postavljati pitanja radi provjeravanja, dopune ili razjaönjenja. Nije dozvoljeno postavljati pitanja u kojima je već sadrúano kako bi trebalo odgovoriti.

Svjedok će se uvijek pitati otkud mu je poznato ono o čemu svjedoči.

Svjedoci se mogu suočiti ako se njihovi iskazi ne slaûu u pogledu vaûnih činjenica. Suočeni će se o svakoj okolnosti o kojoj se ne slaûu ponaosob sasluoati i njihov odgovor unijeće se u zapisnik.

Član 241

Svjedok koji ne zna jezik na kome se vodi postupak sasluoáce se preko tumača.

Ako je svjedok gluv, postavljače mu se pitanja pisano, a ako je nijem, pozvaće se da pisano odgovara. Ako se sasluoanje ne moûe izvröiti na ovaj način, pozvaće se kao tumač lice koje se sa svjedokom moûe sporazumjeti.

Sud će tumača da upozori na duûnost vjernog prenoöenja pitanja koja se svjedoku postavljaju i izjava koje svjedok bude davao.

Član 242

Svjedok ima pravo na naknadu putnih troökova i troökova za ishranu i prenoćiöte, kao i na naknadu izgubljene zarade.

Svjedok treba da zahtijeva naknadu odmah po sasluoanju, inače gubi pravo na nju. Sud je duúan da na ovo upozori svjedoka.

U rjeöenju kojim se odmjeravaju troökovi svjedoka sud će da odredi da se određeni iznos isplati iz poloûenog predujma, a ako predujam nije poloûen, naloûiće stranci da određeni iznos plati svjedoku u roku od osam dana. éalba protiv ovog rjeöenja ne zadrûava izvröenje rjeöenja.

VJEÄTACI

Član 243

Sud će izvesti dokazivanje vjeötačnjem kad je radi utvrđivanja ili razjaönjenja neke činjenice potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaûe.

Član 244

Stranka koja predlaûe vjeötačenje duûna je u predlogu naznačiti predmet i obim vjeötačenja i predloûiti lice sa liste stalnih sudskeh vjeötaka koje će da izvrói vjeötačenje.

Protivna strana će se izjasniti o predloûenom vjeötačenju.

Ako stranke ne postignu sporazum o licu koje će biti određeno za vjeötaka i o predmetu i obimu vjeötačenja, odluku o tome će donijeti sud.

Sud moûe, nezavisno od sporazuma stranaka, odrediti drugog vjeötaka, ako ocijeni da sloûenost vjeötačenja to zahtijeva.

Član 245

Vjeötačenje vrói jedan vjeötak, a kad sud ocijeni da je vjeötačenje sloûeno, moûe odrediti viõe vjeötaka.

Vjeötaci se određuju prvenstveno iz reda stalnih sudskeh vjeötaka za određenu vrstu vjeötačenja.

Sloûenija vjeötaæenja se mogu povjeriti i struænoj ustanovi (bolnici, hemijskoj laboratoriji, fakultetu i sl.).

Ako postoje specijalizovane ustanove za odreæene vrste vjeötaæenja (vjeötaæenje laûnog novca, rukopisa, daktiloskopsko vjeötaæenje i sl.), takva vjeötaæenja æe se povjeriti prvenstveno tim ustanovama.

Član 246

Vjeötaci su duûni da se odazovu pozivu suda i da iznesu svoj nalaz i miöljenje.

Sud æe vjeötaka, na njegov zahtjev, oslobođiti duûnosti vjeötaæenja iz razloga iz kojih svjedok moûe uskratiti svjedoæenje ili odgovor na pojedino pitanje.

Sud moûe vjeötaka, na njegov zahtjev, da osloodi duûnosti vjeötaæenja i iz drugih opravdanih razloga. Osloboðenje od duûnosti vjeötaæenja moûe traûiti i ovlaæeno lice organa ili organizacije u kojoj je vjeotak zaposlen.

Član 247

Vjeotak moûe biti izuzet iz istih razloga iz kojih moûe biti izuzet sudija, ali se za vjeötaka izuzetno moûe uzeti i lice koje je veæ bilo sasluoæano kao svjedok.

Stranka moûe da podnese zahtjev za izuzeæe vjeötaka ñim sazna da postoji razlog za izuzeæe, a najkasnije prije poæetka izvoæenja dokaza vjeötaæenjem.

U zahtjevu za izuzeæe vjeötaka stranka je duûna da navede okolnosti na kojima zasniva svoj zahtjev za izuzeæe.

O zahtjevu za izuzeæe odluæuje sud.

Protiv rjeæenja kojim se usvaja zahtjev za izuzeæe nije dozvoljena ûalba, a protiv rjeæenja kojim se zahtjev odbija nije dozvoljena posebna ûalba.

Ako je stranka saznala za razlog izuzeæa poslije izvrœenog vjeötaæenja i prigovara vjeötaæenju iz tog razloga, sud æe postupiti kao da je zahtjev za izuzeæe stavljen prije izvrœenog vjeötaæenja.

Član 248

Vjeotak ima pravo na naknadu putnih troökova i troökova za ishranu i prenoæioæe, na naknadu izgubljene zarade i troökova vjeötaæenja, kao i pravo na nagradu za izvrœeno vjeötaæenje.

U pogledu naknade troökova i nagrade vjeötaka shodno æe se primjenjivati odredbe člana 242 st. 2 i 3 ovog zakona.

Član 249

Izvoæenje dokaza vjeötaæenjem odreæuje sud rjeæenjem koje sadrûi: ime i prezime, zanimanje vjeötaka, predmet spora, obim i predmet vjeötaæenja i rok za pisano podnoæenje nalaza i miöljenja.

Član 250

Vjeotak se uvijek poziva na roæiæe za glavnu raspravu.

Prepis rjeæenja iz člana 249 ovog zakona dostavlja se vjeötaku zajedno sa pozivom na roæiæe za glavnu raspravu.

U pozivu æe sud da upozori vjeötaka da svoje miöljenje mora iznijeti savjesno i u skladu sa pravilima nauke i vjeætine i upozoriti ga o posljedicama nedostavljanja nalaza i miöljenja u ostavljenom roku, odnosno neopravdanog izostanka sa roæiæa i pravu na nagradu i naknadu troökova.

Član 251

Vjeotak svoj pisani nalaz i miöljenje uvijek dostavlja sudi prije rasprave, ako sud ne odredi drukæije.

Vjeotak mora uvijek obrazloæuti svoje miöljenje.

Član 252

Ako vjeotak ne dostavi nalaz i miöljenje u ostavljenom roku, sud æe, nakon proteka roka koji strankama ostavi da se o tome pisano izjasne, odrediti drugog vjeotaka.

Ako vjeotak dostavi nalaz i miöljenje koji su nejasni, nepotpuni ili protivurjeæni sami sebi ili izvedenim okolnostima, sud æe da pozove vjeotaka da ih dopuni, odnosno ispravi i odredi rok za ponovno dostavljanje nalaza i miöljenja.

Ako vjeotak ni po pozivu suda ne dostavi potpun i razumljiv nalaz i miöljenje, sud æe, uz prethodno izjaæenje stranaka, da odredi drugog vjeotaka.

Član 253

Sud dostavlja strankama pisani nalaz i miöljenje najmanje osam dana prije roæiæa za glavnu raspravu.

Član 254

Ročiote za glavnu raspravu će se odrūati i ako vjeotak ne pristupi na glavnu raspravu.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, sud moće, na predlog stranke, odloüiti raspravu i zakazati novo ročiote na koje će ponovo pozvati vjeotaka, ako utvrdi da je njegovo prisustvo na raspravi neophodno radi razjaönjenja ili dopune nalaza i miöljenja.

Član 255

Sud će vjeotaku dopustiti da razmatra spise, kao i da postavlja pitanja strankama i drugim učesnicima u vezi predmeta vjeotačenja.

Član 256

Ako je određeno viće vjeotaka, oni mogu podnijeti zajednički nalaz i miöljenje kad se u nalazu i miöljenju slaûu. Ako se u nalazu i miöljenju ne slaûu, svaki vjeotak posebno iznosi svoj nalaz i miöljenje.

Ako se podaci vjeotaka u njihovom nalazu bitno razilaze ili ako je njihov nalaz nejasan, nepotpun ili u protivrječnosti sam sa sobom ili sa izviđenim okolnostima, a ti se nedostaci ne mogu otkloniti ponovnim sasluoanjem vjeotaka, obnoviće se vjeotačenje sa istim ili drugim vjeotacima.

Ako u miöljenju viće vjeotaka ima protivrječnosti ili nedostataka ili se pojavi osnovana sumnja u pravilnost datog miöljenja, a ti se nedostaci ili sumnja ne mogu otkloniti ponovnim sasluoanjem vjeotaka, zatraûice se miöljenje drugih vjeotaka.

Član 257

Protiv rjeoenja suda iz čl. 249 i 252 ovog zakona nije dopuötena ualba.

Član 258

Na izvođenje dokaza vjeotačenjem shodno se primjenjuju odredbe o sasluoanju svjedoka, ako odredbama ovog zakona nije drukcije određeno.

Član 259

Odredbe o vjeotačenju shodno se primjenjuju i na sudske tumače.

SASLUÄANJE STRANAKA

Član 260

Na predlog stranke, sud moće odrediti izvođenje dokaza sasluoanjem stranaka.

Član 261

Ako se sud uvjeri da stranci, odnosno licu koje treba sasluoati kao stranku nijesu poznate sporne činjenice ili ako sasluoanje te stranke nije moguće, moće da odluči da se sasluoa samo druga stranka.

Sud će odlučiti da se sasluoa samo jedna stranka i ako druga stranka uskrati davanje iskaza ili se ne odazove pozivu suda.

Član 262

Za stranku koja nema parničnu sposobnost sasluoäce se njen zakonski zastupnik. Sud moće odlučiti da se sasluoa i sama stranka, ako je njen sasluoanje moguće.

Za pravno lice sasluoäce se lice koje je zakonom ili opötim aktom pravnog lica određeno da je zastupa.

Ako kao stranka u sporu učestvuje na jednoj strani viće lica, sud će odlučiti da li će se sasluoati sva lica ili samo neka od njih.

Član 263

Poziv na ročiote dostaviće se punomoćniku stranke, koji je duûan da o tome obavijesti stranku, odnosno, ako stranka nema punomoćnika, lično stranci ili licu koje će se za stranku sasluoati.

U pozivu će se naznačiti da će se na ročiotu izvoditi dokaz sasluoanjem stranaka i da stranka koja dođe na ročiote moće biti sasluoana u odsutnosti druge stranke.

Član 264

Ne mogu se primijeniti nikakve prinudne mjere prema stranci koja se nije odazvala pozivu suda radi sasluoanja, niti se stranka moe prinudit na davanje iskaza.

Član 265

Odredbe o izvođenju dokaza sasluoavanjem svjedoka primjenjivaće se i pri izvođenju dokaza sasluoanjem stranaka, ako za sasluoanje stranaka nije öto drugo propisano.

GLAVA DVADESETA

OBEZBJEĐENJE DOKAZA

Član 266

Ako postoji opravdana bojazan da neki dokaz neće moći da se izvede ili će njegovo kasnije izvođenje biti oteuano, moe se u toku kao i prije pokretanja parnice predloüiti da se ovaj dokaz izvede.

Obezbeđenje dokaza se moe traüiti prije i u toku postupka po predlogu za ponavljanje postupka.

Član 267

Ako je predlog za obezbjeđenje dokaza stavljen u toku parničnog postupka, za postupanje je nadleuan sud pred kojim je postupak u toku.

Kad se traüi obezbjeđenje dokaza prije pokretanja postupka, kao i u hitnim slučajevima ako je postupak već u toku, nadleuan je sud prvog stepena na čijem se području nalaze stvari koje treba razgledati, odnosno sud na čijem području boravi lice koje treba sasluoati.

Član 268

U podnesku kojim traüi obezbjeđenje dokaza predlagač je duuan da navede činjenice koje se imaju dokazati, dokaze koje treba izvesti i razloge zbog kojih smatra da se kasnije dokaz neće moći izvesti ili da će njegovo izvođenje biti oteuano. U podnesku treba navesti ime i prezime protivnika, osim ako iz okolnosti proističe da on nije poznat.

Član 269

Podnesak u kome je stavljen predlog za obezbjeđenje dokaza dostaviće se protivniku, ako je poznat. Ako postoji opasnost zbog odlaganja, sud će o predlogu odlučiti i bez prethodnog izjaönjavanja protivnika.

U rjeoenju kojim se usvaja predlog sud će da odredi ročioće za izvođenje dokaza, naveoće činjenice o kojima će se izvoditi dokazi, kao i dokaze koji će se izvesti.

Ako protivniku nije ranije bio dostavljen podnesak u kome je stavljen predlog za obezbjeđenje dokaza, on će mu se dostaviti zajedno sa rjeenjem suda kojim se usvaja predlog za obezbjeđenje dokaza.

Protivniku koji je nepoznat ili je nepoznato njegovo boraviće sud moe radi ucestvovanja na ročiotu za izvođenje dokaza postaviti privremenog zastupnika (član 82). O tom postavljanju nije potrebno izdati oglas.

Sud moe u hitnim slučajevima odrediti da izvođenje dokaza započne i prije nego öto se rjeenje kojim se usvaja predlog za obezbjeđenje dokaza dostavi protivniku.

Protiv rjeenja suda kojim se usvaja predlog za obezbjeđenje dokaza, kao i protiv rjeenja kojim se odlučuje da izvođenje dokaza započne prije nego öto se rjeenje dostavi protivniku nije dozvoljena úalba.

Član 270

Ako su dokazi izvedeni prije nego öto je postupak pokrenut, zapisnik o izvođenju dokaza čuva se kod suda pred kojim su dokazi izvedeni.

Ako je postupak u toku, a obezbjeđenje dokaza nije izveo sud koji vodi postupak, zapisnik će se dostaviti tom sudu.

GLAVA DVADESET PRVA

PRIPREMANJE GLAVNE RASPRAVE

OPÄTE ODREDBE

Član 271

Sud odmah nakon prijema tuube počinje pripreme za glavnu raspravu.

Ove pripreme obuhvataju prethodno ispitivanje tuûbe, dostavljanje tuûbe tuûenom na obavezni odgovor, odrûavanje pripremnog ročiôta i zakazivanje glavne rasprave.

U toku pripremanja glavne rasprave stranke mogu upućivati podneske u kojima će navesti činjenice i dokaze čije izvođenje namjeravaju da predloûe.

Član 272

U toku priprema za glavnu raspravu do ročiôta za glavnu raspravu, sud odlučuje o:

- 1) stupanju prethodnika u parnicu;
- 2) učeôcu umjeôa a;
- 3) obezbjeđenju dokaza;
- 4) preinačenju tuûbe;
- 5) povlačenju tuûbe;
- 6) prekidu postupka;
- 7) privremenim mjerama obezbjeđenja;
- 8) spajanju i razdvajajanju parnica;
- 9) određivanju ili produženju sudskeih rokova;
- 10) zakazivanju ili odlaganju ročiôta;
- 11) povraćaju u preda enje stanje;
- 12) oslobađanju stranke od plaćanja troökova postupka;
- 13) obezbjeđenju parničnih troökova;
- 14) polaganju predujma za troökove pojedinih parničnih radnji;
- 15) određivanju vjeotaka;
- 16) postavljanju privremenog zastupnika;
- 17) dostavljanju sudskeh pismena;
- 18) mjerama za ispravljanje podnesaka;
- 19) urednosti punomoćja;
- 20) svim pitanjima koja se odnose na upravljanje postupkom.

Protiv odluka donijetih u toku pripremanja glavne rasprave, a odnose se na upravljanje postupkom, ualba nije dozvoljena.

Član 273

Sud može u toku pripremanja glavne rasprave donijeti presudu na osnovu priznanja, presudu na osnovu odricanja i presudu zbog propu tanja i primiti na zapisnik poravnanje stranaka.

PRETHODNO ISPITIVANJE TU BE

Član 274

Po prethodnom ispitivanju tuûbe sud donosi rje enja iz člana 272 ovog zakona, ako nije riječ o pitanjima o kojima se po prirodi stvari ili po odredbama ovog zakona odluka može donijeti tek u daljem toku postupka.

Član 275

Kad utvrdi da je tuûba nerazumljiva ili nepotpuna ili da postoje nedostaci koji se tiču sposobnosti tuûiocu ili tuûenog da budu stranke u parnici ili nedostaci u pogledu zakonskog zastupanja stranke ili nedostaci koji se odnose na ovla enje zastupnika da pokrene parnicu kad je takvo ovla enje potrebno, sud će radi otklanjanja ovih nedostataka preduzeti potrebne mjere predviđene u ovom zakonu (čl. 81 i 106).

Član 276

Nakon prethodnog ispitivanja tuûbe sud donosi rje enje kojim se tuûba odbacuje, ako utvrdi:

- 1) da rje enje o tuûbenom zahtjevu ne spada u sudske nadle nost;
- 2) da su stranke ugovorile arbitra u;
- 3) da je tuûba podnesena neblagovremeno, ako je posebnim propisima određen rok za podnošenje tuûbe;
- 4) da o istom zahtjevu već te e parnica;

- 5) da je stvar pravosnaûno presuđena;
- 6) da je o predmetu spora zaključeno sudske poravnane, da se tuûilac pred sudom odrekao tuûbenog zahtjeva, da ne postoji pravni interes tuûioca za podnojenje tuûbe za utvrđenje i da tuûilac u roku koji je sud odredio nije otklonio nedostatke iz čl. 81 i 106 ovog zakona;
- 7) da se stranka prije pokretanja spora pred sudom nije, u skladu sa obavezom propisanom posebnim zakonom, obratila nadleûnom organu radi vanskudskog rjeoavanja spora.

Sud donosi rjeoanje kojim se oglaôava nenađeûnim i predmet ustupa drugom sudu, ako utvrdi da nije stvarno ili mjesno nadleûan da rjeoava o tuûbenom zahtjevu.

Član 277

Ako smatra da nema dovoljno osnova za donojenje odluke o nekom pitanju koje se postavilo u toku prethodnog ispitivanja tuûbe, sud će da ostavi da o ovom pitanju doneše odluku po prijemu odgovora na tuûbu ili na pripremnom ročiötu, odnosno na ročiötu za glavnu raspravu, ako pripremno ročiote nije odrûano.

ODGOVOR NA TUéBU

Član 278

Tuûba sa prilozima dostavlja se tuûenom na odgovor u roku od 30 dana od dana prijema uredne i potpune tuûbe u sudu.

Član 279

Nakon prijema tuûbe sa prilozima tuûeni je duûan, najkasnije u roku od 30 dana, da dostavi sudu pisani odgovor na tuûbu.

Prilikom dostavljanja tuûbe tuûenom sud će poučiti tuûenog o obavezi iz stava 1 ovog člana, o tome öta treba da sadrûi odgovor na tuûbu i obavijestiti ga o posljedicama nedostavljanja odgovora na tuûbu u određenom roku.

Član 280

U odgovoru na tuûbu tuûeni će istaći moguće procesne prigovore i izjasniti se da li priznaje ili osporava postavljeni tuûbeni zahtjev i navesti druge podatke koje mora imati svaki drugi podnesak (član 103).

Ako tuûeni osporava tuûbeni zahtjev, odgovor na tuûbu mora sadrûati i činjenice na kojima tuûeni zasniva svoje navode i dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Član 281

Kad utvrdi da je odgovor na tuûbu nerazumljiv ili nepotpun sud će radi otklanjanja tih nedostataka postupiti u skladu sa odredbom člana 106 ovog zakona.

Član 282

Kad, po prijemu odgovora na tuûbu, sud utvrdi da među strankama nije sporno činjenično stanje i da ne postoje druge smetnje za donojenje odluke moûe bez zakazivanja ročiota donijeti odluku o sporu.

Član 283

Ako sud, po prijemu odgovora na tuûbu, utvrdi da iz činjenica navedenih u tuûbi ne proizilazi osnovanost tuûbenog zahtjeva, donijet će odluku kojom se tuûbeni zahtjev odbija.

Tuûbeni zahtjev je, u smislu stava 1 ovog člana, neosnovan ako je očigledno protivan činjenicama navedenim u tuûbi ili ako su činjenice na kojima se zasniva tuûbeni zahtjev očigledno u suprotnosti sa dokazima koje je sam tuûilac predloûio ili sa činjenicama koje su opötepozname.

Član 283a

Sud moûe odlučiti o sporu na osnovu podnesaka i priloûenih dokaza bez glavne rasprave, ako se stranke u pisanoj formi o tome saglase.

Član 283b

Ako je sudu podnesen veći broj tuûbi u kojima se tuûbeni zahtjevi zasnivaju na jednakom ili sličnom činjeničnom stanju i istom pravnom osnovu, sud moûe nakon prijema odgovora na tuûbe na osnovu jedne tuûbe sprovesti postupak, a sa ostalim postupcima zastati do pravosnaûnosti presude donesene po tuûbi na osnovu koje je postupak sproveden.

Nakon pravosnaûnosti presude iz stava 1 ovog člana, sud će u postupcima sa kojima je zastao odlučiti kao u toj pravosnaûnoj presudi.

Stranka koja je imala mogućnost da učestvuje u postupku iz stava 1 ovog člana, u postupcima sa kojima se zastalo ne moûe osporavati činjenično stanje koje je utvrđio, odnosno pravne stavove koje je zauzeo sud u postupku iz stava 1 ovog člana.

Postupak iz stava 1 ovog člana je hitan.

PRIPREMNO ROČIËTE

Član 284

Nakon prijema odgovora na tuûbu sud će da zakaûe pripremno ročiôte.

Ako tuûeni nije dostavio odgovor na tuûbu, a nema uslova za donoënje presude zbog propuôtanja, sud će zakazati pripremno ročiôte nakon proteka roka za podnoënje odgovora na tuûbu.

Pripremno ročiôte odrûaće se, po pravilu, najkasnije u roku od 30 dana od dana kada tuûeni dostavi pisani odgovor na tuûbu.

Član 285

Odrûavanje pripremnog ročiôta je obavezno, osim u slučajevima u kojima sud, nakon prijema tuûbe i odgovora na tuûbu, utvrdi da među strankama nema spornih činjenica (član 282) ili da zbog jednostavnosti spora odrûavanje pripremnog ročiôta nije potrebno.

Član 286

U pozivu za pripremno ročiôte sud će da obavijesti stranke o posljedicama izostanka s pripremnog ročiôta, kao i o tome da su duûne, najkasnije na pripremnom ročiôtu, da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i da predloûe sve dokaze koje ûele izvesti u toku postupka, te da na ročiôte donešu sve isprave i predmete koje ûele upotrijebiti kao dokaz.

Poziv za pripremno ročiôte dostavlja se strankama najkasnije osam dana prije ročiôta.

Član 287

Pripremno ročiôte počinje tako öto tuûilac saûeto izlaûe tuûbu, a zatim tuûeni saûeto izlaûe odgovor na tuûbu.

Kad je potrebno, sud će zatraûiti od stranaka razjaönjenje u vezi s njihovim navodima ili predlozima.

Član 288

Nakon izlaganja tuûbe i odgovora na tuûbu raspravljaće se o pitanjima koja se odnose na smetnje za dalji tok postupka. O tim se pitanjima mogu na pripremnom ročiôtu izvoditi dokazi kad je to potrebno.

Sud će, po prigovoru stranke ili po sluûbenoj duûnosti, odlučivati o pitanjima iz člana 276 ovog zakona, ako odredbama ovog zakona nije drukcije određeno.

Ako sud ne prihvati prigovor da postoji koja od smetnji za vođenje postupka, odluku o prigovoru donijeće zajedno s odlukom o glavnoj stvari, osim o prigovoru mjesne nadleûnosti.

Protiv odluke iz stava 3 ovog člana nije dozvoljena posebna ûalba.

Član 288a

Sud će postavljanjem pitanja i na drugi svrshodan način nastojati da se tokom pripremnog ročiôta iznesu sve odlučne činjenice, da se dopune nepotpuni navodi stranaka o vaûnim činjenicama, da se navedu ili dopune dokazna sredstva koja se odnose na navode stranaka i daju sva razjaönjenja potrebna za utvrđivanje činjeničnog stanja vaûnog za odlučivanje.

Član 289

U daljem toku pripremnog ročiôta raspravljaće se o predlozima stranaka i činjeničnim navodima kojima stranke obrazlaûu svoje predloge.

Član 290

Sud će prema rezultatima raspravljanja na pripremnom ročiôtu odlučiti o čemu će se raspravljati i koji će se dokazi izvesti na glavnoj raspravi.

Predloge koje ne smatra bitnim za donoënje odluke sud će odbiti i u rjeënju naznačiti razlog odbijanja.

Protiv rjeënja iz stava 2 ovog člana nije dozvoljena posebna ûalba.

Sud nije u daljem toku parnice vezan za svoja ranija rješenja iz ovog člana.

Član 291

Ako sud, na predlog stranke, odredi vještačenje, kao i da vještak treba da dostavi pisani nalaz i mišljenje, odrediće rok u kome vještak treba da postupi.

Pri određivanju ovog roka sud će voditi računa o tome da pisani nalaz i mišljenje sud mora dostaviti strankama najkasnije osam dana prije održavanja ročiota za glavnu raspravu.

Član 292

Ako pred istim sudom teče više parnice između istih lica ili u kojima je isto lice protivnik raznih tužilaca ili raznih tuženih, sud može rješenjem spojiti sve te parnice radi zajedničkog raspravljanja, ako bi se time ubrzalo raspravljanje ili smanjili troškovi. Za sve spojene parnice sud će donijeti zajedničku presudu.

Sud može odrediti da se odvojeno raspravlja o pojedinim zahtjevima iz iste tužbe i nakon završetka odvojenog raspravljanja donijeti posebne odluke o tim zahtjevima.

Rješenja iz st. 1 i 2 ovog člana mogu se, po pravilu, donijeti najkasnije na pripremnom ročištu ili do početka glavne rasprave, ako pripremno ročište nije održano.

Protiv ovih rješenja uvalba nije dozvoljena.

Član 293

Ako na pripremno ročište ne dođe tužilac, a bio je uredno obaviješten, smatraće se da je tužba povučena, osim ako tuženi ne traži da se ročište održi.

Ako na pripremno ročište ne dođe uredno obaviješten tuženi, raspravljaće se sa tužiocem.

Član 294

Na pripremnom ročištu sud ima u pogledu upravljanja postupkom sva ovlašćenja koja ima i na glavnoj raspravi.

ZAKAZIVANJE ROČIŠTA ZA GLAVNU RASPRAVU

Član 295

Na pripremnom ročištu sud će rješenjem odrediti: dan i čas održavanja glavne rasprave, pitanja o kojima će se raspravljati, dokaze koji će se izvesti i lica koja će biti pozvana na glavnu raspravu.

Glavna rasprava će se, po pravilu, održati najkasnije u roku od 60 dana od dana održavanja pripremnog ročišta.

Sud može odrediti da se glavna rasprava održi odmah nakon pripremnog ročišta.

Ako sud procijeni da će glavna rasprava trajati duže od jednog dana, ročište će biti zakazano za onoliko dana uzastopno koliko je neophodno da se rasprava održi u kontinuitetu.

Član 296

Sa sadržajem rješenja iz člana 295 stav 1 ovog zakona upoznaće se stranke prisutne na pripremnom ročištu i neće im se dostaviti rješenje, niti poziv za glavnu raspravu.

Sud će upozoriti stranke i na posljedice izostanka sa ročišta za glavnu raspravu.

Član 297

Sud će na ročište za glavnu raspravu pozvati stranke koje nisu bile prisutne na pripremnom ročištu, kao i svjedoči i vještace koje je na pripremnom ročištu odlučio da pozove.

U pozivu za glavnu raspravu sud će da upozori pozvane o posljedicama izostanka sa ročišta.

Stranci koja nije bila prisutna na pripremnom ročištu, uz poziv za glavnu raspravu, dostavlja se ovjeren prepis zapisnika.

GLAVA DVADESET DRUGA

GLAVNA RASPRAVA

TOK GLAVNE RASPRAVE

Član 298

Sudija otvara glavnu raspravu i objavljuje predmet raspravljanja.

Nakon toga, sudija utvrđuje jesu li doöla sva pozvana lica, pa ako nijesu provjerava jesu li odustna lica uredno pozvana i imaju li opravdan razlog za izostanak.

Ako sa ročiöta za glavnu raspravu izostane tuûilac ili ako na ročiöte za glavnu raspravu ne dođe tuûeni, a uredno su pozvani, rasprava će se odrûati sa prisutnom strankom.

Ako sa ročiöta za glavnu raspravu neopravdano izostanu obje stranke, a uredno su pozvane, ili ako dođu na ročiöte ali se ne upuste u raspravljanje, ili se udalje sa ročiöta, smatraće se da je tuûilac povukao tuûbu.

Član 299

Sud će, po prigovoru stranke ili po sluûbenoj duûnosti, najprije da odluči o pitanjima iz člana 276 ovog zakona, ako odredbama ovog zakona nije drukcije predviđeno.

Ako sud ne usvoji prigovor iz stava 1 ovog člana, bez obzira da li je o njemu raspravljanje odvojeno od glavne stvari ili zajedno s njom, odluku o prigovoru donijeće zajedno s odlukom o glavnoj stvari.

Protiv rjeöenja kojim se odbijaju prigovori stranaka iz stava 1 ovog člana nije dozvoljena posebna ûalba.

Član 300

Ako nije prethodno odrûano pripremno ročiöte, prvo ročiöte za glavnu raspravu počinje saûetim izlaganjem tuûbe, a poslije toga tuûeni saûeto odgovara na navode tuûbe.

U daljem toku rasprave sud rjeöenjem određuje koji će se dokazi izvesti na glavnoj raspravi.

Predloûene dokaze, koje ne smatra vaûnim za odluku, sud će da odbije i u rjeöenju da naznaç razlog odbijanja.

Protiv rjeöenja kojim se određuje ili odbija izvoðenje dokaza nije dozvoljena posebna ûalba.

Sud nije u daljem toku parnice vezan za svoje ranije rjeöenje o izvoðenju dokaza.

Član 301

Ako je odrûano pripremno ročiöte, na glavnoj raspravi izvode se dokazi čije je izvoðenje određeno rjeöenjem suda na tom ročiötu.

Član 302

Postupak na glavnoj raspravi odvija se usmeno, a dokazi se izvode neposredno pred sudom, ako nije drukcije predviđeno ovim zakonom.

Član 303

Stranke mogu u toku glavne rasprave da iznose nove činjenice i da predlaûu nove dokaze samo ako uçine vjerovatnim da ih bez svoje krivice nijesu bile u mogućnosti iznijeti, odnosno predoûiti na pripremnom ročiötu, odnosno na prvom ročiötu za glavnu raspravu ako pripremno ročiöte nije odrûano.

Nove činjenice i nove dokaze koje su stranke iznijele, odnosno predloûile protivno odredbi stava 1 ovog člana, sud neće uzeti u obzir.

Član 304

Stranka i njen zastupnik ili punomoćnik mogu po odobrenju suda neposredno postavljati pitanja protivnoj stranci, svjedocima i vjeötacima.

Sud će da zabrani stranci postavljanje određenog pitanja ili će da zabrani odgovor na postavljeno pitanje, ako je već u pitanju sadrûano kako na njega treba odgovoriti ili ako se pitanje ne odnosi na predmet.

Na zahtjev stranke u zapisnik će se unijeti pitanje koje je sud odbio, kao i pitanje na koje je zabranjen odgovor.

Član 305

Sasluöani svjedoci i vjeötaci ostaju u sudnici, ako ih sud, po izjaönjenju stranaka, sasvim ne otpusti ili ne odredi da se privremeno udalje iz sudnice.

Sud moûe odrediti da se sasluöani svjedoci kasnije ponovo pozovu i joö jednom sasluöaju u prisustvu ili odsustvu drugih svjedoka i vjeötaka.

Član 306

Nakon izvoðenja svih dokaza, stranke, poèev od tuûioca, imaju pravo da se obrate sudu zavrönim izlaganjem, kojim se rezimiraju pravni i činjenični aspekti predmeta. Sud moûe dopustiti tuûiocu da se ukratko izjasni na zavrönou izlaganje tuûenog. Ako je tuûiocu dopuôteno da se izjasni na zavrönou izlaganje tuûenog i tuûeni ima pravo da se ukratko izjasni na konaçne navode tuûioca.

Član 307

Nakon öto budu okončane sve faze glavne rasprave i predmet bude spreman za presuđenje, sud će da objavi da je glavna rasprava zaključena.

Sud moûe odlučiti da glavnu raspravu zaključi i kad je ostalo da se pribave izvjesni spisi koji sadrûe dokaze potrebne za odlučivanje ili ako treba sačekati zapisnik o dokazima izvedenim od zamoljenog sudiye, a stranke odustanu od raspravljanja o tim dokazima ili sud smatra da to raspravljanje nije potrebno.

JAVNOST GLAVNE RASPRAVE

Član 308

Glavna rasprava je javna.

Raspravi mogu prisustovati samo punoljetna lica.

Lica koja prisustvuju raspravi ne smiju nositi oruûje ili opasno oruûe.

Odredba stava 3 ovog člana ne odnosi se na čuvare lica koja ucestvuju u postupku.

Član 309

Sud moûe isključiti javnost za cijelu glavnu raspravu ili jedan njen dio, ako to zahtijevaju interesi čuvanja drûavne, sluûbene, poslovne ili lične tajne, interesi javnog reda ili razlozi morala.

Sud moûe isključiti javnost i u slučaju kad se mjerama za odrûavanje reda predviđenim u ovom zakonu ne bi moglo obezbijediti nesmetano odrûavanje rasprave.

Član 310

Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, njihove zakonske zastupnike, punomoćnike i umjeöače.

Sud moûe dozvoliti da glavnoj raspravi na kojoj je javnost isključena prisustvuju pojedina sluûbena lica kao i naučni i javni radnici, ako je to od interesa za njihovu sluûbu, odnosno naučnu ili javnu djelatnost.

U slučaju isključenja javnosti, na zahtjev stranke, sud moûe dozvoliti da raspravi prisustvuju najviœe dva lica koja ona oznaçi.

Sud će upozoriti lica koja prisustvuju raspravi na kojoj je javnost isključena da su duûna da kao tajnu čuvaju sve ono öto su na raspravi saznala i ukazaće im na posljedice odavanja tajne.

Član 311

O isključenju javnosti odlučuje sud rjeoenjem koje mora biti obrazloûeno i javno objavljeno.

Protiv rjeoenja o isključenju javnosti nije dozvoljena posebna ûalba.

Član 312

Odredbe o javnosti na glavnoj raspravi shodno će se primjenjivati i na pripremno ročio, na ročiova van glavne rasprave, kao i na ročio pred zamoljenim sudijom.

RUKOVOĐENJE GLAVNOM RASPRAVOM

Član 313

Sud rukovodi glavnom raspravom, ispituje stranke, izvodi dokaze, daje riječ strankama, njihovim zakonskim zastupnicima i punomoćnicima.

Sud vodi računa da se glavna rasprava odvija u pravom smjeru i na pravilan način bez nepotrebnih odlaganja.

Sud se u toku glavne rasprave brine o odrûavanju reda u sudnici i o dostojanstvu suda.

Sud nije vezan za svoje rjeoenje koje se odnosi na rukovođenje raspravom.

Protiv rjeoenja koje se odnosi na rukovođenje raspravom nije dozvoljena posebna ûalba.

Član 314

Van ročiova za glavnu raspravu sud donosi odluke o pitanjima iz člana 272, kao i odluke iz člana 273 ovog zakona.

Član 315

Sud moûe odloûiti zakazano ročio za glavnu raspravu prije njegovog odrûavanja, ako utvrdi da neće biti ispunjenene zakonske prepostavke za njegovo odrûavanje ili da dokazi čije je izvoðenje određeno neće biti moguće izvesti na tom ročiotu.

Sud je dužan, najkasnije osam dana prije odr avanja ro i ta, da provjeri da li su ispunjeni uslovi iz stava 1 ovog člana.

Kad odloži ro i te, sud će o vremenu odr avanja novog ro i ta odmah da obavijesti sve pozvane.

 lan 316

Sud može, na predlog stranke, da odloži započeto ro i te samo iz sljedećih razloga:

- 1) ako bez krvice stranke koja predla e odlaganje ro i ta nije moguće izvesti neki od dokaza čije je izvo enje određeno, a koji je bitan za pravilno dono enje odluke;
- 2) ako obje stranke predla u odlaganje radi mogućeg mirnog rješavanja spora.

U slučaju iz stava 1 tačka 1 ovog člana, stranka može samo jednom tra iti odlaganje ro i ta, osim ako se sa ponovnim zahtjevom za odlaganje ro i ta saglasi protivna stranka.

U slučaju iz stava 1 tačka 2 ovog člana, sud može odlo iti ro i te više puta, a po zahtjevu jedne stranke, samo ako postoji saglasnost protivne stranke.

Kad se ro i te odloži, sud će prisutnima odmah saopćiti mjesto i vrijeme novog ro i ta. Sud nije dužan o mjestu i vremenu novog ro i ta da obavijesti stranku koja nije bila prisutna na odloženom ro i tu, a bila je uredno obavije ena, osim ako je protivna stranka iznijela nove činjenice ili predložila nove dokaze ( lan 303).

 lan 317

Ako na ro i tu nije moguće izvesti neki od dokaza čije je izvo enje određeno, sud će odlučiti da se ro i te odr i.

 lan 318

Na novom ro i tu zakazanom nakon odlaganja rasprave radnje koje su već provedene ponovo se izvode samo ako sud smatra da je to neophodno za pravilno dono enje presude.

 lan 319

Ro i te za glavnu raspravu se ne može odlo iti na neodređeno vrijeme.

Ro i te za glavnu raspravu se ne može odlo iti na period duži od 30 dana, osim u slučajevima iz čl. 222 i 329 stav 2 ovog zakona.

Kada odloži ro i te, sud je dužan preuzeti sve radnje koje mu stoje na rasporedu, kako bi se do sljedećeg ro i ta otklonili uzroci koji su doveli do odlaganja i na tom ro i tu rasprava mogla zaključiti.

Protiv rje enja suda kojim se odla e ro i te ili rje enja kojim se odbijaju predlozi stanaka za odlaganje ro i ta nije dozvoljena  alba.

 lan 319a

U slučaju da se spisi predmeta, radi odlučivanja po  albi, moraju dostaviti drugostepenom sudu, sud će zastati sa postupkom do odluke drugostepenog suda po  albi.

 lan 320

Ako se započeto ro i te ne može okončati do kraja dana, sud će odrediti nastavak ro i ta za sljedeći radni dan.

 lan 321

Ako se ro i te odloži, novo ro i te odr a e se po mogućnosti pred istim sudijom.

Ako se novo ro i te dr i pred istim sudijom, glavna rasprava će se nastaviti i sudija će ukratko izložiti tok ranijih ro i ta.

Ako se ro i te dr i pred drugim sudijom, glavna rasprava mora početi iznova, ali sudija mo e, pošto se stranke o tome saglase, odlučiti da se ponovo ne saslušavaju svjedoci i vje taci i da se ne vr i novi uvidaj i da se ponovo ne izvodi dokaz saslušanjem stanaka, već da se pro itaju zapisnici o izvođenju ovih dokaza.

Izuzetno od stava 3 ovog člana sudija će odlučiti da se pro itaju iskazi svjedoka i vje taka koji su umrli, duševno oboljeli ili inače nijesu dostupni sudu.

GLAVA DVADESET TREĆA

MIRNO RJE AVANJE SPOROVA

SUDSKO PORAVNANJE

Član 322

Stranke mogu zaključiti poravnjanje o predmetu spora u toku cijelog postupka (sudsko poravnjanje).

Poravnjanje može da se odnosi na cio tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio.

Pred sudom se ne može zaključiti poravnjanje u pogledu zahtjeva kojima stranke ne mogu raspolagati (član 4 stav 3).

Kad sud donese rješenje kojim ne dozvoljava poravnjanje stranaka, zastaje sa postupkom dok ovo rješenje ne postane pravosnažno.

Član 323

Sud će na način koji ne ugrožava njegovu nepristrasnost u toku cijelog postupka nastojati da stranke zaključe poravnjanje.

Član 324

Sudsko poravnjanje se zaključuje, po pravilu, pred sudom prvog stepena.

Ako je sudsko poravnjanje zaključeno nakon donošenja prvostepene presude, sud će donijeti rješenje kojim se utvrđuje da je prvostepena presuda bez pravnog dejstva.

Ako je pred drugostepenim sudom pokrenut postupak po ualbi, prvostepeni sud obavljaće drugostepeni sud o zaključenom sudskom poravnjanju.

Sudsko poravnjanje može se zaključiti i pred drugostepenim sudom kad se pred drugostepenim sudom održava glavna rasprava.

Drugostepeni sud će rješenjem utvrditi da je prvostepena presuda bez pravnog dejstva, ako su stranke zaključile sudsko poravnjanje u toku postupka po ualbi.

Član 325

Sporazum stranaka o poravnjanju unosi se u zapisnik.

Poravnjanje je zaključeno kad stranke poslike pročitanog zapisnika o poravnjanju potpišu zapisnik.

Strankama će se izdati ovjeren prepis zapisnika u koji je uneseno poravnjanje.

Član 326

Prvostepeni sud, po službenoj dužnosti, pazi da li se vodi parnica o predmetu o kome je ranije bilo zaključeno sudsko poravnjanje. Ako utvrdi da se parnica vodi o predmetu o kome je već zaključeno sudsko poravnjanje, odbaciće tužbu.

Član 327

Sudsko poravnjanje može se pobijati samo tužbom.

Ako sudsko poravnjanje bude poništeno, postupak se nastavlja kao da u parnici o tužbenom zahtjevu nije ni bilo zaključeno.

Član 328

Lice koje namjerava da podigne tužbu može preko suda prvog stepena na čijem području protivna strana ima prebivalište da pokuša da postigne poravnjanje.

Sud kome je ovakav predlog upućen pozvaće protivnu stranu i upoznaće je s predlogom o poravnjanju.

Trojčkove ovog postupka snosi podnositelj predloga.

ALTERNATIVNO RJEŠAVANJE SPOROVA

Član 329

Sud je dužan da na pripremnom ročaju, odnosno na prvom ročaju za glavnu raspravu, ako pripremno ročje nije održano, upozna stranke sa mogućnošću rješavanja spora medijacijom ili drugim načinima alternativnog rješavanja spora.

Ako sud u toku postupka ocijeni da bi se spor mogao uspostaviti rješiti medijacijom, preporučiće strankama da spor rješi medijacijom u skladu sa zakonom kojim se uređuje alternativno rješavanje sporova.

Ako smatra da je prema okolnostima konkretnog slučaja to opravdano, sud može rješenjem da uputi stranke na prvi sastanak sa medijatorom radi pokušaja rješavanja spora u postupku medijacije, sve do pravosnažnog okončanja postupka.

Sud je duûan da posebnim rjeoenjem uputi stranke na prvi sastanak sa medijatorom:

- 1) ako je jedna od stranaka Crna Gora, Glavni grad, Prijestonica, odnosno opotina;
- 2) u privrednim sporovima, osim u sporovima sa međunarodnim elementom, u sporovima iz odnosa na koje se primjenjuje statusno (kompanijsko) pravo i u sporovima u kojima je stranka u stečajnom postupku upućena na parnični postupak;
- 3) u drugim slučajevima propisanim posebnim zakonom.

Protiv rjeoenja iz st. 3 i 4 ovog člana nije dopuštena posebna ualba.

Član 330

U slučaju iz člana 329 stav 4 ovog zakona, sud je duûan da rjeenie o upućivanju stranaka na prvi sastanak sa medijatorom donese u roku od 15 dana od dana prijema odgovora na tuûbu ili, ako odgovor na tuûbu nije dostavljen, u roku od 15 dana od isteka roka za dostavljanje odgovora na tuûbu.

Ako se u slučaju iz člana 329 stav 4 ovog zakona tuûba ne dostavlja na odgovor tuûenom, sud će rjeenie o upućivanju stranaka na prvi sastanak sa medijatorom donijeti na pripremnom ročiotu, odnosno na prvom ročiotu za glavnu raspravu, ako pripremno ročioće nije odrûano.

U rjeenie o upućivanju stranaka na prvi sastanak sa medijatorom sud će uputiti stranke da se, u roku od osam dana od dana dostavljanja rjeoenja, obrate Centru za alternativno rjeavanje sporova.

Rjeenie o upućivanju stranaka na prvi sastanak sa medijatorom sud će, zajedno sa tuûbom, odgovorom na tuûbu i drugim podnescima i podacima koji su od značaja za medijaciju, dostaviti Centru za alternativno rjeavanje sporova.

Član 330a

Kad sud uputi stranke na prvi sastanak sa medijatorom u skladu sa članom 329 st. 3 i 4 ovog zakona, stranke su duûne da lično prisustvuju prvom sastanku sa medijatorom.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, sastanku sa medijatorom, pored stranaka, mogu prisustvovati i njihovi punomoćnici.

Ako stranka bez opravdanog razloga ne dođe na prvi sastanak sa medijatorom, duûna je da, nezavisno od ishoda sudskog postupka, naknadi protivnoj stranci troökove koje je prouzrokovala svojom krivicom.

Troökove iz stava 3 ovog člana čine svi izdaci učinjeni povodom prvog sastanka sa medijatorom, uključujući nagradu za rad advokata i drugih lica kojima u skladu sa zakonom pripada nagrada.

Član 330b

Kad sud uputi stranke na prvi sastanak sa medijatorom zastaće sa postupkom najduûe 90 dana od dana dostavljanja rjeoenja o upućivanju stranaka na prvi sastanak sa medijatorom.

Po proteku roka iz stava 1 ovog člana, ako stranke ne rijeoe spor medijacijom, sud će zakazati ročioće.

Ako Centar za alternativno rjeavanje sporova, u roku iz stava 1 ovog člana, dostavi sudu poravnanje zaključeno u postupku medijacije, to poravnanje je osnov za zaključenje poravnanja pred sudom.

GLAVA DVADESET ČETVRTA

PRESUDA

Član 331

Presudom sud odlučuje o zahtjevu koji se tiče glavne stvari i sporednih traûenja.

Ako postoji viôe zahtjeva, sud će, po pravilu, o svim tim zahtjevima odlučiti jednom presudom.

Ako je viôe parnica spojeno radi zajedničkog raspravljanja, a za konačnu odluku je sazrela samo jedna parnica, moûe se donijeti presuda samo u pogledu te parnice.

Član 332

Sud moûe da naloûi tuûenom da izvrî određenu činidbu samo ako je ona dospjela do zaključenja glavne rasprave.

Ako sud usvoji zahtjev za izdrûavanje, za naknadu ôtete u vidu rente zbog izgubljene zarade ili drugih prihoda po osnovu rada ili zbog izgubljenog izdrûavanja, moûe obavezati tuûenog i na činidbe koje nijesu dospjele.

Ako činidba koja je predmet tuûbenog zahtjeva nije dospjela do zaključenja glavne rasprave, sud će tuûbeni zahtjev odbiti kao preuranjen.

Član 333

Ako je tuūilac u tuūbi traūio da mu se dosudi izvjesna stvar, a istovremeno je u tuūbi ili do zaključenja glavne rasprave izjavio da je voljan umjesto stvari da primi određeni novčani iznos, sud će, ako usvoji tuūbeni zahtjev, izreći u presudi da se tuūeni moće osloboditi od davanja stvari, ako plati taj novčani iznos.

Član 334

Kad se stranci u presudi nalaue izvröenje kakve činidbe odrediće se i rok u kome je ovu činidbu duûna da izvröi.

Ako posebnim propisima nije drukčije određeno, rok za izvröenje činidbe iznosi 15 dana, ali za činidbe koje se ne sastoje u novčanom davanju sud moće odrediti duûi rok. U mjeničnim i čekovnim sporovima ovaj rok iznosi osam dana.

Rok za izvröenje činidbe počinje da teče prvog dana poslije dostavljanja prepisa pravosnaûne presude stranci kojoj je naloûeno izvröenje, ako zakonom nije drukčije određeno.

DJELIMIČNA PRESUDA

Član 335

Ako su od viöe tuûbenih zahtjeva, uslijed priznanja ili na osnovu raspravljanja, samo neki sazreli za konačnu odluku ili ako je samo dio jednog zahtjeva sazrio za konačnu odluku, sud moće, u pogledu sazrelih zahtjeva, odnosno dijela zahtjeva, zaključiti raspravu i donijeti presudu (djelimična presuda).

Djelimičnu presudu sud moće da doneše i kad je podnijeta protivtuûba, ako je za odluku sazrio samo zahtjev tuûbe ili zahtjev protivtuûbe.

Pri ocjeni pitanja da li će donijeti djelimičnu presudu, sud će naročito uzeti u obzir veličinu zahtjeva ili dijela zahtjeva koji je sazreo za odluku.

U parnici u kojoj je tuûbom, odnosno protivtuûbom obuhvaćeno viöe zahtjeva djelimična presuda nije dozvoljena, ako se o osnovanosti tih zahtjeva moće, zbog prirode spornog odnosa, odlučiti samo jednom presudom.

U pogledu pravnih lijekova i izvröenja djelimična presuda smatra se kao samostalna presuda.

MEĐUPRESUDA

Član 336

Ako je tuûeni osporio i osnov tuûbenog zahtjeva i iznos tuûbenog zahtjeva, a u pogledu osnova stvar je sazrela za donoënje odluke, sud moće, iz razloga cjelishodnosti, da doneše prvo presudu samo o osnovu tuûbenog zahtjeva (međupresuda).

Do pravosnaûnosti međupresude sud će zastati sa raspravljanjem o iznosu tuûbenog zahtjeva.

PRESUDA NA OSNOVU PRIZNANJA

Član 337

Ako tuûeni do zaključenja glavne rasprave prizna cijeli ili dio tuûbenog zahtjeva, sud će bez daljeg raspravljanja donijeti presudu kojom usvaja tuûbeni zahtjev u dijelu u kome se priznaje tuûbeni zahtjev (presuda na osnovu priznanja).

Sud neće donijeti presudu na osnovu priznanja i kad su ispunjeni potrebni uslovi, ako nađe da je riječ o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati (član 4 stav 3).

Donoënje presude na osnovu priznanja odloùice se ako je potrebno da se o okolnostima iz stava 2 ovog člana prethodno pribave obavještenja.

Priznanje tuûbenog zahtjeva, na ročiötu ili u podnesku, tuûeni moće i bez pristanka tuûiocu da opozove do donoënja presude.

PRESUDA NA OSNOVU ODRICANJA

Član 338

Ako se tuûilac do zaključenja glavne rasprave odrekne cijelog ili dijela tuûbenog zahtjeva, sud će bez daljeg raspravljanja donijeti presudu kojom odbija tuûbeni zahtjev u dijelu u kome se tuûilac odrekao (presuda na osnovu odricanja).

Za odricanje od tuûbenog zahtjeva nije potreban pristanak tuûenog.

Sud neće donijeti presudu na osnovu odricanja i kad su ispunjeni potrebni uslovi ako nađe da je riječ o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati (član 4 stav 3).

Donođenje presude na osnovu odricanja odlaže se ako je potrebno da se o okolnostima iz stava 3 ovog člana prethodno pribave obavještenja.

Odricanje od tužbenog zahtjeva, na ročištu ili u pisanom podnesku, tužilac može i bez pristanka tuženog opozvati do donođenja presude.

PRESUDA ZBOG PROPUŠTANJA

Član 339

Ako tuženi u roku iz člana 279 stav 1 ovog zakona ne odgovori na tužbu, sud donosi presudu kojom usvaja tužbeni zahtjev (presuda zbog propuštanja), ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) ako je tuženom uredno dostavljena tužba na odgovor;
- 2) ako se ne radi o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati (član 4 stav 3);
- 3) ako osnovanost tužbenog zahtjeva proizilazi iz činjenica koje su navedene u tužbi;
- 4) ako činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtjev nijesu u suprotnosti sa dokazima koje je dostavio sam tužilac ili s činjenicama koje su opôte poznate.

Donođenje presude zbog propuštanja odlučuje se ako je potrebno da se o okolnostima iz stava 1 ovog člana prethodno pribave obavještenja.

DONOĐENJE, PISANA IZRADA I DOSTAVA PRESUDE

Član 340

Presuda se donosi u ime Crne Gore.

Sud će donijeti presudu najkasnije u roku od 30 dana od dana zaključenja glavne rasprave. Kao vrijeme donođenja presude podrazumijeva se dan kada je presuda pisano izrađena.

Ako sudija prekorači rok iz stava 1 ovog člana, dužan je u pisanoj formi izvijestiti predsjednika suda o razlozima prekoračenja.

Član 341

Nakon zaključenja glavne rasprave sud će prisutne stranke da obavijesti o datumu donođenja presude. Ako jedna od stranaka nije prisustvovala glavnoj raspravi, sud će je pisano obavijestiti o datumu donođenja presude.

Stranke, odnosno njihovi zastupnici ili punomoćnici su dužni sami da podignu presudu u zgradu suda.

Ako su stranke bile uredno obaviještene o datumu donođenja presude, rok za učlanu protiv presude počinje teći prvog narednog dana nakon donođenja presude.

Nakon zaključenja glavne rasprave stranke će biti upozorene da rok za učlanu teče prvog narednog dana od dana donođenja presude.

Član 342

Sud u vrijeme donođenja presude (član 340) može, na zahtjev stranke, ako stranka nije u mogućnosti da podigne presudu (član 341 stav 2) odlučiti da se dostava presude izvrši na način predviđen odredbama ovog zakona o dostavljanju.

Stranci koja nije bila uredno obaviještena o datumu donođenja presude sud će u svakom slučaju dostaviti presudu u skladu s odredbama ovog zakona o dostavljanju.

Član 343

Presuda zbog propuštanja i presuda drugostepenog suda donesena bez rasprave, dostavlja se strankama u skladu sa odredbama ovog zakona o dostavljanju.

Član 344

U slučaju iz člana 340 stav 2 ovog zakona sud će, čim sazna da će doći do odlaganja datuma donođenja presude, o tome da obavijesti stranke, nakon čega će strankama presudu dostaviti prema odredbama ovog zakona o dostavljanju.

Član 345

U slučajevima iz čl. 342, 343 i 344 ovog zakona rok za podnojenje pravnog lijeka počinje teći prvog narednog dana nakon prijema presude.

Član 346

Izvornik presude potpisuje sudija.

Član 347

Pisano izrađena presuda mora imati: uvod, izreku, obrazloženje i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka protiv presude.

Uvod presude sadrži: naziv suda, ime i prezime sudije, ime i prezime, prebivaliote, odnosno boraviće stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika, kratku oznaku predmeta spora i njegovu vrijednost, dan zaključenja glavne rasprave, označenje stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika koji su na toj raspravi bili prisustni i dan kad je presuda donesena.

Izreka presude sadrži: odluku kojom se usvajaju ili odbijaju pojedini zahtjevi u pogledu glavne stvari i sporednih traženja, odluku o postojanju ili nepostojanju potraživanja istaknutog radi prebijanja i odluku o parničnim troškovima.

U obrazloženju sud će izložiti: zahtjeve stranaka, činjenice koje su iznijele i dokaze koje su predložile, koje je od tih činjenica utvrđivao, zašto i kako ih je utvrdio, a ako ih je utvrdio dokazivanjem, koje dokaze je izveo i kako ih je ocijenio. Sud će posebno navesti koje je odredbe materijalnog prava primjenio odlučujući o zahtjevima stranaka, a izjasniće se, ako je to potrebno, i o stavovima stranaka o pravnom osnovu spora, te o njihovim predlozima i prigovorima o kojima nije dao razloge u odlukama koje je već donio u toku postupka.

U obrazloženju presude zbog propuštanja, presude na osnovu priznanja ili presude na osnovu odricanja, iznijeće se samo razlozi koji opravdavaju donošenje ovakvih presuda.

DOPUNSKA PRESUDA

Član 348

Ako je sud propustio da odluči o svim zahtjevima o kojima se mora odlučiti presudom ili je propustio da odluči o dijelu zahtjeva, stranka može, u roku od 15 dana od prijema presude, da predloži sudu da se izvrši dopuna presude.

Ako stranka ne podnese predlog za donošenje dopunske presude smatraće se da je tužba u tom dijelu povučena.

Neblagovremeni i neosnovani predlog za dopunu presude odbaciće, odnosno odbije sud bez održavanja ročišta.

Član 349

Kad sud nađe da je predlog za dopunu presude osnovan zakazaće glavnu raspravu radi donošenja presude o zahtjevu koji nije riješen (dopunska presuda).

Dopunska presuda može se donijeti i bez ponovnog otvaranja glavne rasprave, ako tu presudu donosi sudija koji je donio prvobitnu presudu, a zahtjev u pogledu koga se traži dopuna dovoljno je raspravljen.

Ako se predlog za dopunu presude odnosi samo na troškove postupka, odluku o predlogu donosi sud bez održavanja ročišta.

Član 350

Ako je pored predloga za dopunu presude podnijeta i žalba protiv presude, prvostepeni sud će zastati sa dostavljanjem ove žalbe drugostepenom суду dok se ne doneše odluka o predlogu za dopunu presude i dok ne istekne rok za žalbu protiv ove odluke.

Ako protiv odluke o dopuni presude bude izjavljena žalba, ova žalba zajedno sa žalbom protiv prvobitne presude dostaviće se drugostepenom судu.

Ako se prvostepena presuda pobija žalbom samo zbog toga što prvostepeni sud nije presudom odlučio o svim zahtjevima stranaka koji su predmet parnice, žalba će se smatrati kao predlog stranke da se doneše dopunska presuda.

ISPRAVLJANJE PRESUDE

Član 351

Pogreške u imenima i brojevima, kao i druge očigledne pogreške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i nesaglasnost prepisa presude sa izvornikom ispraviće sud u svako doba.

Ispravljanje će se izvršiti posebnim rješenjem i unijeće se na kraju izvornika, a strankama će se dostaviti prepis rješenja.

Ako između izvornika i prepisa presude postoji nesaglasnost u pogledu neke odluke sadržane u izreci presude, strankama će se dostaviti ispravljeni prepis presude sa naznačenjem da se ovim prepisom presude zamjenjuje raniji prepis presude. U takvom slučaju rok za izjavljivanje pravnog lijeka u pogledu ispravljenog dijela presude teče od dana dostavljanja ispravljenog prepisa presude.

O ispravljanju presude sud može odlučiti bez saslušanja stranaka.

PRAVOSNAĆNOST PRESUDE

Član 352

Presuda koja se više ne može pobijati ualbom postaje pravosnačna ukoliko je njome odlučeno o zahtjevu tužbe ili protivtužbe.

Prvostepeni sud, osim po prigovoru stranke, i po službenoj dužnosti pazi da li je stvar pravosnačno presuđena i, ako utvrdi da je parnica pokrenuta o zahtjevu o kome je već pravosnačno odlučeno, odbaciće tužbu.

Ako je u presudi odlučeno o potraživanju koje je tuženi istakao prigovorom radi prebijanja, odluka o postojanju ili nepostojanju ovog potraživanja postaje pravosnačna.

Član 353

Pravosnačna presuda ima pravno dejstvo samo među strankama, osim kad zbog prirode spornog odnosa ili po odredbi zakona dejstvuje prema trećim licima.

Pravosnačnost presude se vezuje za stanje pravnog odnosa u vrijeme zaključenja glavne rasprave.

Član 354

Brije se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, "Sl. list CG", br. 48/15)

Član 355

Sud je vezan za svoju presudu kad je donesena.

Presuda prema strankama dejstvuje od dana donošenja, a u slučajevima iz čl. 342, 343 i 344 ovog zakona od dana kada im je dostavljena.

GLAVA DVADESET PETA

RJEŠENJE

Član 356

Sva rješenja koja se donose na ročištu objavljuje sud.

Rješenje koje je na ročištu objavljeno dostaviće se strankama u ovjerenom prepisu samo ako je protiv tog rješenja dozvoljena posebna ualba ili ako se na osnovu rješenja može odmah tražiti izvršenje ili ako to zahtijeva upravljanje parnicom.

Sud je vezan za svoja rješenja ukoliko se ona ne odnose na upravljanje parnicom ili ako ovim zakonom nije oto drugo određeno.

Kad se rješenje ne dostavlja, ono prema strankama ima dejstvo čim je objavljeno.

Član 357

Rješenja koja sud donosi van ročišta saopštavaju se strankama dostavljanjem ovjerenog prepisa rješenja.

Ako se rješenjem odbija predlog jedne stranke bez prethodnog saslušanja protivne stranke, toj stranci se rješenje neće dostaviti.

Član 358

Rješenje mora biti obrazloženo ako je protiv njega dozvoljena posebna ualba, a može biti obrazloženo i u drugim slučajevima kad je to potrebno.

Član 359

Pravosnačna rješenja o kaznama izrečenim po odredbama ovog zakona izvršavaju se po službenoj dužnosti.

Član 360

Odredbe čl. 334, 340 do 347 i člana 355 stav 2 ovog zakona shodno će se primjenjivati i na rješenja.

B. POSTUPAK PO PRAVNIM LIJEKOVIMA**GLAVA DVADESET äESTA****REDOVNI PRAVNI LIJEKOVI****éALBA PROTIV PRESUDE****Pravo na úalbu****Član 361**

Protiv presude donijete u prvom stepenu stranke mogu izjaviti úalbu u roku od 15 dana od dana donoöenja, odnosno dostavljanja prepisa presude, ako u ovom zakonu nije određen drugi rok. U mjeničnim i čekovnim sporovima ovaj rok iznosi osam dana.

Blagovremeno izjavljena úalba sprječava da presuda postane pravosnaûna u dijelu koji se pobija úalbom.

O úalbi protiv presude odlučuje drugostepeni sud.

Član 362

Stranka se moûe odreći prava na úalbu od trenutka prijema prepisa presude.

Do donoöenja odluke drugostepenog suda stranka moûe odustati od već izjavljene úalbe.

Odricanje ili odustanak od úalbe ne moûe se opozvati.

Sadrûina úalbe**Član 363**

éalba treba da sadrûi:

- 1) označenje presude protiv koje se izjavljuje úalba;
- 2) izjavu da se presuda pobija u cjelini ili u određenom dijelu;
- 3) razloge úalbe sa obrazloûenjem;
- 4) potpis podnosioca úalbe.

Član 364

Ako se na osnovu podataka iz úalbe ne moûe utvrditi koja se presuda pobija ili ako úalba nije potpisana (nepotpuna úalba), prvostepeni sud će rjeöenjem, protiv koga nije dozvoljena úalba, pozvati úalioca da u roku od osam dana dopuni ili ispravi úalbu.

Ako úalilac u roku iz stava 1 ovog člana ne postupi po traûenju suda, sud će rjeöenjem da odbaci úalbu kao nepotpunu.

Ako úalba po svom sadrûaju ima drugih nedostataka, prvostepeni sud će úalbu da dostavi drugostepenom sudu ne pozivajući úalioca da je dopuni, odnosno ispravi. Dopune dostavljene po proteku roka za izjavljivanje úalbe drugostepeni sud neće cijeniti.

Član 365

U úalbi se ne mogu iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi, osim ako se odnose na bitne povrede odredaba parničnog postupka zbog kojih se úalba moûe izjaviti.

Prigovor zastarjelosti i prigovor radi prebijanja koji nijesu izneseni pred prvostepenim sudom ne mogu se iznositi u úalbi.

Razlozi zbog kojih se presuda moûe pobijati**Član 366**

Presuda se moûe pobijati:

- 1) zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka;
- 2) zbog pogreöno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja;
- 3) zbog pogreöne primjene materijalnog prava.

Presuda zbog propuötanja ne moûe se pobijati zbog pogreöno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja mogu se pobijati zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka ili zbog toga öto je izjava o priznanju, odnosno o odricanju data u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare.

Ako se presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja pobija zbog toga öto je izjava o priznanju ili odricanju data uslijed mana u volji, stranka moûe u ûalbi iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze koje se odnose na mane u volji.

Član 367

Bitna povreda odredaba parničnog postupka postoji, ako sud u toku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio neku odredbu ovog zakona, a to je moglo biti od uticaja na donoënje zakonite i pravilne presude.

Bitna povreda parničnog postupka uvijek postoji, ako:

- 1) je u donoënju presude ucestvovao sudija koji nije ucestvovao na glavnoj raspravi;
- 2) je u donoënju presude ucestvovao sudija koji se po zakonu mora izuzeti (član 69 stav 1 tač. 1 do 6), odnosno koji je rjeenjem suda bio izuzet;
- 3) je odlučeno o zahtjevu o sporu koji ne spada u sudske nadleûnosti (član 19);
- 4) je odlučeno o zahtjevu po tuûbi koja je podnijeta poslije zakonom propisanog roka;
- 5) je sud odlučio o tuûbenom zahtjevu za koji je stvarno nadleûan sud druge vrste;
- 6) je sud po prigovoru stranke da se radi o sporu u pogledu koga je zaključen arbitraûni sporazum u odluci koja je bila unijeta u presudu nepravilno odlučio da je nadleûan;
- 7) je protivno odredbama ovog zakona sud zasnovao svoju odluku na nedozvoljenim raspologanjima stranaka (član 4 stav 3);
- 8) je protivno odredbama ovog zakona sud donio presudu na osnovu propuotanja, presudu na osnovu priznanja ili presudu na osnovu odricanja;
- 9) kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a naroîito propuotanjem dostavljanja, nije data mogućnost da raspravlja pred sudom;
- 10) je protivno odredbama ovog zakona sud odbio zahtjev stranke da u postupku upotrebljava svoj jezik ili jezik koji razumije i da prati tok postupka na svom jeziku ili jeziku koji razumije, a stranka se zbog toga ûali;
- 11) je sud donio presudu bez glavne rasprave, a bio je duûan da odrûi glavnu raspravu;
- 12) je u postupku kao tuûilac ili tuûeni ucestvovalo lice koje ne moûe biti stranka u postupku ili ako stranka koja je pravno lice nije zastupalo ovlaöeno lice ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoénik stranke nije imao potrebno ovlaöenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ukoliko vođenje parnice, odnosno vröenje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno;
- 13) je odlučeno o zahtjevu o kome već teče parnica ili o kome je već ranije pravosnaûno presuđeno ili o kome je već zaključeno sudske poravnjanje;
- 14) je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnoj raspravi;
- 15) presuda ima nedostataka zbog kojih se ne moûe ispitati, a naroîito ako je izreka presude nerazumljiva, ako protivrječi sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda nema uopôte razloga ili u njoj nijesu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama ili su ti razlozi nejasni ili protivrječni ili ako o odlučnim činjenicama postoji protivrječnost između onoga öto se u razlozima presude navodi o sadrûini isprava ili zapisnika o iskazima datim u postupku i samih tih isprava ili zapisnika.

Član 368

Pogreôno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji kad je sud neku odlučnu činjenicu pogreôno utvrdio, odnosno kad je nije utvrdio.

Član 369

Pogreôna primjena materijalnog prava postoji kad sud nije primijenio odredbu materijalnog prava koju je trebalo da primijeni ili kad takvu odredbu nije pravilno primijenio.

Postupak po ûalbi

Član 370

éalba se podnosi sudu koji je izrekao prvostepenu presudu u dovoljnem broju primjeraka za sud i protivnu stranku.

Član 371

Neblagovremenu, nepotpunu (član 364 stav 1) ili nedozvoljenu ualbu odbaciće rjeenjem prvostepeni sud bez odravanja rociota.

Ualba je neblagovremena ako je izjavljena poslije isteka zakonskog roka za njeno podnoenje.

Ualba je nedozvoljena ako je ualbu izjavilo lice koje nije ovlaoceno za podnoenje ualbe ili lice koje se odreklo ualbe ili ako lice koje je izjavilo ualbu nema pravnog interesa za podnoenje ualbe.

Član 371a

U sluaju da podnositac ualbe odustane od ualbe, prvostepeni sud ce rjeenjem utvrditi da je podnositac odustao od ualbe.

Član 372

Primjerak blagovremene, potpune i dozvoljene ualbe dostaviće prvostepeni sud protivnoj stranci koja moe, u roku od osam dana od prijema, podnijeti tom sudu odgovor na ualbu.

Primjerak odgovora na ualbu dostaviće prvostepeni sud ualiocu.

Neblagovremeno podnesen odgovor na ualbu drugostepeni sud nece cijeniti.

Član 373

Po prijemu odgovora na ualbu ili po proteku roka za odgovor na ualbu prvostepeni sud ce ualbu i odgovor na ualbu, ako je podnesen, sa svim spisima dostaviti drugostepenom sudu najkasnije u roku od osam dana.

Ako ualilac tvrdi da su u prvostepenom postupku povrijedene odredbe parničnog postupka, prvostepeni sud moe dati objasnjenje povodom navoda ualbe koji se ti u tih povreda, a po potrebi ce sprovesti i izvidaje da provjeri istinitost odnosnih navoda u ualbi.

Član 374

Kad spisi po ualbi stignu drugostepenom sudu, sudija izjestilac priprema izvjeotaj radi razmatranja predmeta u ualbenom vijeetu.

Sudija izjestilac moe, po potrebi, od prvostepenog suda da pribavi izvjeotaj o povredama odredaba postupka i drugim nedostacima na koje se u ualbi ukazuje i da zatraui da se radi utvrđivanja tih povreda, odnosno nedostataka sprovedu izvidaji.

Član 375

Drugostepeni sud odluce o ualbi u sjednici vijeca ili na osnovu odruanje rasprave.

Drugostepeni sud ce zakazati raspravu u sluaju kad je prvostepena presuda vejedanput ukinuta po ualbi a sud u sjednici vijeca ocijeni da se presuda protiv koje je izjavljena ualba zasniva na bitnim povredama odredaba parničnog postupka ili na pogreeno ili nepotpuno utvrdenom cinjenicnom stanju.

Ako drugostepeni sud na sjednici vijeca ili na raspravi ocijeni da je za pravilno ili potpuno utvrđivanje cinjenicnog stanja potrebno utvrditi cinjenice, odnosno izvesti dokaze koje je stranka pred prvostepenim sudom iznosila odnosno predlagala, ali ih prvostepeni sud nije utvrdivao, odnosno izvodio ili je zbog pogreene primjene materijalnog prava cinjenično stanje nepotpuno utvrdio, dopuniće postupak odnosno otkloniti navedene nedostatke.

Drugostepeni sud moe zakazati raspravu i kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđenja cinjenicnog stanja potrebno pred drugostepenim sudom da se ponovo izvedu svi ili samo neki od vejedanput izvedenih dokaza pred prvostepenim sudom.

Član 376

Na raspravu se pozivaju stranke, odnosno njihovi zakonski zastupnici ili punomoenici, kao i oni svjedoci i vjeotaci za koje sud odluci da se sasluoju.

Ako sa rasprave izostane jedna ili obje stranke, sud ce odrati raspravu i izvesti dokaze koje je moguce izvesti i donijeti odluku uzimajući u obzir, prije svega, navode ualbe i odgovora na ualbu.

Ako ualilac ne doje na raspravu, navode ualbe o pogreeno ili nepotpuno utvrdenom cinjenicnom stanju, sud nece cijeniti.

U pozivu za raspravu stranka ce biti upozorenna na posljedice nedolaska na raspravu.

Član 376a

Sud moe, prilikom zakazivanja rasprave, odluciti da ovlaocenja koja ima predsjednik vijeca u odnosu na pripremu i voenje rasprave, prenese na sudiju izjestioca.

Član 377

Rasprava pred drugostepenim sudom počinje izlaganjem izvjestioca o stanju stvari u predmetu bez iznošenja njegovog mioljenja o osnovanosti ualbe.

Nakon toga pročitaće se presuda ili dio presude na koji se odnosi ualba, a prema potrebi i zapisnik o glavnoj raspravi pred prvostepenim sudom. Zatim će ualilac da obrazloži svoju ualbu, a protivna stranka odgovor na ualbu.

Ako se neki dokaz više ne može izvesti, drugostepeni sud će odlučiti da se pročita zapisnik o izvođenju tog dokaza.

Član 378

Ono što je propisano za prvostepeni postupak shodno će se primjenjivati i na postupak pred drugostepenim sudom.

Granice ispitivanja prvostepene presude

Član 379

Drugostepeni sud ispituje prvostepenu presudu u onom dijelu u kome se pobija ualbom, u granicama razloga navedenih u ualbi, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tač. 3, 7 i 12 ovog zakona.

Na prekoračenje tužbenog zahtjeva drugostepeni sud pazi samo na zahtjev stranke.

Odluke drugostepenog suda o ualbi

Član 380

Drugostepeni sud može u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave:

- 1) odbaciti ualbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu;
- 2) odbiti ualbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu;
- 3) ukinuti prvostepenu presudu i uputiti predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje;
- 4) ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu;
- 4a) ukinuti prvostepenu presudu i vratiti prvostepenom sudu da ponovo izradi presudu;
- 4b) ukinuti prvostepenu presudu i odlučiti o zahtjevu stranaka;
- 5) preinačiti prvostepenu presudu.

Drugostepeni sud nije vezan predlogom ualbe.

Član 380a

Prvostepena presuda se povodom ualbe može ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje jedanput.

Član 381

Neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu ualbu odbaciće drugostepeni sud rješenjem, ako to nije učinio prvostepeni sud (član 371).

Drugostepeni sud će rješenjem utvrditi da je podnositelj ualbe odustao od podnesene ualbe, ako je to propustio da učini prvostepeni sud.

Ako je podnositelj ualbe odustao od ualbe u postupku pred drugostepenim sudom, sud će rješenjem utvrditi da je podnositelj odustao od ualbe.

Član 382

Drugostepeni sud će presudom odbiti ualbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu kad nađe da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, kao ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

Član 383

Drugostepeni sud će rješenjem ukinuti prvostepenu presudu, ako utvrdi da postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka (član 367) i vratiće predmet istom prvostepenom sudu ili će ga ustupiti nadležnom prvostepenom sudu radi održavanja nove glavne rasprave. U ovom rješenju drugostepeni sud će odlučiti i koje se sprovedene radnje, zahvaćene bitnom povredom odredaba parničnog postupka, ukidaju.

Ako su u postupku pred prvostepenim sudom učinjene povrede odredaba iz člana 367 stav 2 tač. 3, 4, 6 i 13 ovog zakona, drugostepeni sud će ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tuđbu.

Ako je u postupku pred prvostepenim sudom učinjena povreda odredaba iz člana 367 stav 2 tačka 12 ovog zakona, drugostepeni sud će, s obzirom na prirodu povrede, ukinuti prvostepenu presudu i vratiti predmet nadležnom prvostepenom sudu ili će ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tuđbu.

Ako je u postupku pred prvostepenim sudom učinjena povreda iz člana 367 stav 2 tačka 15 ovog zakona, a presuda nema drugih nedostataka, sud će ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti prvostepenom sudu da ponovo izradi presudu, bez otvaranja rasprave.

Član 384

Drugostepeni sud će rješenjem ukinuti presudu prvostepenog suda i vratiti predmet tom sudu na ponovno suđenje, ako smatra da radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja treba održati novu glavnu raspravu pred prvostepenim sudem.

Ovako će postupiti drugostepeni sud i u slučaju da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno.

Član 385

Kad drugostepeni sud ukine presudu prvostepenog suda i vrati predmet istom sudu na ponovno suđenje može narediti da se nova glavna rasprava održi pred drugim sudijom.

Član 386

Ako utvrdi da je prvostepenom presudom prekoračen tuđbeni zahtjev na način što je odlučeno o nekom drugom zahtjevu, a ne o onome koji je tražen, drugostepeni sud će rješenjem ukinuti presudu prvostepenog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje.

Ako utvrdi da je prvostepenom presudom prekoračen tuđbeni zahtjev na način što je dosuđeno više od onoga što je traženo, drugostepeni sud će rješenjem ukinuti presudu prvostepenog suda u dijelu u kojem je prekoračen tuđbeni zahtjev.

Član 386a

Drugostepeni sud će ukinuti prvostepenu presudu i odlučiti o zahtjevima stranaka ako utvrdi da postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 367 ovog zakona ili je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno ili je zbog pogrešne primjene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno, a te nedostatke je otklonio održavanjem rasprave.

Član 387

Drugostepeni sud će presudom preinačiti prvostepenu presudu, ako:

- 1) je na osnovu rasprave utvrdio drukčije činjenično stanje nego što je ono u prvostepenoj presudi;
- 2) je prvostepeni sud pogrešno ocijenio isprave ili posredno izvedene dokaze, a odluka prvostepenog suda je zasnovana isključivo na tim dokazima;
- 3) je prvostepeni sud iz činjenica koje je utvrdio izveo nepravilan zaključak o postojanju drugih činjenica, a na tim činjenicama je zasnovana presuda;
- 4) smatra da je činjenično stanje u prvostepenoj presudi pravilno utvrđeno, ali da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo.

Član 388

Drugostepeni sud ne može da preinaci presudu na ötetu stranke koja se uvalila, ako je samo ona izjavila uvalbu.

Član 389

U obrazloženju presude, odnosno rješenja drugostepeni sud treba da ocijeni uvalbene navode koji su od odlučnog značaja i da označi razloge koje je uzeo u obzir po službenoj dužnosti.

Kad se prvostepena presuda ukida zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka, u obrazloženju treba navesti koje su odredbe povrijeđene i u čemu se povrede sastoje.

Ako se prvostepena presuda ukida i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja, naveće se u čemu se sastoje nedostaci u utvrđivanju činjeničnog stanja.

Član 390

Drugostepeni sud vratiće sve spise sudu prvog stepena sa dovoljnim brojem ovjerenih prepisa svoje odluke, radi predaje strankama i drugim zainteresovanim licima u roku od 30 dana od donođenja odluke.

Član 390a

Ako je drugostepeni sud propustio da odluči u pogledu svih djelova presude koji se pobijaju ualbom ili ako je propustio da doneše sve odluke koje je odbacujući, odnosno odbijajući ili usvajajući ualbu trebao da doneše, ili ako je propustio da odluči u pogledu jedne ili više ualbi, podnositelj ualbe može, u roku od 15 dana od dana dostavljanja drugostepene odluke, predložiti drugostepenom sudu da svoju odluku dopuni.

Predlog za donođenje dopunske drugostepene odluke ne može se podnijeti zbog toga što drugostepeni sud nije ocijenio sve razloge zbog kojih je ualba izjavljena ili na koje je bio dužan da pazi po službenoj dužnosti.

Predlog iz stava 1 ovog člana podnosi se prvostepenom sudu, koji je dužan da ga bez odlaganja zajedno sa spisima predmeta dostavi drugostepenom sudu.

Ako je povodom drugostepene odluke iz stava 1 ovog člana potrebno ponovo sprovesti postupak pred prvostepenim sudom, prvostepeni sud će drugostepenom sudu predlog za donođenje dopunske odluke dostaviti zajedno sa spisima predmeta.

Na postupak povodom predloga iz stava 1 ovog člana, shodno se primjenjuju odredbe čl. 348, 349 i 350 ovog zakona.

Član 391

Prvostepni sud je dužan odmah po prijemu rješenja drugostepenog suda da odredi ročiote za glavnu raspravu koje će se zakazati najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema rješenja drugostepenog suda.

Prvostepni sud je dužan da izvede sve parnične radnje i da raspravi sva sporna pitanja na koja je ukazao drugostepeni sud u svom rješenju.

Na novoj glavnoj raspravi stranke mogu da iznose nove činjenice i da predlažu nove dokaze ako učine vjerovatnim da ih bez svoje krivice nijesu mogli iznijeti, odnosno predložiti u ranijem postupku.

Stranka nema pravo da na novoj glavnoj raspravi preinaci tužbu, tako što će da promijeni istovjetnost zahtjeva ili da istakne drugi zahtjev uz postojeći, a koji ne proizlazi iz istog činjeničnog stanja.

Član 392

Odredbe člana 383 do 386, 389 st. 2 i 3 i člana 391 ovog zakona ne primjenjuju se u slučaju kada drugostepeni sud, u skladu sa odredbama ovog zakona, održi glavnu raspravu.

UALBA PROTIV RJEŠENJA

Član 393

Protiv rješenja prvostepenog suda dozvoljena je ualba, ako u ovom zakonu nije određeno da ualba nije dozvoljena.

Ako ovaj zakon izričito određuje da posebna ualba nije dozvoljena, rješenje prvostepenog suda može se pobijati samo u ualbi protiv konačne odluke.

Član 394

Blagovremeno podnijeta ualba zadržava izvršenje rješenja, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Rješenje protiv koga nije dozvoljena posebna ualba može se odmah izvršiti.

Član 395

Rješavajući o ualbi, drugostepeni sud može:

- 1) odbaciti ualbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu;
- 2) odbiti ualbu kao neosnovanu i potvrditi rješenje prvostepenog suda;
- 3) usvojiti ualbu i rješenje preinaciti ili ukinuti i, po potrebi, predmet vratiti na ponovan postupak.

Član 396

U postupku po ualbi protiv rješenja shodno će se primjenjivati odredbe koje važe za ualbu protiv presude, osim odredaba o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom.

GLAVA DVADESET SEDMA

VANREDNI PRAVNI LIJEKOVI

REVIZIJA

Član 397

Protiv pravosnaûne presude donesene u drugom stepenu stranke mogu izjaviti reviziju u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa presude.

Revizija nije dozvoljena u imovinsko-pravnim sporovima u kojima se tuûbeni zahtjev odnosi na potraûivanje u novcu, na predaju stvari ili izvröenje neke druge činidbe, ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravosnaûne presude ne prelazi 20.000 eura.

Revizija nije dozvoljena u imovinsko-pravnim sporovima u kojima se tuûbeni zahtjev ne odnosi na potraûivanje u novcu, predaju stvari ili izvröenje neke druge činidbe, ako vrijednost predmeta spora koju je tuûilac u tuûbi naveo ne prelazi 20.000 eura.

Izuzetno, i kad se radi o tuûbenom zahtjevu iz st. 2 i 3 ovog člana revizija je uvijek dozvoljena:

- 1) u sporovima o izdrûavanju kada je izdrûavanje prvi put određeno ili ukinuto;
- 2) u sporovima o naknadi ötete za izgubljeno izdrûavanje uslijed smrti davaoca izdrûavanja i zbog izgubljene zarade ili drugih prihoda po osnovu rada kada su te odötete prvi put određene ili ukinute;
- 3) u imovinskim sporovima koji nastanu iz protivustavnih i protivzakonitih pojedinačnih akata i radnji kojim se pravna ili fizička lica, zavisno od sjediöta, odnosno prebivaliöta stavlaju u neravnopravan poloûaj na trûiötu ili na drugi način naruöava trûiöte, uključujući i sporove o naknadi ötete koja se tim prouzrokuje;
- 4) i u drugim slučajevima propisanim zakonom.

Član 397a

Revizija se moûe dozvoliti i protiv pravosnaûne presude donesene u drugom stepenu koja ne bi mogla da se pobija revizijom u skladu sa članom 397 ovog zakona, ako je potrebno da se razmotri pravno pitanje koje je od značaja za obezbjeđenje pravne sigurnosti ili jedinstvene primjene prava, a naročito ako:

- 1) o tom pitanju Vrhovni sud Crne Gore joö uvijek nije zauzeo stav odlučujući u pojedinim predmetima, a radi se o pitanju o kojem postoji različita praksa drugostepenih sudova;
- 2) je o tom pitanju Vrhovni sud Crne Gore već zauzeo stav, ali se odluka drugostepenog suda zasniva na stavu koji nije istovjetan sa tim stavom;
- 3) je o tom pitanju Vrhovni sud Crne Gore već zauzeo stav i presuda drugostepenog suda se zasniva na tom stavu, ali bi taj stav trebalo preispitati naročito uvaûavajući razloge iznesene tokom prvostepenog i drugostepenog postupka, zbog promjene u pravnom sistemu uslovljene novim zakonodavstvom ili potvrđenim međunarodnim ugovorom, kao i odlukom Ustavnog suda Crne Gore ili Evropskog suda za ljudska prava.

Revizija iz stava 1 ovog člana, ne moûe se dozvoliti ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravosnaûne presude ne prelazi 4.000 eura, odnosno 7.000 eura u privrednim sporovima.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, revizija se moûe dozvoliti u radnim sporovima ako vrijednost pobijanog dijela pravosnaûne presude prelazi 1.500 eura.

U slučaju iz st. 2 i 3 ovog člana, vrijednost pobijanog dijela pravosnaûne presude utvrđuje se sabiranjem vrijednosti pojedinih zahtjeva odnosno djelova ovih zahtjeva koji su sporni, ako odluka o reviziji zavisi od rjeëenja pravnih pitanja koja su zajednička za ove zahtjeve ili ako su pojedini zahtjevi međusobno povezani tako da odluka o pojedinom zahtjevu zavisi od drugog zahtjeva.

Član 397b

Predlog kojim stranka zahtijeva da joj se dozvoli da izjavi reviziju iz člana 397a ovog zakona, moûe se podnijeti u roku od 30 dana od dana dostavljanja pravosnaûne presude donesene u drugom stepenu.

Predlog iz stava 1 ovog člana, podnosi se Vrhovnom судu Crne Gore.

U predlogu stranka mora naznaçiti pravno pitanje zbog kojeg je podnijela predlog uz navođenje propisa i drugih vaûećih izvora prava iz člana 397a stav 1 ovog zakona koji se odnose na to pitanje, kao i razloge zbog kojih smatra da je odlučivanje o tom pravnom pitanju od značaja za obezbjeđenje pravne sigurnosti ili jedinstvene primjene prava.

Ako se u predlogu stranka poziva na sudske praksu Vrhovnog suda Crne Gore, duûna je da navede poslovne brojeve predmeta u kojima je Vrhovni sud Crne Gore zauzeo stav iz člana 397a ovog zakona i dostavi kopije sudskeih odluka drugostepenih sudova.

Uz predlog stranka iz stava 1 ovog člana mora dostaviti primjerak presude iz stava 1 ovog člana, a može priložiti i primjerak presude prvostepenog suda i kopije drugih dokumenata iz sudskih spisa, koje bi ukazivale na postojanje uslova iz člana 397a stav 1 ovog zakona.

Član 397c

O predlogu iz člana 397b stav 1 ovog zakona, rješenjem odlučuje Vrhovni sud Crne Gore u vijeću sastavljenom od pet sudija.

Vrhovni sud Crne Gore će odbaciti predlog ako je podnijet nakon isteka zakonskog roka ili ako ne sadrži podatke, kopije sudskih odluka i drugih dokumenata iz člana 397b st. 3, 4 i 5 ovog zakona.

U obrazloženju rješenja kojim se predlog iz člana 397b stav 1 ovog zakona odbija, Vrhovni sud Crne Gore iznijeće razloge koji ukazuju na nepostojanje uslova iz člana 397a ovog zakona.

U rješenju kojim se stranci dozvoljava da izjaviti reviziju, Vrhovni sud Crne Gore navodi u kojem dijelu, odnosno u odnosu na koja konkretna pravna pitanja se revizija dozvoljava.

Protiv rješenja iz stava 1 ovog člana ugovara nije dozvoljena.

Član 397č

Reviziju iz člana 397a ovog zakona, stranka može izjaviti u roku od 30 dana od dana dostavljanja rješenja kojim se stranci dozvoljava da izjaviti reviziju.

Član 398

O reviziji odlučuje Vrhovni sud Crne Gore.

Član 399

Podnesena revizija ne zadržava izvršenje pravosuđe protiv koje je izjavljena.

Član 400

Revizija se može izjaviti:

- 1) zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 ovog zakona, osim ako je prvostepeni sud odlučio o tužbenom zahtjevu za koji je nadležan sud druge vrste (član 367 stav 2 tačka 5), ako je prvostepeni sud po prigovoru stranke da se radi o sporu u pogledu koga je zaključen arbitražni sporazum u odluci koja je bila unijeta u presudu nepravilno odlučio da je nadležan (član 367 stav 2 tačka 6), ako je prvostepeni sud donio presudu bez glavne rasprave, a bio je dužan da održi glavnu raspravu (član 367 stav 2 tačka 11), ako je odlučeno o zahtjevu o kome već teče parnica (član 367 stav 2 tačka 13) ili ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnoj raspravi (član 367 stav 2 tačka 14);
- 2) zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 1 ovog zakona koja je učinjena u postupku pred drugostepenim sudom;
- 3) zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Zbog prekoračenja tužbenog zahtjeva revizija se može izjaviti samo ako je ta povreda učinjena tek u postupku pred drugostepenim sudom.

Revizija se ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Protiv presude donesene u drugom stepenu, kojom se potvrđuje presuda na osnovu priznanja, revizija se može izjaviti samo zbog razloga iz stava 1 tač. 1 i 2 i stava 2 ovog člana.

Protiv presude donesene u drugom stepenu, kojom se potvrđuje prvostepena presuda, revizija se ne može izjaviti zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz stava 1 tačka 1 ovog člana, ako na njihovo postojanje nije ukazano u ugovaru, osim kada se radi o povredama na koje revizijski i drugostepeni sud paze po službenoj dužnosti.

Član 400a

Revizija iz člana 397a ovog zakona, može se izjaviti zbog razloga iz člana 400 ovog zakona samo ako su u vezi pravnog pitanja od značaja za obezbjeđenje pravne sigurnosti ili jedinstvene primjene prava.

Član 401

Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kome se ona pobija revizijom i u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na bitnu povedu odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 12 ovog zakona i na pravilnu primjenu materijalnog prava.

Povodom revizije iz člana 397a ovog zakona, revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se pobija revizijom i samo zbog pitanja koje je od značaja za obezbjedenje pravne sigurnosti ili jedinstvene primjene prava, a koje je u reviziji kao takvo navedeno, uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se na to pitanje odnose.

Član 402

Stranke mogu u reviziji iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na bitne povrede odredaba parničnog postupka zbog kojih se revizija može izjaviti.

Član 403

Revizija se podnosi sudu koji je izrekao prvostepenu presudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku.

Uz reviziju iz člana 397a ovog zakona dostavlja se i rješenje kojim se stranci dozvoljava da izjavi reviziju.

Član 404

Neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu reviziju odbaciće rješenjem prvostepeni sud, bez održavanja ročišta.

Revizija je nedozvoljena ako ju je izjavilo lice koje nije ovlašćeno na podnošenje revizije ili ako lice koje je izjavilo reviziju nema pravni interes za podnošenje revizije ili ako je revizija izjavljena protiv presude protiv koje se po zakonu ne može podnijeti.

Revizija iz člana 397a ovog zakona je nedozvoljena ako je izjavljena suprotno članu 400a ovog zakona.

U slučaju da je podnositelj revizije odustao od podnesene revizije, prvostepeni sud će rješenjem utvrditi da je podnositelj odustao od revizije.

Član 405

Primjerak blagovremene, potpune i dozvoljene revizije prvostepeni sud će dostaviti protivnoj stranci u roku od osam dana, a uz primjerak revizije iz člana 397a ovog zakona i predlog kojim je stranka zahtijevala da joj se dozvoli da izjavi reviziju i rješenje kojim je stranci dozvoljeno da izjavi reviziju.

U roku od osam dana od dana dostavljanja revizije protivna stranka može podnijeti sudu odgovor na reviziju.

Po prijemu odgovora, odnosno izjašnjenja o reviziji ili po proteku roka za odgovor, prvostepeni sud će dostaviti reviziju i odgovor na reviziju, ako su podneseni, sa svim spisima, revizijskom presudu preko drugostepenog suda u roku od osam dana.

Član 406

O reviziji revizijski sud odlučuje bez rasprave.

Član 407

Neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu reviziju odbaciće revizijski sud rješenjem ako to, u granicama svojih ovlašćenja (član 404), nije učinio prvostepeni sud.

Revizijski sud će rješenjem utvrditi da je podnositelj revizije odustao od podnesene revizije, ako je to propustio da učini prvostepeni sud.

Član 408

Revizijski sud će presudom odbiti reviziju kao neosnovanu, ako utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, kao ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

Član 409

Ako utvrdi da postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 367 st. 1 i 2 ovog zakona zbog koje se revizija može izjaviti, osim povreda određenih u st. 2 i 3 ovog člana, revizijski sud će rješenjem ukinuti u cijelini ili djelimično presudu drugostepenog i prvostepenog suda ili samo presudu drugostepenog suda i predmet vratiti na ponovno sudjenje istom ili drugom sudjeli prvostepenog suda, odnosno istom ili drugom vijeću drugostepenog suda ili drugom nadležnom sudu.

Ako je u postupku pred prvostepenim ili drugostepenim sudom učinjena povreda iz člana 367 stav 2 tač. 3, 4, 6, i 13 ovog zakona, osim ako je odlučeno o zahtjevu o kome već teče parnica, revizijski sud će ukinuti rješenjem donesene odluke i odbaciti tužbu.

Ako je u postupku pred prvostepenim ili drugostepenim sudom učinjena povreda iz člana 367 stav 2 tačka 12 ovog zakona, revizijski sud, s obzirom na prirodu povrede, postupiće prema odredbama st. 1 ili 2 ovog člana.

Ako se povodom revizije iz člana 397a ovog zakona utvrdi da je u postupku pred prvostepenim ili drugostepenim sudom učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 400 stav 1 ovog zakona na koju se odnosi pravno pitanje koje je od značaja za obezbjeđenje pravne sigurnosti ili jedinstvene primjene prava, a zbog kojeg je revizija dozvoljena, revizijski sud će, zavisno od vrste bitne povrede odredaba parničnog postupka odlučiti shodnom primjenom odredaba st. 1, 2 i 3 ovog člana.

Član 410

Ako revizijski sud utvrdi da je materijalno pravo pogrešno primijenjeno, presudom će usvojiti reviziju i preinačiti pobijanu presudu.

Ako revizijski sud nađe da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno i da zbog toga nema uslova za preinačenje pobijane presude, rješenjem će usvojiti reviziju, ukinuti u cijelini ili djelimično presudu prvostepenog i drugostepenog suda ili samo presudu drugostepenog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom vijeću prvostepenog, odnosno drugostepenog suda.

Član 411

Ako utvrdi da je pravosnaûnom presudom donesenom u drugom stepenu prekoračen tuûbeni zahtjev, revizijski sud će, prema prirodi prekoračenja tuûbenog zahtjeva, rješenjem ukinuti presudu drugostepenog suda i, po potrebi, predmet vratiti na ponovno suđenje drugostepenom sudu.

Član 412

Odluka revizijskog suda dostavlja se prvostepenom sudu preko drugostepenog suda u roku od 30 dana od dana donošenja odluke.

Član 413

Ako u čl. 397 do 412 ovog zakona nije öto drugo određeno, u postupku povodom revizije shodno će se primjenjivati odredbe ovog zakona o ûalbi protiv presude iz člana 362 st. 2 i 3, čl. 363, 364 i 369, člana 372 st. 2 i 3, člana 373 stav 2, čl. 374, 380, 385 i čl. 388 do 391 ovog zakona.

Član 414

Stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostepenog suda kojim je postupak pravosnaûno završen.

Revizija protiv rješenja iz stava 1 ovog člana nije dozvoljena u sporovima u kojima ne bi bila dozvoljena revizija protiv pravosnaûne presude (član 397 st. 2 i 3).

Revizija je uvijek dozvoljena protiv rješenja drugostepenog suda kojim se izjavljena ûalba odbacuje, odnosno kojim se potvrđuje rješenje prvostepenog suda o odbacivanju revizije.

Revizija je uvijek dozvoljena i protiv rješenja drugostepenog suda kojim je pravosnaûno odlučeno o predlogu za ponavljanje postupka.

U postupku povodom revizije protiv rješenja shodno će se primjenjivati odredbe ovog zakona o reviziji protiv presude.

Član 415

Sud kome je predmet vraćen na ponovno suđenje vezan je u tom predmetu pravnim shvatanjem na kome se temelji rješenje revizijskog suda kojim je ukinuta drugostepena presuda, odnosno kojim su ukinute drugostepena i prvostepena presuda.

ZAHTEV ZA ZAÖTITU ZAKONITOSTI

Član 416

Protiv pravosnaûne sudske odluke drûavni tuûilac moûe podići zahtjev za zaötitu zakonitosti samo zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 7 ovog zakona u roku od tri mjeseca.

Rok za podizanje zahtjeva za zaötitu zakonitosti iz stava 1 ovog člana računa se:

- 1) protiv odluke dionesene u prvom stepenu protiv koje nije izjavljena ûalba od dana kad se ta odluka viôe nije mogla pobijati ûalbom;
- 2) protiv odluke dionesene u drugom stepenu od dana kad je ta odluka dostavljena onoj stranci kojoj je kasnije dostavljena.

Zahtjev za zaštitu zakonitosti nije dozvoljen protiv odluke koju je povodom revizije donio sud nadležan da odlučuje o tom pravnom lijeku (član 398).

Član 417

O zahtjevu za zaštitu zakonitosti odlučuje sud iz člana 398 ovog zakona.

Član 418

Ako su protiv iste odluke podneseni i revizija i zahtjev za zaštitu zakonitosti, sud iz člana 398 ovog zakona odlučiće o tim pravnim lijekovima jednom odlukom.

Član 419

O sjednici na kojoj će sud odlučiti o zahtjevu za zaštitu zakonitosti obavijestiće se državni tužilac.

Član 420

Kad rječava o zahtjevu za zaštitu zakonitosti sud će se ograničiti samo na ispitivanje povrede koje državni tužilac ističe u svom zahtjevu.

Ako u čl. 416 do 419 ovog zakona nije očito drugo određeno, u postupku povodom zahtjeva za zaštitu zakonitosti shodno će se primjenjivati odredbe čl. 399, čl. 402 do 409 i čl. 412 i 413 ovog zakona.

PONAVLJANJE POSTUPKA

Član 421

Postupak koji je odlukom suda pravosnažno završen može se po predlogu stranke ponoviti, ako:

- 1) kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a naročito propuštanjem dostavljanja, nije pružena mogućnost da raspravlja pred sudom;
- 2) je bilo izvršeno lično dostavljanje prvog pismena, u skladu sa članom 136 ovog zakona, a stranka je bila odsutna duže od četiri mjeseca neprekidno;
- 3) je u postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku ili ako stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašćeno lice ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlašćenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ukoliko vođenje parnice, odnosno vršenje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno;
- 4) se odluka suda zasniva na lažnom iskazu svjedoka ili vještaka;
- 5) se odluka suda zasniva na ispravi koja je falsifikovana ili u kojoj je ovjerjen neistinit sadržaj;
- 6) je do odluke suda došlo uslijed krivičnog djela sudije, zakonskog zastupnika ili punomoćnika stranke, protivne stranke ili kog trećeg lica;
- 7) stranka stekne mogućnost da upotrijebi pravosnažnu odluku suda koja je ranije među istim strankama donijeta o istom zahtjevu;
- 8) se odluka suda zasniva na drugoj odluci suda ili na odluci nekog drugog organa, a ta odluka bude pravosnažno preinačena, ukinuta, odnosno poništena;
- 9) stranka sazna za nove činjenice ili nađe ili stekne mogućnost da upotrijebi nove dokaze na osnovu kojih je za stranku mogla biti donijeta povoljnija odluka da su te činjenice ili dokazi bili upotrijebljeni u ranijem postupku;
- 10) je odlukom Ustavnog suda Crne Gore utvrđeno da su u toku parničnog postupka povrijeđena ljudska prava i osnovne slobode i da je presuda zasnovana na takvoj povredi, a da je ponavljanjem postupka moguće ispraviti učinjenu povredu.

Član 422

Iz razloga navedenih u članu 421 tač. 1 i 3 ovog zakona ne može se zahtijevati ponavljanje postupka, ako je taj razlog bio bez uspjeha iznijet u ranijem postupku.

Zbog okolnosti navedenih u članu 421 tač. 7, 8 i 9 ovog zakona ponavljanje postupka može se dozvoliti samo ako stranka bez svoje krivice nije mogla te okolnosti da iznese prije nego što je raniji postupak završen pravosnažnom sudskom odlukom.

Član 423

Predlog za ponavljanje postupka podnosi se u roku od trideset dana, i to:

- 1) u slučaju iz člana 421 tač. 1 i 2 ovog zakona, od dana kad je odluka dostavljena stranci;
- 2) u slučaju iz člana 421 tačka 3 ovog zakona, ako je u postupku kao tučilac ili tučeni učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku, od dana kada je odluka dostavljena tom licu; ako stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašćeno lice ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, od dana kad je odluka dostavljena stranci, odnosno njenom zakonskom zastupniku, a ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlašćenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, od dana kad je stranka saznala za ovaj razlog;
- 3) u slučajevima iz člana 421 tač. 4 do 6 ovog zakona, od dana kad je stranka saznala za pravosnažnu presudu u krivičnom postupku, a ako se krivični postupak ne može sprovesti, onda od dana kad je saznala za obustavu tog postupka ili za okolnosti zbog kojih se postupak ne može pokrenuti;
- 4) u slučajevima iz člana 421 tač. 7 i 8 ovog zakona, od dana kad je stranka mogla upotrijebiti pravosnažnu odluku koja je razlog za ponavljanje postupka;
- 5) u slučaju iz člana 421 tačka 9 ovog zakona, od dana kad je stranka mogla iznijeti suđu nove činjenice, odnosno nova dokazna sredstva.

Ako bi rok određen u stavu 1 ovog člana počeo da teče prije nego što je odluka postala pravosnažna, taj će se rok računati od pravosnažnosti odluke, ako protiv nje nije bio izjavljen pravni lijek, odnosno od dostavljanja pravosnažne odluke višeg suda izrečene u posljednjem stepenu.

Po proteku roka od pet godina od dana kad je odluka postala pravosnažna predlog za ponavljanje postupka ne može se podnijeti, osim ako se ponavljanje traži iz razloga navedenih u članu 421 tač. 1, 2 i 3 ovog zakona.

Član 424

Predlog za ponavljanje postupka podnosi se uvijek suđu koji je donio odluku u prvom stepenu.

U predlogu se naročito moraju navesti: zakonski osnov po kome se traži ponavljanje, okolnosti iz kojih proizlazi da je predlog podnesen u zakonskom roku i dokazi kojima se potkrepljuju navodi predлагаča.

Član 425

Neblagovremene (član 423), nepotpune (član 424 stav 2) ili nedozvoljene (član 423) predloge za ponavljanje postupka odbaciće sud rješenjem bez održavanja ročišta.

Ako sud ne odbaci predlog, dostaviće primjerak predloga protivnoj stranci po odredbama člana 136 ovog zakona, koja ima pravo da u roku od 15 dana odgovori na predlog.

Član 426

Po predlogu za ponavljanje postupka prvostepeni sud može održati ročište na kome se raspravlja o predlogu.

Član 427

O predlogu odlučuje prvostepeni sud, osim ako se razlog za ponavljanje postupka odnosi isključivo na postupak pred višim sudom (član 428).

O predlogu sud odlučuje rješenjem.

U rješenju kojim se dozvoljava ponavljanje postupka izreći će se da se ukida odluka donijeta u ranijem postupku.

Sud će odrediti glavnu raspravu tek po pravosnažnosti rješenja kojim se dozvoljava ponavljanje postupka. Na novoj glavnoj raspravi stranke mogu da iznose nove činjenice i da predložu nove dokaze mimo onih zbog kojih je dozvoljeno ponavljanje postupka, ako učine vjerovatnim da ih bez svoje krivice nijesu mogli iznijeti, odnosno predložiti u ranijem postupku.

Član 428

Ako se razlog za ponavljanje postupka odnosi isključivo na postupak pred višim sudom, prvostepeni sud će, po prijemu odgovora na predlog ako je podnesen, odnosno po održanom ročištu za raspravljanje o predlogu za ponavljanje postupka, dostaviti predmet višem suđu radi donošenja odluke.

Kad predmet stigne višem suđu, sud će postupiti po odredbama člana 374 ovog zakona.

O predlogu za ponavljanje postupka viši sud odlučuje bez rasprave.

Kad viši sud nađe da je opravdan predlog za ponavljanje postupka i da nije potrebno da se održi nova glavna rasprava ukinuće svoju odluku, kao i odluku višeg suda ako takva postoji i donijeće novu odluku o glavnoj stvari.

Član 428a

Kad Evropski sud za ljudska prava utvrđi povredu ljudskog prava ili osnovne slobode zajamčene Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stranka može, u roku od tri mjeseca od konačne presude Evropskog suda za ljudska prava, podnijeti zahtjev sudu u Crnoj Gori koji je sudio u prvom stepenu u postupku u kojem je donećena odluka kojom je povrijeđeno ljudsko pravo i osnovna sloboda za izmjenu odluke kojom je to pravo ili osnovna sloboda povrijeđena, ako se učinjena povreda ne može otkloniti ni na jedan drugi način osim ponavljanjem postupka.

Postupak iz stava 1 ovog člana sprovodi se uz odgovarajuću primjenu odredaba o ponavljanju postupka.

U ponovljenom postupku sud je vezan pravnim stanovištem izraženim u konačnoj presudi Evropskog suda za ljudska prava kojom je utvrđena povreda osnovnog ljudskog prava ili slobode.

ODNOS IZMEĐU PREDLOGA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA I DRUGIH VANREDNIH PRAVNIH LIJEKOVA

Član 429

Ako u roku za izjavljivanje revizije stranka podnese predlog za ponavljanje postupka samo iz razloga zbog kojih se može izjaviti i revizija, smatraće se da je stranka izjavila reviziju.

Ako stranka izjavi reviziju zbog razloga iz člana 367 stav 2 tačka 13 ovog zakona i istovremeno ili poslije toga podnese predlog za ponavljanje postupka zbog bilo kog razloga iz člana 421 ovog zakona, sud će prekinuti postupak povodom predloga za ponavljanje postupka do završetka postupka po reviziji.

Ako stranka izjavi reviziju iz bilo kog razloga, osim zbog razloga iz člana 367 stav 2 tačka 13 ovog zakona i istovremeno ili poslije toga podnese predlog za ponavljanje postupka zbog razloga iz člana 421 tač. 4 do 6 ovog zakona, koji su potkrijepljeni pravosnažnom presudom donesenom u krivičnom postupku, sud će prekinuti postupak po reviziji do završetka postupka povodom predloga za ponavljanje postupka.

U svim ostalim slučajevima u kojima stranka izjavi reviziju istovremeno ili poslije toga podnese predlog za ponavljanje postupka, sud će odlučiti koji će postupak nastaviti, a koji prekinuti, uzimajući u obzir sve okolnosti, a naročito razloge zbog kojih su oba pravna lijeka podnesena i dokaze koje su stranke predložile.

Član 430

Odredbe člana 429 st. 1 i 3 ovog zakona primjeniče se i kad je stranka najprije podnijela predlog za ponavljanje postupka, a poslije toga izjavila reviziju.

U svim ostalim slučajevima u kojima stranka podnese predlog za ponavljanje postupka i poslije toga izjavi reviziju sud će, po pravilu, prekinuti postupak po reviziji do završetka postupka povodom predloga za ponavljanje postupka, osim ako nađe da postoje ozbiljni razlozi da postupi drukčije.

Član 431

Rješenje iz člana 429 ovog zakona donosi prvostepeni sud, ako predlog za ponavljanje postupka stigne prvostepenom суду prije nego što je predmet povodom revizije upućen revizijskom суду. Ako predlog za ponavljanje postupka stigne početku je predmet povodom revizije upućen revizijskom суду, rješenje iz člana 429 ovog zakona donosi revizijski суд.

Rješenje iz člana 430 ovog zakona donosi prvostepeni sud, osim ako je predmet, u vrijeme kad revizija stigne prvostepenom суду, povodom predloga za ponavljanje postupka upućen višem суду radi donošenja odluke (član 428 stav 1), u kom slučaju rješenje donosi viši суд.

Protiv rješenja suda iz st. 1 i 2 ovog člana nije dozvoljena uvalba.

Član 432

Odredbe čl. 429 do 433 ovog zakona shodno će se primjenjivati i kad državni tužilac, u skladu sa odredbama člana 416 ovog zakona, podigne zahtjev za zaštitu zakonitosti, a stranka prije, istovremeno ili poslije toga podnese predlog za ponavljanje postupka.

DIO TREĆI

POSEBNI POSTUPCI

GLAVA DVADESET OSMA

POSTUPAK U PARNICAMA IZ RADNIH ODNOŠA

Član 433

Ako u ovoj glavi ne postoje posebne odredbe, u parnicama iz radnih odnosa primjenjivaće se ostale odredbe ovog zakona.

Član 434

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a naročito pri određivanju rokova i ročiota, sud će uvijek da obrati naročito pažnju na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova.

U sporovima iz radnih odnosa koje pokreće zaposleni protiv odluke o prestanku ugovora o radu, ročiote za glavnu raspravu mora se održati u roku od 30 dana od dana održavanja pripremnog ročiota.

U slučaju iz stava 2 ovog člana, postupak pred prvostepenim sudom mora se okončati u roku od šest mjeseci od dana podnošenja tužbe.

U slučaju iz stava 2 ovog člana, drugostepeni sud je dužan da doneše odluku o ugovori podnesenoj protiv odluke prvostepenog suda u roku od 60 dana od dana prijema spisa predmeta.

Član 435

U toku postupka sud može i po službenoj dužnosti odrediti privremene mjere koje se primjenjuju u izvršnom postupku radi sprečavanja nasilnog postupanja ili radi otklanjanja nenadoknadive otete. Protiv ovog rješenja nije dozvoljena posebna ugovara.

Član 436

Sud će u presudi kojom nalaže izvršenje neke činidbe odrediti rok od osam dana za njeno izvršenje.

Član 437

Rok za podnošenje ugovore iznosi osam dana.

Član 438

Revizija je dozvoljena samo u sporovima o zasnivanju, postojanju i prestanku radnog odnosa.

GLAVA DVADESET DEVETA

POSTUPAK U PARNICAMA ZBOG SMETANJA POSJEDA

Član 439

Ako u ovoj glavi ne postoje posebne odredbe, u parnicama zbog smetanja posjeda primjenjivaće se ostale odredbe ovog zakona.

Član 440

Pri određivanju rokova i ročiota po tužbama zbog smetanja posjeda sud će uvijek da obrati naročito pažnju na potrebu hitnog rješavanja prema prirodi svakog pojedinog slučaja.

Član 441

Raspravljanje o tužbi zbog smetanja posjeda ograničiće se samo na pretresanje i dokazivanje činjenica posljednjeg stanja posjeda i nastalog smetanja. Isključeno je pretresanje o pravu na posjed, o pravnom osnovu, savjesnosti ili nesavjesnosti posjeda ili o zahtjevima za naknadu otete.

Član 442

U toku postupka sud može, po službenoj dužnosti, i bez saslušanja protivne stranke odrediti privremene mjere koje se primjenjuju u izvršnom postupku radi otklanjanja hitne opasnosti protiv pravnog otečenja, sprječavanja nasilja ili otklanjanja nenadoknadive otete. Protiv ovog rješenja nije dozvoljena posebna ugovara.

Član 443

Rok za podnošenje ugovore iznosi osam dana.

Iz važnih razloga sud može odlučiti da ugovara ne zadržava izvršenje rješenja.

Protiv rješenja donesenih u parnicama zbog smetanja posjeda revizija nije dozvoljena.

Član 444

Tuûilac gubi pravo da u izvrönom postupku zahtjeva izvröenje rjeöenja kojim se tuûenom po tuûbi zbog smetanja posjeda nalaûe izvröenje određene radnje, ako nije zahtijevao izvröenje u roku od 30 dana po proteku roka koji je rjeöenjem određen za izvröenje te radnje.

Član 445

Ponavljanje pravosnaûno zavröenog postupka zbog smetanja posjeda dozvoljeno je samo iz razloga predviđenih u članu 421 tač. 1, 2 i 3 ovog zakona i to samo u roku od 30 dana od pravosnaûnosti rjeöenja o smetanju posjeda.

GLAVA TRIDESETA

POSTUPAK U SPOROVIMA MALE VRIJEDNOSTI

Član 446

Ako u ovoj glavi ne postoje posebne odredbe, u postupku u sporovima male vrijednosti primjenjivaće se ostale odredbe ovog zakona.

Član 447

Sporovi male vrijednosti, u smislu odredaba ove glave, jesu sporovi u kojima se tuûbeni zahtjev odnosi na potraûivanje u novcu koje ne prelazi iznos od 1.000 eura.

Kao sporovi male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima se tuûbeni zahtjev ne odnosi na potraûivanje u novcu, a tuûilac je u tuûbi naveo da pristaje da, umjesto ispunjenja određenog zahtjeva, primi određeni novčani iznos koji ne prelazi iznos iz stava 1 ovog člana (član 36 stav 1).

Kao sporovi male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima predmet tuûbenog zahtjeva nije novčani iznos, već predaja pokretne stvari čija vrijednost koju je tuûilac u tuûbi naveo ne prelazi iznos iz stava 1 ovog člana (član 36 stav 2).

Član 448

Ne smatraju se sporovima male vrijednosti, u smislu odredaba ove glave, sporovi o nepokretnostima, sporovi iz radnih odnosa i sporovi zbog smetanja posjeda.

Član 449

U postupku u sporovima male vrijednosti dozvoljena je posebna ûalba samo protiv rjeöenja kojim se okončava postupak.

Ostala rjeöenja protiv kojih je po ovom zakonu dozvoljena ûalba mogu se pobijati samo ûalbom protiv odluke kojom se postupak okončava.

Rjeöenja iz stava 2 ovog člana ne dostavljaju se strankama, već se objavljaju na ročiötu i unose u pismeni sastav odluke.

Član 449a

U postupku u sporovima male vrijednosti sud moûe, u cjelini ili djelimično, da odbije zahtjev za naknadu troökova stranci koja uspije u sporu, ako su ti troökovi oćigledno nesrazmerni sa visinom tuûbenog zahtjeva ili ako nijesu bili potrebni za vođenje postupka.

Član 450

U postupku u sporovima male vrijednosti zapisnik o glavnoj raspravi, pored podataka iz člana 118 stav 1 ovog zakona, sadrûi:

- 1) izjave stranaka od bitnog znaçaja, a naroûito one kojima se u cjelini ili djelimično priznaje tuûbeni zahtjev ili se odriûe od tuûbenog zahtjeva ili od ûalbe ili se preinaçava ili povlaæi tuûba;
- 2) bitnu sadrûinu izvedenih dokaza;
- 3) odluke protiv kojih je dozvoljena ûalba i koje su objavljene na glavnoj raspravi;
- 4) da li su stranke bile prisutne objavljuvanju presude i, ako su bile prisutne, da su pouçene pod kojim uslovima mogu izjaviti ûalbu.

Član 451

Ako tuûilac preinaçi tuûbeni zahtjev tako da vrijednost predmeta spora prelazi iznos od 1.000 eura, postupak će se dovröiti po odredbama ovog zakona o redovnom postupku.

Ako tuûilac do zaključenja glavne rasprave koja se vodi po odredbama ovog zakona o redovnom postupku smanji tuûbeni zahtjev tako da više ne prelazi iznos od 1.000 eura, dalji postupak sproveđe se po odredbama ovog zakona o postupku u sporovima male vrijednosti.

Član 452

Ako sud zaka e glavnu raspravu i tuûilac ne dođe na ro i te, iako je bio uredno pozvan, sud donosi presudu kojom će odbiti tuûbeni zahtjev (presuda na osnovu odricanja).

U pozivu za glavnu raspravu nave e se, pored ostalog, da će se smatrati da se tuûilac koji ne dođe na ro i te za glavnu raspravu odrekao od tuûbenog zahtjeva i da se odluka može pobijati samo zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i zbog pogre ne primjene materijalnog prava.

Član 453

Presuda u postupku u sporovima male vrijednosti objavljuje se odmah po zaključenju glavne rasprave.

Prepis presude se uvijek dostavlja stranci koja nije bila prisutna objavljinju, a stranci koja je bila prisutna objavljinju samo na njen zahtjev. Ovaj zahtjev stranka može postaviti najkasnije na ro i tu na kome se presuda objavljuje.

Prilikom objavljinja presude sud je dužan da pouči prisutne stranke o uslovima pod kojima mogu izjaviti  albu (član 454).

Član 454

Presuda ili rje enje kojim se završava spor u postupku u sporovima male vrijednosti može se pobijati samo zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 ovog zakona i zbog pogre ne primjene materijalnog prava.

U postupku povodom žalbe u sporovima male vrijednosti ne primjenjuju se odredbe član 384 stav 1, niti odredbe ovog zakona o odr avanju rasprave pred drugostepenim sudom.

Protiv prvostepene presude, odnosno rje enja iz stava 1 ovog člana stranke mogu izjaviti žalbu u roku od osam dana.

Rok za  albu računa se od dana objavljinja presude, odnosno rje enja, a ako je presuda, odnosno rje enje dostavljeno stranci, rok se računa od dana dostavljanja.

U postupku u sporovima male vrijednosti rok iz člana 334 stav 2 i člana 348 stav 1 ovog zakona iznosi osam dana.

GLAVA TRIDESET PRVA

POSTUPAK U PRIVREDNIM SPOROVIMA

Član 455

U postupku u privrednim sporovima primjenjivaće se odredbe ovog zakona, ako u odredbama ove glave nije što drugo određeno.

Pravila o postupku u privrednim sporovima primjenjuju se na sve sporove za koje je po Zakonu o sudovima nadle an privredni sud, osim u sporovima za koje je nadle an po atrakciji stvarne nadle nosti.

PRIPREMANJE GLAVNE RASPRAVE

Član 456

Sudija je ovla en da u hitnim slučajevima zaka e ro i te telefonom ili telegramom.

Član 457

 injenice u vezi izvr enog prometa roba i usluga koji prate standardne poslovne isprave, po pravilu, dokazuju se tim ispravama.

PRAVNI LIJEKOVI

Član 458

Revizija u privrednim sporovima nije dozvoljena, ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravosna ne presude ne prelazi 40.000 eura.

Revizija u privrednim sporovima uvijek je dozvoljena u sporovima iz člana 397 stav 4 tačka 3 ovog zakona.

Član 459

U postupku u privrednim sporovima važe sljedeći rokovi:

- 1) rok od 15 dana za odgovor na tuđbu;
- 2) rok od 30 dana za podnošenje predloga za povraćaj u predaonje stanje iz člana 113 stav 3 ovog zakona;
- 3) rok od osam dana za učalbu protiv presude, odnosno rješenja, a rok od tri dana za podnošenje odgovora na učalbu;
- 4) rok od osam dana za izvršenje činidbe, a za činidbe koje se ne sastoje u novčanom davanju sud može odrediti duži rok.

Član 460

U postupku u privrednim sporovima sporovi male vrijednosti su sporovi u kojima se tuđbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu koje ne prelazi iznos od 7.000 eura.

Kao sporovi male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima se tuđbeni zahtjev ne odnosi na potraživanje u novcu, a tuđilac je u tuđbi naveo da pristaje da, umjesto ispunjenja određenog zahtjeva, primi određeni novčani iznos koji ne prelazi iznos iz stava 1. ovog člana (član 36 stav 1).

Kao sporovi male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima predmet tuđbenog zahtjeva nije novčani iznos već predaja pokretne stvari čija vrijednost, koju je tuđilac u tuđbi naveo, ne prelazi iznos iz stava 1 ovog člana (član 36 stav 2).

GLAVA TRIDESET DRUGA

IZDAVANJE PLATNOG NALOGA

Član 461

Kada se tuđbeni zahtjev odnosi na dospjelo potraživanje u novcu, a to se potraživanje dokazuje vjerodostojnom ispravom priloženoj tuđbi u izvorniku ili ovjerenom prepisu, sud će izdati nalog tuđenom da ispunji tuđbeni zahtjev (platni nalog).

Kao vjerodostojne isprave smatraju se naročito:

- 1) javne isprave;
- 2) privatne isprave na kojima je potpis obveznika ovjerio organ nadležan za ovjeravanje;
- 3) mjenice i čekovi sa protestom i povratnim računima, ako su oni potrebni za zasnivanje zahtjeva;
- 4) izvodi iz ovjerenih poslovnih knjiga;
- 5) fakture;
- 6) isprave koje po posebnim propisima imaju značaj javnih isprava.

Platni nalog izdaće sud iako tuđilac u tuđbi nije predložio izdavanje platnog naloga, a ispunjeni su svi uslovi za izdavanje platnoga naloga.

Kad se na osnovu vjerodostojne isprave može tražiti izvršenje u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak izvršenja, sud će izdati platni nalog samo ako tuđilac učini vjerovatnim postojanje pravnog interesa za izdavanje platnog naloga.

Ako tuđilac ne učini vjerovatnim postojanje pravnog interesa za izdavanje platnog naloga, sud će tuđbu odbaciti.

Član 462

Kada se tuđbeni zahtjev odnosi na dospjelo potraživanje u novcu koje ne prelazi iznos do 500 eura sud će izdati platni nalog protiv tuđenog iako tuđbi nijesu priložene vjerodostojne isprave, ali je u tuđbi iznijet osnov i visina dugovanja i naznačeni dokazi na osnovu kojih se može utvrditi istinitost tuđbenih navoda.

Platni nalog iz stava 1 ovog člana može se izdati samo protiv glavnog dužnika.

Član 463

Platni nalog izdaje sud bez održavanja ročišta.

U platnom nalogu sud će izreći da je tuđeni dužan, u roku od osam dana, a u mjeničnim i čekovnim sporovima u roku od tri dana po prijemu platnoga naloga, da ispunji zahtjev tuđbe zajedno sa troškovima koje je sud odmjerio i u istom roku da podnese prigovore protiv platnoga naloga. U platnom nalogu sud će tuđenog upozoriti da će odbaciti neblagovremeno podnesene prigovore.

Platni nalog dostavlja se strankama.

Tuûenom se uz platni nalog dostavlja i primjerak tuûbe sa prilozima.

Član 464

Ako sud ne usvoji predlog za izdavanje platnog naloga, nastaviće postupak po tuûbi.

Protiv rjeöenja suda kojim se ne usvaja predlog za izdavanje platnog naloga nije dozvoljena ûalba.

Član 465

Platni nalog moûe se pobijati samo prigovorom. Ako se platni nalog pobija jedino u pogledu odluke o troökovima, ova se odluka moûe pobijati samo ûalbom protiv rjeöenja.

U dijelu u kome nije napadnut prigovorom platni nalog postaje pravosnaûan.

Član 466

Neblagovremene, nepotpune ili nedozvoljene prigovore sud će odbaciti, bez odrûavanja ročiota.

Ako su prigovori podnijeti blagovremeno, sud će ocijeniti da li je potrebno da zakaûe pripremno ročiote ili moûe odmah da odredi ročiote za glavnu raspravu.

U toku pripremnog ročiota stranke mogu da iznose nove činjenice i da predlaûu nove dokaze, a tuûeni moûe isticati nove prigovore u pogledu pobijanog dijela platnog naloga.

U odluci o glavnoj stvari sud će odlučiti da li se platni nalog u cjelini ili djelimično odrûava na snazi ili se ukida.

Član 467

Ako tuûeni prigovori da nijesu postojali zakonski osnovi za izdavanje platnog naloga (čl. 461 i 462) ili da postoje smetnje za dalji tok postupka, sud će prvo da odluči o tom prigovoru. Ako nađe da je takav prigovor osnovan, ukinuće rjeöenjem platni nalog i po pravosnaûnosti rjeöenja otpočeće raspravljanje o glavnoj stvari, kad takvom raspravljanju ima mjesta.

Ako sud ne usvoji ovaj prigovor, preći će na raspravljanje o glavnoj stvari, a rjeöenje suda unijeće se u odluku o glavnoj stvari.

Ako povodom prigovora nedospjelosti sud nađe da je zahtjev tuûbe dospio poslije izdavanja platnoga naloga, ali prije zaključenja glavne rasprave, presudom će ukinuti platni nalog i odlučiti o tuûbenom zahtjevu (član 332 stav 1).

Član 468

Sud se moûe oglasiti mjesno nenađleûnim do izdavanja platnog naloga.

Tuûeni moûe istaći prigovor mjesne nenađleûnosti samo u prigovoru protiv platnog naloga.

Član 469

Ako se sud poslije izdavanja platnog naloga oglasi stvarno nenađleûnim, ukinuće platni nalog i po pravosnaûnosti rjeöenja o nenađleûnosti ustupiće predmet nadleûnom суду.

Ako sud poslije izdavanja platnog naloga utvrdi da je mjesno nenađleûan, neće ukinuti platni nalog, nego će po pravosnaûnosti rjeöenja kojim se oglasio nenađleûnim ustupiti predmet nadleûnom суду.

Član 470

Kad sud u slućajevima predviđenim ovim zakonom doneše rjeöenje kojim se odbacuje tuûba ukinuće i platni nalog.

Član 471

Tuûilac moûe povući tuûbu bez pristanka tuûenog samo do podnoënja prigovora. Ako se tuûba povuče, sud će rjeöenjem ukinuti platni nalog.

Ako tuûeni do zaključenja glavne rasprave odustane od svih podnijetih prigovora, platni nalog ostaje na snazi.

DIO ČETVRTI

Član 472

Briöe se. (Zakon o arbitraûi, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 473

Briöe se. (Zakon o arbitraûi, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 474

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 475

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 476

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 477

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 478

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 479

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 480

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 481

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 482

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 483

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 484

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 485

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 486

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 487

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 488

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 489

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 490

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 491

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 492

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 493

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 494

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 495

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 496

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 497

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 498

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 499

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 500

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 501

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 502

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 503

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 504

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 505

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 506

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 507

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

Član 508

Briće se. (Zakon o arbitraži, "Sl. list CG", br. 47/15)

DIO ČETVRTI A

POSEBNE ODREDBE O OSTVARIVANJU PRAVOSUDNE SARADNJE U EVROPSKOJ UNIJI

GLAVA TRIDESET TREĆA

**DOSTAVLJANJE SUDSKIH I VANSUDSKIH PISMENA U GRAĐANSKIM I PRIVREDNIM
STVARIMA U DRÉAVAMA ČLANICAMA**

Član 508a

Za slanje sudske ili vanskudske pismene u drugu državu članicu Evropske unije (u daljem tekstu: država članica), u smislu člana 2 stav 1 Regulative (EU) broj 1393/2007 Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. decembra 2007. godine o dostavljanju sudske i vanskudske pismene u građanskim i privrednim stvarima u državama članicama (u daljem tekstu: Regulativa 1393/2007), nadležni su:

- za sudska pismena, sud koji vodi postupak u kojem treba da se izvrši dostavljanje pismena;
- za pismena javnih izvršitelja, javni izvršitelj koji vodi postupak u kojem treba da se izvrši dostavljanje pismena;
- za pismena notara, notar koji vodi postupak u kojem treba da se izvrši dostavljanje pismena;
- za pismena koja su potvrdili ili izdali notari, osnovni sud na čijem se području nalazi službeno sjedište notara;
- za vanskudska pismena, osnovni sud na čijem području ima prebivalište ili boravište, odnosno sjedište lice kome treba da se izvrši dostavljanje pismena u drugu državu članicu.

Za prijem i dostavljanje sudske ili vanskudske pismene iz druge države članice, u smislu člana 2 stav 2 Regulative 1393/2007, nadležan je osnovni sud na čijem području treba da se izvrši dostavljanje pismena.

Član 508b

Centralni organ u Crnoj Gori, u smislu člana 3 Regulative 1393/2007, je Ministarstvo pravde.

Član 508v

Dostavljanje pismena koje treba izvršiti u Crnoj Gori, u smislu člana 13 Regulative 1393/2007, dozvoljeno je samo ako je primalac kome se vrši dostavljanje pismena državljanin države članice iz koje je pismo poslat.

Član 508g

Dostavljanje pismena, u smislu člana 14 Regulative 1393/2007, dokazuje se povratnicom ili drugom sličnom potvrdom o prijemu pismena.

Član 508d

Pismo koje treba da se dostavi u Crnoj Gori, u smislu člana 7 stav 1 Regulative 1393/2007, može se dostaviti i preporučenom poštijkom s povratnicom.

Član 508đ

Dostavljanje sudske pismene, u smislu člana 15 Regulative 1393/2007, izvršiće se u Crnoj Gori samo u slučaju ako je poštijalac tog pismena stranka u postupku pred sudom države članice iz koje potiče pismo.

GLAVA TRIDESET ĆETVRTA

SARADNJA IZMEĐU SUDOVA DRŽAVA ČLANICA U POGLEDU IZVOĐENJA DOKAZA U GRAĐANSKIM I PRIVREDNIM STVARIMA

Član 508e

Kad izvođenje dokaza treba da se sproveđe prema Regulativi (EZ) broj 1206/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta od 28. maja 2001. godine o saradnji između sudova država članica u pogledu izvođenja dokaza u građanskim i privrednim stvarima (u daljem tekstu: Regulativa 1206/2001), sud može:

- 1) zatražiti izvođenje dokaza od nadležnog suda u drugoj državi članici, ili
- 2) zatražiti dozvolu za neposredno izvođenje dokaza u drugoj državi članici, u skladu sa prepostavkama iz člana 17 Regulative 1206/2001.

Član 508ê

Sudija pojedinac, odnosno sudska vijeća nadležnog suda u Crnoj Gori koje zahtijeva izvođenje dokaza može u slučajevima na koje se primjenjuje Regulativa 1206/2001 i u skladu sa tom regulativom, učestvovati u izvođenju dokaza pred zamoljenim sudom druge države članice.

Stranke, njihovi zastupnici i vjećaci mogu, u slučajevima na koje se primjenjuje Regulativa 1206/2001 i u skladu sa tom regulativom, da prisustvuju izvođenju dokaza pred zamoljenim sudom druge države članice, na način na koji bi u postupku pred nadležnim sudom u Crnoj Gori mogli da učestvuju u izvođenju dokaza.

Sudija pojedinac, odnosno sudska vijeća nadležnog suda u Crnoj Gori može neposredno izvoditi dokaze u drugoj državi članici, u skladu sa članom 17 Regulative 1206/2001.

Član 508z

Za izvođenje dokaza, kao zamoljeni sud u Crnoj Gori, u smislu člana 2 stav 1 Regulative 1206/2001, nadležan je osnovni sud na čijem području treba da se izvede dokaz.

Član 508i

Zamolnica za izvođenje dokaza, kao i obavještenje iz druge države članice moraju biti sačinjeni na crnogorskom jeziku ili uz njih mora biti priložen prevod na crnogorski jezik izvršen od strane ovlašćenog tumača jedne od država članica.

Član 508j

Centralni organ u Crnoj Gori, u smislu člana 3 Regulative 1206/2001, je Ministarstvo pravde.

GLAVA TRIDESET PETA**EVROPSKI POSTUPAK ZA SPOROVE MALE VRIJEDNOSTI****Član 508k**

Za suđenje u evropskom postupku za sporove male vrijednosti, u smislu Regulative (EU) broj 861/2007 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. jula 2007. godine o uvođenju evropskog postupka za sporove male vrijednosti (u daljem tekstu: Regulativa 861/2007), nadležan je osnovni sud, odnosno Privredni sud Crne Gore.

Član 508l

Obrasci, u smislu Regulative 861/2007, pravni ljekovi, predlozi i saopštenja koja se daju van rasprave, podnose se pisano (podnesci). Smatra se da pisani formu ispunjavaju i podnesci upućeni telegramom, telefaksom i elektronskom poštovom, u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronska uprava.

Član 508lj

U slučaju iz člana 4 stav 3 Regulative 861/2007, na postupak koji će se voditi neće se primjenjivati odredbe Regulative 861/2007, već će se postupak nastaviti prema odredbama ovog zakona.

Član 508m

Sud će odbaciti protivtužbu koja nije podnesena u skladu sa Regulativom 861/2007, osim u slučaju iz člana 5 stav 7 Regulative 861/2007.

U slučaju iz člana 5 stav 7 Regulative 861/2007, na postupak koji će se voditi povodom tužbe i protivtužbe neće se primjenjivati odredbe Regulative 861/2007, već će se postupak nastaviti u skladu sa odredbama ovog zakona.

Član 508n

Dostavljanje obavještenja o odbijanju prijema pismena, u smislu člana 6 stav 3 Regulative 861/2007, vrati sud u roku od osam dana.

U obavještenju iz stava 1 ovog člana, sud će obvezati primaoca da dostavi sudu prevod isprave iz člana 6 stav 3 Regulative 861/2007, u roku koji ne može biti duži od osam dana, i upozoriće ga na posljedice propuštanja propisane odredbama ovog zakona kojim se uređuje dostavljanje podnesaka.

Član 508nj

Presuda donesena u evropskom postupku za sporove male vrijednosti se ne objavljuje.

Član 508o

Protiv presude donesene u evropskom postupku za sporove male vrijednosti dozvoljena je žalba, u skladu sa odredbama ovog zakona kojima se uređuje žalba u sporovima male vrijednosti.

Član 508p

Za odlučivanje po zahtjevu za preispitivanje odluke donesene u evropskom postupku za sporove male vrijednosti, u smislu člana 18 Regulative 861/2007, nadležan je sud koji je donio tu odluku.

Po zahtjevu iz stava 1 ovog člana sud odlučuje rješenjem.

Ako utvrdi da je zahtjev iz stava 1 ovog člana osnovan, sud će ukinuti odluku na koju se odnosi taj zahtjev i odrediti ponavljanje postupka.

Član 508r

éalba protiv presude donesene u Crnoj Gori u evropskom postupku za sporove male vrijednosti, ne odlaûe izvröenje te presude.

Član 508s

Potvrdu iz člana 20 stav 2 Regulative 861/2007 izdaje sud koji je donio presudu za koju se izdaje potvrda.

GLAVA TRIDESET äESTA

EVROPSKI PLATNI NALOG

Član 508t

Za odlučivanje po zahtjevu za izdavanje evropskog platnog naloga, u smislu Regulative (EU) broj 1896/2006 Evropskog parlamenta i Savjeta od 12. decembra 2006. godine o uvođenju postupka za evropski platni nalog (u daljem tekstu: Regulativa 1896/2006), nadleûan je osnovni sud, odnosno Privredni sud Crne Gore.

Za izdavanje potvrde izvrönosti evropskog platnog naloga nadleûan je sud koji je izdao taj nalog.

Član 508ć

Zahtjev za izdavanje evropskog platnog naloga, prigovor protiv evropskog platnog naloga, zahtjev za preispitivanje evropskog platnog naloga u vanrednim slučajevima, kao i drugi predlozi i saopötenja podnose se pisano (podnesci). Smatra se da pisanu formu ispunjavaju i podnesci upućeni telegramom, telefaksom i elektronskom poötom, u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronska uprava.

Član 508u

Ako evropski platni nalog treba da se dostavi u Crnoj Gori, dostavljanje će se izvröiti u skladu sa odredbama ovog zakona.

Ako evropski platni nalog treba da se dostavi u drugoj drûavi članici, dostavljanje će se izvröiti u skladu sa Regulativom 1393/2007 i odredbama ovog zakona kojima se uređuje dostavljanje prema toj regulativi.

Član 508f

Ako tuûeni podnese prigovor protiv evropskog platnog naloga, u smislu člana 16 Regulative 1896/2006, postupak će se nastaviti u skladu sa odredbama ovog zakona kojima se uređuje postupak povodom prigovora protiv platnog naloga, ako nije drukčije propisano članom 17 Regulative 1896/2006.

Član 508h

Zbog propuôtanja roka iz člana 16 stav 2 Regulative 1896/2006, nije dozvoljen povraćaj u preðaönje stanje.

Član 508c

Za odlučivanje po zahtjevu za preispitivanje evropskog platnog naloga iz člana 20 stav 1 Regulative 1896/2006, nadleûan je sud koji je izdao evropski platni nalog.

Po zahtjevu iz stava 1 ovog člana sud odlučuje rjeöenjem.

Kad utvrdi da je zahtjev iz stava 1 ovog člana osnovan, sud će ukinuti evropski platni nalog na koji se odnosi taj zahtjev i otpoçeti raspravljanje o glavnoj stvari, ukoliko je to potrebno.

DIO PETI**PRELAZNE I ZAVRäNE ODREDBE****Član 509**

Ako je prije početka primjene ovog zakona donesena prvostepena presuda ili rjeöenje kojim je postupak pred prvostepenim sudom okončan, dalji postupak sproveöće se po dosadaönjim propisima.

Danom stupanja na snagu ovog zakona postupak koji je stavljen u mirovanje nastaviće se po odredbama ovog zakona.

Ako poslije početka primjene ovog zakona bude ukinuta prvostepena odluka iz stava 1 ovog člana, dalji postupak sproveöće se po ovom zakonu.

O reviziji izjavljenoj protiv pravosnaûne odluke drugostepenog suda, u postupku koji je pokrenut prije početka primjene ovog zakona, rjeöavaće se po pravilima parničnog postupka koja su vaûila do početka primjene ovog zakona.

Nakon početka primjene ovog zakona zahtjev za zaötitu zakonitosti protiv pravosnaûne odluke suda moûe se podnijeti samo po odredbama ovog zakona.

Ako je prije početka primjene ovog zakona tuûba bila dostavljena, u postupku se ne primjenjuju odredbe člana 339 ovog zakona, već će se uslovi za donoënje presude zbog propuötanja cijeniti po dosadaönjim propisima.

Ako je prije početka primjene ovog zakona već bilo odrûano pripremno ročiote ili ročiote za glavnu raspravu, stranke mogu da iznose nove činjenice i da predlaûu nove dokaze, najkasnije na prvom ročiotu za glavnu raspravu nakon početka primjene ovog zakona.

Član 509a

Postupci započeti do početka primjene ovog zakona zavröiće se po ovom zakonu.

Ako je prije početka primjene ovog zakona donešena prvostepena presuda ili rjeöenje kojim je postupak pred prvostepenim sudom okončan, dalji postupak sproveöće se po dosadaönjim propisima.

Ako poslije početka primjene ovog zakona bude ukinuta prvostepena odluka iz stava 2 ovog člana, dalji postupak sproveöće se po ovom zakonu.

Član 510

Odredbe ovog zakona koje se odnose na arbitraûni postupak primjenjivaće se na arbitraûu koja je ugovorena nakon početka primjene ovog zakona.

Član 511

Danom početka primjene ovog zakona na teritoriji Crne Gore prestaje da vaîi Zakon o parničnom postupku ("Sluûbeni list SFRJ", br. 4/77, 36/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91 i "Sluûbeni list SRJ", br. 27/92, 31/93, 24/94, 12/98, 15/98 i 3/2002).

Član 511a

DIO ČETVRTI A ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Član 512

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavlјivanja u "Sluûbenom listu Crne Gore", a primjenjivaće se danom stupanja na snagu Zakona o alternativnom rjeöavanju sporova.

ODREDBE KOJE NIJESU UÄLE U PREČIäĆEN TEKST

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

("Sluûbeni list Republike Crne Gore", br. 076/06 od 12.12.2006)

Član 29

Ovlaöćuje se Zakonodavni odbor Skupötine Republike Crne Gore da utvrdi prečiöéni tekst ovog zakona.

Član 30

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavlјivanja u "Sluûbenom listu Republike Crne Gore".

ODREDBE KOJE NIJESU UÄLE U PREČIäĆEN TEKST

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

("Sluûbeni list Crne Gore", br. 048/15 od 21.08.2015)

Član 84

"Ako je prije početka primjene ovog zakona donešena prvostepena presuda ili rjeöenje kojim je postupak pred prvostepenim sudom okončan, dalji postupak sproveöće se po dosadaönjim propisima.

Ako poslije početka primjene ovog zakona bude ukinuta prvostepena odluka iz stava 1 ovog člana, dalji postupak sproveöće se po ovom zakonu.

O reviziji izjavljenoj protiv pravosnaûne odluke drugostepenog suda, u postupku koji je pokrenut prije početka primjene ovog zakona, rjeöavaće se po pravilima parničnog postupka koja su vaûila do početka primjene ovog zakona."

NAPOMENA IZDAVAČA

Danom stupanja na snagu Zakona o izmjenama Zakona i drugih propisa zbog ustavne promjene u nazivu drûave ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 73/10), u zakonima i drugim propisima koji su doneseni prije Ustava Crne Gore:

- naziv: "Republika Crna Gora" zamjenjuje se nazivom: "Crna Gora";
- u nazivu drûavnih i drugih organa i u nazivu pojedinih akata riječ "Republika" briöe se;
- naziv: "republički organ uprave" zamjenjuje se nazivom: "organ drûavne uprave";
- riječ "republički" zamjenjuje se riječju "drûavni" ili se briöe.